

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

**ΠΜΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ, ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ
ΠΟΛΙΤΗ**

ΠΑΙΔΙΑ ΣΕ ΕΞΩΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Η ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΧΩΡΙΟΥ SOS ΚΡΗΤΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

της

ΤΟΥΨΗ ΣΟΦΙΑΣ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Καρακατσάνη Δέσποινα

Τριμελής επιτροπή: Καρακατσάνη Δέσποινα, Σπυριδάκης Εμμανουήλ, Φερόνας Ανδρέας

Ηράκλειο Κρήτης, 2017

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΜΕΡΟΣ Α' ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	
A.1 ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ	12
A.2 ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	15
A.3 ΕΞΩΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΟΥ	21
A.4 ΝΟΜΙΚΗ ΠΤΥΧΗ.....	27
A.5 ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ.....	31
A.6 ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ	36
A.7 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ	41
A.8 «ΙΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ» ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	44
A.9 ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS.....	56
ΜΕΡΟΣ Β' ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	
B.1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	65
B.2 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ	66
B.3 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	67
B.4 ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	71
B.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	80
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	87
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
A. ΠΙΝΑΚΕΣ	92
B. ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	96

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εξω-οικογενειακή φροντίδα του παιδιού είναι ένα ζήτημα με το οποίο έχουν ασχοληθεί πολλοί μελετητές. Μπορεί να πει κανείς ότι εντάσσεται στις πολιτικές του κράτους πρόνοιας, εάν θεωρηθεί ως ένα από τα πεδία δράσης της κοινωνίας. Η εξω-οικογενειακή φροντίδα του παιδιού αφορά, λοιπόν, στην σύσταση και υπόσταση προνοιακών δομών, οι οποίες ασχολούνται αποκλειστικά με το παιδί, το παιδί το οποίο λόγω διάφορων παραγόντων αναγκάζεται να μεγαλώσει εκτός του φυσικού οικογενειακού του περιβάλλοντος.

Το ζήτημα απασχολεί το επιστημονικό κοινό, εξαιτίας της στροφής προς περισσότερο παιδοκεντρικές αντιλήψεις και υιοθετήσιμες πολιτικών, με τις οποίες μπορεί να πραγματοποιηθεί η προστασία του παιδιού μέσω κοινωνικών φορέων και δραστηριοποιήσεων. Παρόλο που στις μέρες μας είναι κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι το παιδί αποτελεί άτομο με ίσα δικαιώματα με έναν ενήλικα, παρατηρείται ότι η προστασία του παιδιού δεν πραγματοποιείται αυτόματα ως κάτι απαραίτητο.

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η ανάδειξη της ισχύουσας πραγματικότητας σχετικά με την προστασία του παιδιού στην Ελλάδα, του τρόπου με τον οποίο λαμβάνονται τα απαραίτητα μέτρα για την ομαλή ένταξη του παιδιού στο κοινωνικό σύνολο, ανεξάρτητα με το εάν διαβίει στο φυσικό του οικογενειακό περιβάλλον, σε άλλο οικογενειακό περιβάλλον ή σε κάποιο ίδρυμα, καθώς και των απαραίτητων μέτρων που είναι σκόπιμο να ληφθούν για την ποιοτικότερη λειτουργία των οργανισμών που ασχολούνται με την εξωοικογενειακή φροντίδα του παιδιού. Για τον λόγο αυτό θα μελετήσουμε μέσω ποιοτικών ερευνητικών εργαλείων την περίπτωση των Παιδικών Χωριών SOS στην πόλη του Ηρακλείου Κρήτης. Επιπρόσθετα σε δευτερογενές επίπεδο έρευνας θα γίνει βιβλιογραφική ανασκόπηση του θέματος. Στο θεωρητικό μέρος της εργασίας, προσεγγίζονται και αναπτύσσονται τα ζητήματα της παιδικής ηλικίας ως επιστημονικό πεδίο θεώρησης, της οικογένειας, της κακοποίησης, του κοινωνικού αποκλεισμού από κοινωνιολογική και ιστορική κυρίως σκοπιά, καθώς μελετούνται και ζητήματα της σύγχρονης εποχής που αφορούν σε πολιτικές προστασίας της οικογένειας και του παιδιού, γενικά, από κοινωνική και νομική σκοπιά. Η ερευνητική διαδικασία που ακολουθήθηκε περιλαμβάνει τη χρήση του εργαλείου της δομημένης συνέντευξης προκειμένου να

φτάσουμε στην ανάλυση ποιοτικών χαρακτηριστικών που θα μας δώσουν ασφαλή συμπεράσματα όσον αφορά την εξω-οικογενειακή φροντίδα του παιδιού.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παιδική ηλικία νοείται ως ένα δημιούργημα των σύγχρονων κοινωνιών και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο των δομών κάθε κοινωνίας. Για τον λόγο αυτόν αφενός υφίσταται τις συνέπειες των συντελούμενων κοινωνικών μεταβολών και αφετέρου διαφοροποιείται ως προς τον τόπο, το φύλο, την κοινωνική τάξη το χρόνο, την εθνικότητα κτλ. Στις σύγχρονες κοινωνιολογικές θεωρήσεις τα παιδιά αναγνωρίζονται ως μια αυτόνομη κοινωνική ομάδα η οποία έχει τα δικά της συγκεκριμένα ενδιαφέροντα και όχι αναγκαστικά, όμοια με αυτά των οικογενειών τους ή των δασκάλων τους.

Όσον αφορά την παράμετρο της παιδικής προστασίας, που απασχολεί και την εν λόγω μελέτη, έως σήμερα προσεγγίζεται με όρους που «σώζουν» το παιδί από τους κινδύνους που βιώνει στο οικογενειακό του περιβάλλον και όχι σε επίπεδο πρόληψης των προβλημάτων που οι οικογένειες σε κίνδυνο καλούνται να αντιμετωπίσουν. Ο κυριότερος λόγος απομάκρυνσης των παιδιών από το φυσικό οικογενειακό τους περιβάλλον όπου διαπιστώνονται προβλήματα απόρριψης, κακοποίησης, παραμέλησης κτλ είναι η προστασία τους.

Παρ' όλ' αυτά στις ΗΠΑ αλλά και σε ευρωπαϊκά κράτη παρατηρείται μια στροφή όσον αφορά την παιδική προστασία, η οποία πιθανότατα υπαγορεύτηκε τόσο από σχετικές μελέτες που αφορούν τις συνέπειες της ιδρυματοποίησης των παιδιών που χρήζουν προστασίας αλλά και από την ανάγκη μείωσης του κόστους περίθαλψης του κράτους για την φροντίδα των παιδιών αυτών¹.

Η θεώρηση του παιδιού μέσα στο χρόνο αναλύεται από πολλούς ερευνητές όπου προβάλλεται η ανάγκη να ιδωθούν τα παιδιά σε μια διαλεκτική σχέση ανάμεσα στο κοινωνιολογικό και στο κοινωνικό, για να αναγνωριστούν ως υποκείμενα έρευνας και δράσης τόσο σε κοινωνικό όσο και σε πολιτικό επίπεδο και να αποκτήσουν υπόσταση. Καθοριστική υπήρξε η Πράξη Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των παιδιών από τα Ηνωμένα Έθνη σε μια τέτοια προσέγγιση όπου στις διατάξεις 12 και 13

¹Herczog, M. (2017). Investing in childrenQ the best way to prevent separation from parents and families. *ChildAbuseandNeglect*, 70(2017), σσ. 402-405.

αναγράφεται η υποχρέωση της συμμετοχής και πληροφόρησης των παιδιών σε όλες τις δραστηριότητες και αποφάσεις που επηρεάζουν τις ζωές τους².

Στην Αμερική αλλά και σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, μετά από έρευνες που έχουν γίνει και έχουν διαπιστωθεί οι άσχημες επιπτώσεις της ιδρυματικής ζωής στην υγεία των παιδιών, οι πολιτικές και οι πρακτικές που αφορούν στην παιδική ηλικία τείνουν να ενισχύουν και να υποστηρίζουν τις οικογένειες στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν ώστε το παιδί να μην απομακρυνθεί από την φυσική του οικογένεια³.

Στη χώρα μας, η κοινωνική φροντίδα τόσο για το παιδί όσο και για την οικογένεια έχει την μορφή εσπευσμένων παρεμβάσεων όταν αποκαλύπτεται ένα προβληματικό αλλά και επικίνδυνο περιβάλλον. Υπάρχει απουσία προγραμμάτων και υπηρεσιών για τον πρώιμο εντοπισμό των ευάλωτων αυτών οικογενειών ώστε να υποστηριχθούν, και έτσι ωθείται η επικέντρωση των φορέων και των ειδικών στο να σώσουν τα παιδιά, όπου είναι και το τελικό στάδιο βοήθειας για αυτά. Η επικέντρωση αυτή περιόρισε ή και ακόμα απέκλεισε στο ελάχιστο την παροχή υπηρεσιών βοήθειας στην φυσική οικογένεια⁴.

Ο όρος λοιπόν ιδρυματοποίηση αναφέρεται στην παραπομπή και κατ' επέκταση στην εισαγωγή ενός συγκεκριμένου ατόμου ή μιας ομάδας σε ένα ίδρυμα κλειστής περίθαλψης, αποσκοπώντας στο να σώσει το άτομο αυτό από την εκτεταμένη φτώχεια και την εγκατάλειψη.⁵

Η έννοια «ίδρυμα» συμπεριλαμβάνει το συνολικό τρόπο λειτουργίας μιας δομής, όπως τη διοίκηση, την κουλτούρα, τις παραδόσεις, τις σχέσεις με την κοινωνία, τη διαίρεση σε υποσυστήματα καθώς και τον τρόπο με τον οποίο τα παραπάνω

²Πράξη Διακήρυξης των Δικαιωμάτων των παιδιών από τα Ηνωμένα Έθνη (United Nations, 1989).

³Browne, K. (2009). *The Risk of Harm to Young Children in Institutional Care*. London: SavetheChildren.

⁴Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις αναδοχής δεν ευνοείτε πάντα η επανένωση με την φυσική οικογένεια αλλά και στις περιπτώσεις υιοθεσίας εμποδίζεται η επίγνωση των θετών παιδιών για τις ρίζες τους.

⁵Delion P., (2000). *Τα βρέφη σε αυτιστικό κίνδυνο*. Θεσσαλονίκη, University Studio Press.

σχετίζονται μεταξύ τους. Πρωταρχικό καθήκον του ιδρύματος είναι να εξασφαλίσει στα παιδιά ένα περιβάλλον κατάλληλο για την υγιή ανάπτυξή τους, κάτι το οποίο αποτελεί αναπόφευκτα συνέπεια για τη διαμόρφωση της ταυτότητας των παιδιών⁶.

Η έλλειψη ευκαιρίας του παιδιού να σχηματίσει ένα συγκεκριμένο πρότυπο γονικής φιγούρας είναι ένα τυπικό χαρακτηριστικό της ιδρυματικής φροντίδας. Η κουλτούρα της ιδρυματοποίησης ασχολείται κυρίως με τη σωματική φροντίδα των παιδιών και τη διαμόρφωση της καθημερινής ρουτίνας με λιγότερη έμφαση στο παιχνίδι, την κοινωνική αλληλεπίδραση και την ατομική φροντίδα.⁷ Έτσι, η οικιακή φροντίδα μικρών παιδιών ηλικίας κάτω των τριών ετών μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τη λειτουργία του εγκεφάλου στην πιο κρίσιμη περίοδο για την ανάπτυξη αυτού με μακροχρόνιες επιπτώσεις στην κοινωνική και συναισθηματική συμπεριφορά του παιδιού και μετέπειτα ενήλικα⁸.

Σύμφωνα με τον Browne, ο αριθμός των παιδιών που μεγαλώνουν σε ιδρύματα έχει αυξηθεί στις χώρες όπου υπάρχει αυξημένη ανεργία, οικονομική μετανάστευση και αυξημένος αριθμός μονογονεϊκών οικογενειών. Στις χώρες αυτές η φτώχεια αποτελεί βασικό παράγοντα εισαγωγής ενός παιδιού σε ίδρυμα. Η κατάσταση αυτή επιδεινώνεται περαιτέρω λόγω έλλειψης υπηρεσιών που να αφορούν την παιδική μέριμνα.

Πιο συγκεκριμένα και σύμφωνα με το άρθρο «The risk of harm to Young Children in Institutional Care» στις ΗΠΑ και τη Δυτική Ευρώπη, τα συστήματα προστασίας των παιδιών έχουν αναπτυχθεί ταχύτερα συγκριτικά με την εναλλακτική φροντίδα που βασίζεται στην οικογένεια (family-based alternative care). Όταν οι γονείς κρίνονται από τους ειδικούς ως μη ικανοί να ανταποκριθούν στις φυσικές και ψυχολογικές

⁶Menzies - Lyth, I. E. (1985). The development of the self in children in institutions. *Journal of Child Psychotherapy*, 11:49-64.

⁷Giese, S., and Dawes, A. (1999). Child care, developmental delay and institutional practice. *South African Journal of Psychology*, 29, 17–22.

⁸Balbernie, R. (2001). Circuits and circumstances: The neurobiological consequences of early relationship experiences and how they shape later behaviour. *Journal of Child Psychotherapy*, 27, 237–255.

ανάγκες του παιδιού, το παιδί απομακρύνεται από την οικογένεια του προς έναν τόπο ασφάλειας. Σύμφωνα με την επιστημονική κοινότητα το γεγονός αυτό δεν αποτελεί υποκατάστατη της οικογενειακής φροντίδας αλλά ακατάλληλη παρέμβαση, η οποία μπορεί να συνενώσει τα αποτελέσματα της κατάχρησης και της αμέλειας και να συμβάλει στην υπονόμηση των παιδιών⁹.

Η έρευνα πάνω στην πρόνοια που τα παιδιά τα οποία διαβιούν σε ακατάλληλα οικογενειακά περιβάλλοντα είναι διευρυμένη και επικεντρώνεται κυρίως στα μειονεκτήματα και στις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν για την ανάπτυξη των παιδιών, όταν αυτά διαβιούν σε ιδρύματα.

Υπολογίζεται ότι περίπου 8.000.000 παιδιά σήμερα ζουν σε ιδρύματα σε παγκόσμια κλίμακα¹⁰ ενώ σύμφωνα με τους Nelsonetal¹¹ τα περισσότερα από αυτά τα ιδρύματα είναι υπερπληθυσμένα και στελεχωμένα με μη ανταποκρινόμενο προσωπικό που βλέπουν τους ρόλους τους να σχετίζονται περισσότερο με τη νοσηλευτική και τη σωματική φροντίδα παρά με την ψυχολογική.

Μελέτη των Dozieretal. καταγράφει σειρά ερευνών μέσα από τις οποίες διαγράφονται τόσο οι υπέρμαχοι τόσο και οι αντιτιθέμενοι της φιλοξενίας των παιδιών σε ιδρύματα, ενώ ταυτόχρονα κάνει εκτενή αναφορά σε τυχόν θετικές ή βλαβερές συνέπειες της ανάπτυξης των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα κυρίως έως την ηλικία των πέντε ετών. Τα αποτελέσματα της μελέτης είναι κατηγορηματικά: «Τα παιδιά δεν ανήκουν στα ιδρύματα» και αν δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν όλα σε οικογένειες θα έπρεπε

⁹ Browne, K. (2009). *The Risk of Harm to Young Children in Institutional Care*. London: Save the Children

¹⁰ Brown, K. (2009). *The risk of harm to young children and institutional care*. London: Save the Children.

¹¹ Nelson, C., Zeanah, C., Fox, N., Marshall, P., Smyke, A., Guthery, D., (2007). Cognitive recovery in socially deprived young children: The Bucharest early intervention project. *Science* 318 (no.5858); 1937–1940 (21st December 2007).

τουλάχιστον τα ιδρύματα τα οποία φιλοξενούν παιδιά να είναι όσο το δυνατόν μιας οικογενειοκρατικής λογικής¹².

Όσον αφορά τις επιδράσεις της θεσμικής φροντίδας στην κοινωνική συμπεριφορά και αλληλεπίδραση, από τις 27 μελέτες που διερευνήθηκαν επιστημονικά από τους Johnsonetal.¹³ σχετικά με την ανάπτυξη παιδιών που έχουν μεγαλώσει σε ιδρύματα, οι 17 μελέτες μέτρησαν τα κοινωνικά και συμπεριφορικά προβλήματα που δημιουργούνται στα παιδιά τα οποία μεγαλώνουν σε ίδρυμα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπάρχουν αρνητικές κοινωνικές συνέπειες για τα παιδιά που μεγάλωσαν με τη φροντίδα του ιδρύματος, επισημαίνοντας την αντικοινωνική συμπεριφορά που εμφανίζουν τα παιδιά. Επιπλέον, ένα στα δέκα παιδιά που πέρασαν την πρώιμη ζωή τους σε κακές συνθήκες μέσα στο ίδρυμα βρέθηκαν να εμφανίζουν «σχεδόν αυτιστικές» συμπεριφορές.¹⁴

Αντίστοιχα καταπέλτης είναι και η ερευνητική δουλειά των Brownetal. οι οποίοι σε σχετική τους μελέτη καταλήγουν: «τα παιδιά που βρίσκονται υπό την φροντίδα ιδρυμάτων αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της προσκόλλησης και της αναπτυξιακής καθυστέρησης αλλά η Ευρώπη κλείνει τα μάτια και βασίζεται ακόμα και σήμερα σε αυτές τις μορφές φροντίδας για τα παιδιά που έχουν ανάγκη»¹⁵.

Σύμφωνα με τον KevinBrown, καθηγητή παιδοψυχολόγο και ειδικό πάνω στην υγεία του παιδιού στο Πανεπιστήμιο του Nottingham, και σε σχετική μελέτη που εκπόνησε για την Μη Κερδοσκοπική Οργάνωση «SavetheChildren», το 2009, οι βασικοί λόγοι

¹²Dozier, M., Zeanah, C. H., Wallin, A. R., & Shauffer, C. (2012). Institutional Care for Young ChildrenQ review of Literature and Policy Implications. *Social Issues and policy Review*, 6(1), σσ. 1-25, σελ.19.

¹³Johnson R., Browne K.D. and Hamilton-Giachritsis C.E. (2006). Young children in institutional care at risk of harm. *Trauma Violence and Abuse*, 7(1): 1–26.

¹⁴Beckett, C., Bredenkamp,D., Castle, J., Groothues, C., O'Connor, T.G. and Rutter,M. (2002). Behaviour patterns associated with institutional deprivation: A study of children adopted from Romania. *Developmental and Behavioural Pediatrics*, 23, 297–303.

¹⁵Brown, K., Hamilton, C., Johnson, R., & Ostergen, M. (2006). Overuse of institutional care for children in Europe. *BMJ*, 332(485).

για τους οποίους τα παιδιά των ανεπτυγμένων ευρωπαϊκών χωρών διαμένουν σε ιδρύματα είναι οι παρακάτω: (1) Παραμέληση / κακοποίηση παιδιών – 69%, (2) Εγκατάλειψη παιδιών 4%, (3) παιδιά με ειδικές ανάγκες – 4%, (4) ορφανά – 0%, (5) άλλοι λόγοι – 23%¹⁶.

Σχετική μελέτη από την Save the Children καταδεικνύει τους λόγους για τους οποίους τα παιδιά δεν πρέπει να διαβιούν σε ιδρύματα καταγράφοντας:

1. Κάθε παιδί έχει δικαίωμα στην οικογενειακή ζωή
2. Τα περισσότερα παιδιά που μένουν σε ιδρύματα δεν θα έμεναν εκεί εάν οι γονείς τους είχαν την κατάλληλη υποστήριξη
3. Οι φροντιστές στα ιδρύματα είναι τις περισσότερες φορές λίγοι και ανεπαρκείς άρα ανίκανοι να παράσχουν στα παιδιά φροντίδα, αγάπη, προσοχή και διαπροσωπική επαφή τα οποία θα βίωναν τα παιδιά που θα διαβιούσαν με τους γονείς τους
4. Τα παιδιά σε ιδρύματα βιώνουν παραμέληση και πολλές φορές και κακοποίηση, κάτι που σχεδόν ποτέ δεν καταγράφεται αλλά που τεκμηριώνεται και από σχετική μελέτη των Sherr, Roberts και Gandhi¹⁷.
5. Τα ιδρύματα αποτελούν από μόνα τους έναν από τους πιο κοστοβόρους τρόπους για να φροντίσει η κοινωνία ένα παιδί που έχει ανάγκη¹⁸.

Αντίστοιχη εκτενής μελέτη από τους Hamilton – Giachritsis και Brown επιβεβαιώνει τα παραπάνω ευρήματα και συμπληρωματικά καταγράφει πως ο χρόνος που περνούν σε περιβάλλον ιδρυματοποίησης μικρά παιδιά και μωρά είναι ιδιαίτερα σημαντικός καθώς δίνουν καθημερινή μάχη προκειμένου να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες και συναισθηματικούς δεσμούς, δεδομένα τα οποία εάν δεν αναπτυχθούν σωστά θα επιφέρουν νευρική ατροφία, προβλήματα στην ανάπτυξη της

¹⁶Brown, K. (2009). The risk of harm to young children and institutional care. London: Save the Children, σελ.8.

¹⁷Sherr, L., Roberts, K. J., & Ganhi, N. (2017). Child violence experiences in institutionalised/orphanage care. *Psychology, Health and Medicine*, 22, σσ. 31-57.

¹⁸Save the children. (2014). *Institutional CareQ the last Resort*. London: Save the Children, σελ. 3-4.

προσωπικότητας του παιδιού, αντι-κοινωνική συμπεριφορά, επιθετικότητα απέναντι σε άλλους κτλ.¹⁹.

Συνακόλουθα μεγάλη μερίδα της επιστημονικής κοινότητας έχει ασχοληθεί με τον τρόπο με τον οποίο θα έπρεπε να υποστηρίζονται τα παιδιά αυτά. Έτσι, σε μελέτη με τίτλο «Keeping Children Out of Harmful Institutions. Why we should be investing in family – based care» της Μη κερδοσκοπικής Οργάνωσης Save the Children, προτείνεται κατ' αρχήν τα παιδιά – ιδιαίτερα τα μικρά παιδιά ηλικίας κάτω των τριών ετών - που έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν μακριά από ιδρύματα σε οικογενειακό πλαίσιο να το κάνουν, οπότε να μην τοποθετούνται άσκοπα σε ιδρύματα. Και για τα παιδιά που τελικά αναγκαστικά ζουν σε ιδρύματα να διασφαλίζεται για αυτά φροντίδα οικογενειακού τύπου – ανά ομάδες – σε δομές που ελέγχονται και κρίνονται κατάλληλες για να διαβιούν παιδιά, κάθε παιδί να έχει το δικό του ατομικό πρόγραμμα φροντίδας και κάθε παιδί να διατηρεί όσο το δυνατόν επικοινωνία με το οικογενειακό του περιβάλλον²⁰.

Αντίστοιχους στόχους έχει και η ευρωπαϊκή Καμπάνια με τίτλο «Opening Doors for Europe's Children» η οποία διενεργήθηκε από την Eurochild²¹ το 2013 με στόχο την εφαρμογή της ευρωπαϊκής οδηγίας²² σχετικά με την ενίσχυση των οικογενειακών δεσμών, για την αποφυγή του διαχωρισμού του παιδιού απ' την οικογένειά του για την καλύτερη προστασία και υποστήριξη του ίδιου του παιδιού. Καταληκτικά, ο Gary W. Newton σε άρθρο του προτείνει πολιτικές οι οποίες θα συμβάλλουν στο να αυξηθεί η οικογενειοκεντρική φροντίδα των παιδιών που βρίσκονται σε ανάγκη και να μειωθεί η ιδρυματοποίηση αυτών²³.

¹⁹Hamilton-Giachritsis, C., & Brown, K. (2012). Forgotten Children? An update on young children in institutions across Europe. *Early Human Development*, 88, σσ. 911-914.

²⁰Save the Children. (2009). *Keeping Children Out of Harmful Institutions. Why we should be investing in family – based care*. London: Save the Children, σελ. 13

²¹ www.eurochild.org/projects/opening-doors

²²Investing in children breaking the cycle of disadvantage, (2013/112/EU) Commission Recommendation of February 2013

²³Newton, G. W. (2017). Thoughts on public policy to increase family-based care and decrease institutional care. *Child Abuse & Neglect*, 70(2017), σσ. 399-401.

ΜΕΡΟΣ Α' ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A.1

ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η παιδική ηλικία έχει απασχολήσει την επιστήμη της κοινωνιολογίας εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων που έχουν τα άτομα στην αφετηρία της ζωής τους. Οι πρώτοι που ασχολήθηκαν με το ζήτημα, κατά τον 17ο - 18ο αιώνα, προσπάθησαν να μελετήσουν το παιδί μεμονωμένα, όχι αποκομμένο από το κοινωνικό σύνολο, αλλά ούτε ικανό να συμβάλλει και να είναι απόλυτα μέρος αυτού. Ο Τζ. Λοκ (1632 – 1704) σκεφτόταν το παιδί όταν γεννιέται ως «tabularasa» (λευκό χαρτί) και στην πορεία προστίθενται εμπειρίες, αντιλήψεις και ιδέες, οι οποίες προκύπτουν από τις αισθήσεις και τέλος, γνώση, ως παράγωγο όλων των άλλων. Οι σύνθετες διεργασίες που οδηγούν ένα άτομο στην γνώση είναι και αυτές που το διαπλάθουν²⁴.

Αργότερα, ο Ρουσσώ (1712 – 1778) ανέπτυξε την δική του κοινωνιολογική θεωρία, υποστηρίζοντας ότι πρέπει να αντιμετωπίζουμε το παιδί ως ον εκτός κοινωνίας για να μην αλλοιωθεί η ποιότητα του, μιας και ένα παιδί χαρακτηρίζεται από αθωότητα, αγνότητα και βρίσκεται περισσότερο από τους μεγαλύτερους κοντά στην φύση²⁵.

Εν συνεχεία, ο Εμ. Ντιρκέιμ (1858 – 1917) ανέπτυξε την θεωρία ότι το παιδί είναι ένα ον ενταγμένο στη διαδικασία της κοινωνικοποίησης και πρέπει να είναι, αλλά δε θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κοινωνικό ον. Μέσω της εκπαίδευσης, της οποίας τον χαρακτήρα ο Ντιρκέιμ θεωρεί κατεξοχήν κοινωνικό ως προς την προέλευση και τις λειτουργίες της, το παιδί μπορεί να ενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο και να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά εκείνα που θα εξασφαλίσουν την ένταξή του και εναρμόνιση με το κοινωνικό σύνολο.

Κατά την δεκαετία του 1970, σημαντικό ρόλο στην προσέγγιση της παιδικής ηλικίας παίζει ο γάλλος ιστορικός, Φ. Αριές (1914 - 1984). Βάσει της θεωρίας αυτού, η παιδική ηλικία αποτελεί μια κοινωνική κατασκευή που βασίζεται σε δύο στοιχεία.

²⁴Μακρυγιώτη, Δ. (1986). Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919. Αθήνα - Γιάννινα: Δωδώνη, σελ 27.

²⁵Μακρυγιώτη, Δ. (1986). Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919. Αθήνα - Γιάννινα: Δωδώνη, σελ 29-30.

Αφενός την ανάπτυξη και εκδήλωση συναισθημάτων από τους ενήλικους προς τα παιδιά και αφετέρου το ενδιαφέρον των ηθικολόγων και παιδαγωγών για την εκπαίδευση, την πειθαρχία, την σωματική και ψυχική υγεία, καθώς και την υγιεινή των παιδιών. Έως την βιομηχανική εποχή, σύμφωνα με τον ίδιο, το παιδί αποτελούσε μια «μικρογραφία ενός ενήλικα»²⁶. Σύμφωνα με τον Άριες, στον Μεσαίωνα η παιδική ηλικία δεν υπήρχε ως κοινωνική κατηγορία ξεχωριστή. «Διαχωριστικά» όρια ανάμεσα σε ενήλικους και παιδιά ήταν ανύπαρκτα. Όταν τα παιδιά πλέον έδειχναν τα αρχικά στάδια της αυτονόμησής τους, τότε συμμετείχαν στην κοινωνία ως μικροί ενήλικοι.²⁷

Μετά την έξοδο από το Μεσσαίωνα οπού υπήρχε σαφής βελτίωση τόσο των συνθηκών ζωής αλλά και της προόδου της ιατρικής, με αποτέλεσμα να μειωθούν τα ποσοστά της παιδικής θνησιμότητας, οι ενήλικες και οι γονείς εξέφραζαν περισσότερο τα συναισθήματα και την τρυφερότητα τους προς τα παιδιά.

Η ιστορική ανάπτυξη της παιδικής ηλικίας στην Ευρώπη είναι δυναμικά συνδεδεμένη με την άνοδο της αστικής τάξης από τον 16^ο αιώνα κι έπειτα. Καθώς οι αστοί σταδιακά αποκτούν δύναμη και στην προσπάθειά τους να διαχωρίσουν την αστική από την αριστοκρατική τάξη, ανέπτυξαν ένα διαφορετικό οικογενειακό μοντέλο, κατά το οποίο οι ρόλοι των μελών της οικογένειας είναι διακριτοί (αγόρια-κορίτσια, άντρες-γυναίκες, ενήλικες-παιδιά) (Πεχτελίδης, 2015). Από τον 17^ο αιώνα και μετά, με το πέρασμα στις βιομηχανικές κοινωνίες παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές στις αντιλήψεις των ενηλίκων απέναντι στην παιδική ηλικία. Οι αλλαγές αυτές οδήγησαν στο να δημιουργηθεί σταδιακά η παιδική ηλικία ως μια ξεχωριστή κατηγορία. Από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα και μετά η παιδική ηλικία γίνεται διακριτά αντιληπτή μέσω δυο θεσμών: Του σχολείου και της οικογένειας. Έτσι, καταλήγουμε σύμφωνα με την Μαρυνιώτη ότι «η παιδική ηλικία αποτελεί κοινωνικό κατασκεύασμα του 19^{ου} αιώνα» και όχι φαινόμενο ή κοινωνική κατάσταση²⁸.

²⁶Μακρυνιώτη, Δ. (1986). Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919. Αθήνα - Γιάννινα: Δωδώνη.

²⁷Άριες, Ρ. (1990). Αιώνες της Παιδικής Ηλικίας. Αθήνα: Γλάρος.

²⁸Μακρυνιώτη, Δ. (1986). Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919. Αθήνα - Γιάννινα: Δωδώνη, σελ 24.

Κατά την δεκαετία του 1980, οι κλασσικές θεωρίες δίνουν τη θέση τους σε πιο σύγχρονες, οι οποίες εξετάζουν και θεωρούν το παιδί ως ον με ιδιαίτερα κοινωνικά χαρακτηριστικά. Το παιδί αποτελεί υποκείμενο με συνείδηση παρά την ανωριμότητα και αθωότητά του. Το παιδί πλέον αντιμετωπίζεται ως προσωπικότητα περισσότερο ευάλωτη μεν αλλά και τέτοια που πρέπει να αναπτυχθεί και να ενταχθεί στο κοινωνικό σύνολο. Αυτό το ρόλο παίζει και η οικογένεια. Της προστασίας, της παιδαγωγικής και της βοήθειας στην κοινωνικοποίηση του παιδιού.

Το ενδιαφέρον της κοινωνίας για τα παιδιά οδήγησε τόσο στο να βελτιωθούν οι συνθήκες ζωής τους, αλλά ταυτόχρονα και στο να περιοριστεί η αυτονομία τους. Σύγχρονες μελέτες έχουν διαμορφώσει το νομικό πλαίσιο σχετικά με το παιδί - στο οποίο θα αναφερθούμε παρακάτω - προκειμένου να προστατεύονται τα δικαιώματά του και να αντιμετωπίζεται ως πολίτης, με ενδεχομένως ιδιαίτερες ανάγκες και χαρακτηριστικά²⁹.

²⁹Κουτσούκου Ηλέκτρα, *Η νομική προστασία του παιδιού στην Ελλάδα - Ποινικές και Συνταγματικές Διαστάσεις*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2013.

A.2

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η οικογένεια αποτελεί για τους περισσότερους ανθρώπους μία από τις βασικότερες αξίες στο πλαίσιο της κοινωνίας. Ανεξάρτητα από τη δομή της, η οικογένεια γενικά μπορούμε να πούμε ότι αποτελεί μια κοινωνική ομάδα, της οποίας τα μέλη φροντίζουν και συμβάλλουν, το καθένα με τον δικό του τρόπο, προκειμένου να βιώσουν και να συμβιώσουν αρμονικά όσο το δυνατόν καλύτερα εντός του συνολικού κοινωνικού πλαισίου. Ενδεχομένως ο παραπάνω ορισμός να αποτελεί το πρότυπο μιας οικογένειας στην σύγχρονη κοινωνία, όμως ο σκοπός δημιουργίας και ύπαρξης της οικογένειας είναι, όχι μόνο η αναπαραγωγή και διαίωση του ανθρώπινου είδους, αλλά και η συντήρηση των μελών της, με οικονομικούς, κοινωνιολογικούς και ψυχολογικούς όρους, προκειμένου αυτά να μπορούν να εντάσσονται και επιβιώνουν στο πλαίσιο της κοινωνίας. Σήμερα η οικογένεια τείνει στο να βοηθά τη δόμηση μιας προσωπικής ταυτότητας, μέσα από την σχέση των παιδιών με τους γονείς αλλά και μέσα από τις συζυγικές σχέσεις³⁰.

Εάν εξεταστεί η οικογένεια σε συνδυασμό με την ανάπτυξη του παιδιού ιστορικά, μπορεί να διαπιστώσει κανείς ότι το παιδί δεν έπαιζε πάντα τον ίδιο ρόλο στην οικογένεια και την κοινωνία συνολικά, παρόλο που ο θεσμός της οικογένειας ήταν πάντα ισχυρός. Στην αρχαία Ελλάδα, με τα παιδιά των ευκατάστατων οικογενειών ασχολούνταν κατά αποκλειστικότητα τροφοί και παιδαγωγοί. Οι γονείς ενημερώνονταν από τους παιδαγωγούς για την πρόοδο των παιδιών τους, καθώς και η διαπροσωπική επαφή με αυτά ήταν ελάχιστη. Τα παιδιά των δούλων σαφώς αντιμετωπίζονταν σαν «εργαλεία», χαρακτηρίζονταν ως "αντικείμενα", όπως και οι γονείς τους. Κατά την περίοδο του Μεσαίωνα, η κοινωνικοποίηση και η "ενηλικίωση" ενός ατόμου πραγματοποιούνταν με πολύ διαφορετικό τρόπο από ό, τι σήμερα. Πέρα από την διαφορά εξαιτίας του φύλου του ατόμου, την οποία διαμόρφωναν κοινωνικοί παράγοντες, διαφορές μεταξύ των δύο χρονικών περιόδων μπορούν να παρατηρηθούν και στην ανατροφή αυτή καθ' αυτή του παιδιού. Το γεγονός ότι οι γονείς δεν «δένονταν» με τα παιδιά τους με τον ίδιο τρόπο, όπως στην σημερινή εποχή και διατηρούσαν μια απόσταση, μπορεί να οφειλόταν στα υψηλά

³⁰Γκαρμπάρ, Κ., & Τεοντόρ, Φ. (1996). *Η Οικογένεια Μωσαικό*. Αθήνα: Πατάκη.

ποσοστά παιδικής και βρεφικής θνησιμότητας που υπήρχε εκείνη την περίοδο. «Το παιδί έμπαινε στον κόσμο των ενηλίκων, μόλις περνούσε από το στάδιο της υψηλής θνησιμότητας». ³¹ Επομένως, η ανατροφή περιοριζόταν στην σωματική - βιολογική ανατροφή και σε πολύ μικρότερο βαθμό στην πνευματική καλλιέργεια του παιδιού, τουλάχιστον ορίζοντάς τα ως πρωτεύον και δευτερεύον ζήτημα έκαστο από αυτά.

Συνεχίζοντας, έχοντας καταλήξει σε συμφωνία και αποδοχή κάποιων σύγχρονων θεωριών και συμπερασμάτων, όταν μια οικογένεια αποτελείται από γονείς και παιδιά, ρόλος της – σε ιδανικά δεδομένα – είναι το να επιβιώνουν οι γονείς μεν, αλλά και να βοηθούν τα πιο αδύναμα - ανώριμα μέλη, που είναι τα παιδιά, για να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν με σωστό τρόπο. Όταν παρουσιάζονται δυσκολίες, προκειμένου να ξεπεραστούν, τα μέλη της οικογένειας πρέπει να είναι σε θέση και να επιθυμούν να συμβάλλουν, το καθένα ανάλογα με τις δυνατότητές του.

Η επιστήμη της Κοινωνιολογίας έχει μελετήσει την οικογένεια. Έτσι, με τέτοιους (κοινωνιολογικούς) όρους έχει γίνει επιστημονική προσέγγιση του θεσμού της οικογένειας με βάση την προσέγγιση του λειτουργισμού, την θεωρία των συγκρούσεων και την θεωρία της διαντίδρασης. Συνοπτικά:

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΣΜΟΣ

Οι θεωρητικοί αυτού του ρεύματος αντιλαμβάνονται τον θεσμό της οικογένειας σαν ένα λειτουργικό μέρος της κοινωνίας με επιτελικό ρόλο. Ανεξάρτητα από την κοινωνία στην οποία αναφερόμαστε, η οικογένεια μπορεί να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά - σκοπούς. Αυτά είναι η αναπαραγωγή, η κοινωνικοποίηση των ατόμων, η προστασία και υποστήριξη των ατόμων, η απόδοση κοινωνικής θέσης και ταυτότητας και τέλος, η ρύθμιση της σεξουαλικής συμπεριφοράς. Τα παραπάνω στοιχεία είναι κρίσιμα για τον καθορισμό της ποιότητας της κοινωνίας και αποτελούν λειτουργίες ενός μικρότερου κοινωνικού συνόλου που αθροιστικά αλλά και συνδεδόμενα με άλλα μικρά σύνολα επηρεάζουν το γενικό κοινωνικό σύνολο.

ΣΥΓΚΡΟΥΣΙΑΚΗ ΘΕΩΡΙΑ

Στην ανάλυσή τους οι θεωρητικοί αυτής της προσέγγισης αναπαριστούν την οικογένεια ως μικρογραφία της κοινωνίας, όπου παρουσιάζονται κοινά

³¹ Aries, P. (1990). Αιώνες της Παιδικής Ηλικίας. Αθήνα: Γλάρος.

χαρακτηριστικά. Εφόσον, λοιπόν, στην ταξική κοινωνία υπάρχει εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, αυτό σκιαγραφείται και στο πλαίσιο της οικογένειας. Στην οικογένεια αποτυπώνεται το κίνητρο της σεξουαλικής κυριαρχίας των ανδρών που, λόγω των παραγωγικών σχέσεων που σχηματίζονται στο πλαίσιο συνολικά της κοινωνίας, στην οποία η εκμετάλλευση της εργασίας των γυναικών είναι περισσότερο επικερδής για την εκμεταλλευτική τάξη, αυτό (το κίνητρο) σχηματίζεται και εντός του οικογενειακού βίου. Η γυναίκα υποχρεούται να αναλάβει τις υποχρεώσεις του σπιτιού, των παιδιών και η εργασία της αυτή παραμένει απλήρωτη και τις περισσότερες φορές υποτιμάται.

Άλλοι κοινωνικοί επιστήμονες της συγκρουσιακής θεωρίας είχαν ως αφετηρία μια περισσότερο ψυχαναλυτική προσέγγιση. Έτσι, η οικογένεια για αυτούς αποτελεί «μια κοινωνική διευθέτηση που οικοδομεί στενές διαπροσωπικές σχέσεις μέσω συνεχών διαδικασιών διαπραγμάτευσης, επίλυσης προβλημάτων και διαχείρισης συγκρούσεων».

ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΝΤΙΔΡΑΣΗΣ

Βάσει της θεωρίας της διαντίδρασης, οι άνθρωποι χρησιμοποιούν σύμβολα για να επικοινωνήσουν. Στο πλαίσιο μιας οικογένειας, οι ρόλοι του κάθε μέλους, αλλά και οι καθιερωμένες διαδικασίες που ακολουθεί μια οικογένεια (π.χ. η συγκέντρωση όλων των μελών της οικογένειας στο σπίτι για το μεσημεριανό γεύμα ή ο καθιερωμένος κυριακάτικος περίπατος) αποτελούν τέτοιους συμβολισμούς. Αυτοί οι συμβολισμοί συμβάλλουν στην αρμονική συμβίωση των μελών της οικογένειας, στην ισχυροποίηση των οικογενειακών δεσμών, αλλά και στην αντιμετώπιση δυσκολιών που μπορεί να προκύψουν³².

Η οικογένεια είναι, λοιπόν, ο θεσμός εκείνος που παίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού. Η σχέση του παιδιού με τους γονείς είναι αυτή που συμβάλλει στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού και θα σχηματίσει τα κριτήρια που θα καθορίσουν την συμπεριφορά του παιδιού. Η εξέλιξη που θα έχει το παιδί και καθώς μεγαλώνει θα επηρεάζεται από εικόνες, ιδέες, επιθυμίες, βιώματα, απαγορεύσεις, καθώς και τραυματικές ή ευχάριστες εμπειρίες, απώλειες, έντονα

³²HughesMichael, KroehlerCarolyn, *Κοινωνιολογία - οι βασικές έννοιες*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2007.

συναισθήματα και άλλα, με υποσυνείδητο ή και ασυνείδητο τρόπο. Η κάθε ηλικιακή (εξελικτική) περίοδος είναι ιδιαίτερη και στην καθεμιά από αυτές αναπτύσσονται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά στο παιδί, σύμφωνα και με τον Φρόντ, τα οποία συνδέονται με «στάδια ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης». Έτσι, η ανάπτυξη του παιδιού που αποτελεί κυρίως σωματική, συνδεδεμένη με συγκεκριμένα όργανα του σώματος στην εκάστοτε εξελικτική περίοδο, επηρεάζει την διάπλαση του συναισθηματικού κόσμου του παιδιού και άρα, πραγματοποιείται σταδιακή, αλλά συνολική διαμόρφωση προσωπικότητας. Οι γονείς συμβάλλουν με τη στάση τους σε αυτήν την διαδικασία είτε επισπεύδοντας είτε επιβραδύνοντας τη διαμόρφωση του ψυχικού κυρίως κόσμου του παιδιού.

Σε περίπτωση που πραγματοποιείται απομάκρυνση του γονέα από το παιδί, ανεξαρτήτως λόγου και ηλικίας του παιδιού, το γεγονός αποτελεί πάντα τραυματική εμπειρία. Το παιδί καλείται να αποδεχθεί και να υπερβεί την απουσία του γονέα. «Η απόρριψη από την πλευρά του γονέα γεμίζει το παιδί φόβο, άγχος και ανασφάλεια, ενώ εμποδίζει την φυσιολογική ανάπτυξη και εξέλιξη του ψυχισμού του, καθώς δεν το βοηθάει να ωριμάσει συναισθηματικά αλλά αντιθέτως το κρατάει καθηλωμένο σε πρωταρχικά στάδια της ύπαρξης του. Το παιδί, το οποίο έχει βιώσει την απόρριψη από τον ίδιο του το γονέα, δύναται να δυσκολευτεί πάρα πολύ να κατακτήσει μια ολοκληρωμένη και ανεξάρτητη προσωπικότητα, ενώ συνήθως καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του επιζητά σχέσεις και επαφές επιβεβαίωσης, με σκοπό να καλύψει το κενό της θεμελιώδους γονεϊκής απόρριψης. Το στοιχείο το οποίο συνιστά τον πυρήνα της δυσκολίας να επεξεργασθεί και να διαχειρισθεί το παιδί αυτό που του συμβαίνει συνίσταται στο γεγονός ότι ο γονέας επέλεξε συνειδητά να φύγει μετά τη γέννησή του, έπειτα από τη "γνωριμία" τους, πυροδοτώντας με αυτόν τον τρόπο την απόλυτα ενοχική θέση του παιδιού "εγώ φταίω", "εμένα δε θέλει", "εάν δεν υπήρχα εγώ, δεν θα υπέφερε και η μητέρα/ο πατέρας μου», κ.τ.λ. Είναι λογικό για έναν άνθρωπο, ο οποίος στο ξεκίνημα της ζωής χρειαζόταν αγάπη, στοργή και αναγνώριση για να αποκτήσει αυτοεκτίμηση, θάρρος και ικανότητα να διεκδικεί αυτό που θέλει και εισέπραξε αδιαφορία, ματαιότητα και απόρριψη, να μην μπορεί να ισορροπήσει συναισθηματικά, να θεωρεί ότι δεν αξίζει τίποτα, ότι δεν αξίζει την αγάπη κανενός -

ποιός θα τον αγαπήσει εξάλλου; - αφού ο ίδιος ο γονιός του δεν τον αγαπά και ότι κανένας δεν τον θέλει»³³.

Σχετικά με τη σημασία της ανατροφής ενός παιδιού εντός πλαισίου μιας οικογένειας, «μία σειρά από μελέτες έχουν δείξει ότι παιδιά που μεγαλώνουν σε ορφανοτροφεία ή άλλα ιδρύματα δείχνουν μειωμένη νοημοσύνη με βάση των τεστ νοημοσύνης, σε αντίθεση με παιδιά που ζουν σε περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα, όπως είναι οικογένειες οι οποίες παρακολουθούν αντισταθμιστικά εκπαιδευτικά προγράμματα, ενημερώνονται για παιδαγωγικά θέματα μέσω βιβλίων ή μέσω παρακολουθήσεων στο πανεπιστήμιο»³⁴. Από τα παραπάνω αναδεικνύεται ότι ένα παιδί μεγαλώνει με καλύτερους όρους όταν μεγαλώνει ως μέλος μιας οικογένειας, ιδίως όταν αυτή δείχνει ενδιαφέρον για την ανάπτυξη και εξέλιξη του παιδιού ή και γενικά της αρμονικής σχέσης των μελών της. Είναι σημαντικό για την εξέλιξη του παιδιού να του δίνεται η απαραίτητη προσοχή από τους γονείς ώστε, να αποκτά ποικίλες εμπειρίες και ερεθίσματα, να μάθει να εξερευνά και να σκέφτεται, να κατανοεί και να κρίνει το περιβάλλον του, να αναπτύσσει τις ικανότητες και δεξιότητές του. Όλα αυτά θα συμβάλλουν στην ευκολότερη χρήση των εμπειριών και γνώσεων που έχει ήδη λάβει από μικρή ηλικία όταν στη συνέχεια θα βρεθεί στο σχολείο και θα καλεστεί να αντιμετωπίσει νέα και απαιτητικότερα για αυτό καθήκοντα. Βασικό ρόλο σε όλη αυτή την διαδικασία έχουν και οι δύο γονείς, καθώς μπορούν να συμβάλλουν και τα μεγαλύτερα αδέρφια³⁵.

Συμπερασματικά, η οικογένεια αποτελεί το πλαίσιο της υγιούς ανάπτυξης του παιδιού και η συμβολή των γονέων είναι βασική για την διάπλαση του παιδιού, από την βρεφική ηλικία, την παιδική ηλικία, την εφηβική, μέχρι λίγο πριν την ενηλικίωση

³³ Παπαχριστόπουλος Νίκος, επιστημονική επιμ.: Γεώργας Δημήτριος, Γιώτσα Άρτεμις, *Η οικογένεια στη σύγχρονη εποχή*, Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων - Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης - Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Αθήνα 2011.

³⁴ Εισήγηση της Μαρίας Δερέκα, *Οικογένεια και παιδί*, από το βιβλίο του Ιωάννη Κούρου (επιμ.), *Ιατροψυχολογικά Θέματα, - Εξελίξεις στη Νευρολογία και Ψυχιατρική Ενηλίκων και Παιδιού*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996.

³⁵ Hughes Michael, Kroehler Carolyn, *Κοινωνιολογία - οι βασικές έννοιες*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2007.

(ενδεχομένως και λίγο μετά). Με βάση και τα παραπάνω, η οικογενειακή κατάσταση και η ανάπτυξη του παιδιού θα πρέπει να μελετούνται συνδυαστικά.

A.3

ΕΞΩΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΠΑΙΔΙΟΥ

Η οικογένεια, όντας υπεύθυνη για την ανατροφή του παιδιού στο πλαίσιο της, καθίσταται ικανή ή μη για το σκοπό αυτό. Οι γονείς είναι υπεύθυνοι να παρέχουν οικονομική και πνευματική στήριξη στα μικρά μέλη της και άρα στα μικρότερα μέλη της κοινωνίας. Όμως, σε μερικές περιπτώσεις το οικογενειακό περιβάλλον δεν είναι κατάλληλο για ένα παιδί εξαιτίας ενός ή περισσότερων λόγων. Έτσι, τα παιδιά είτε εγκαταλείπονται είτε απομακρύνονται από την οικογένεια σε αυτές τις περιπτώσεις, προκειμένου το κράτος να αναλάβει την ανατροφή τους. Η τάση είναι να αναζητείται άλλη οικογένεια για να μεγαλώσουν τα παιδιά, όμως πολλές φορές, εξαιτίας τραυματικών εμπειριών που έχουν υποστεί, επιλέγεται η ιδρυματοποίησή τους, στην λογική παροχής εξειδικευμένης ψυχολογικής ή σωματικής υποστήριξης από ειδικούς.

Τα δικαιώματα γονιών, παιδιών και κράτους υπάρχουν και χωρίζονται σε τρία επίπεδα. Το πρώτο επίπεδο είναι η σχέση γονιού με το παιδί, όπου ο γονιός έχει την κύρια και αποκλειστική ευθύνη τόσο για την ανατροφή όσο και για την φροντίδα του παιδιού του. Αυτά βέβαια προϋποθέτουν την οικονομική, ψυχολογική, και σωματική κατάσταση υγείας του γονιού ώστε να μπορέσει να μεγαλώσει σωστά ένα παιδί. Το δεύτερο επίπεδο είναι η σχέση γονιού και κράτους. Το κράτος οφείλει να σέβεται την κύρια ευθύνη και να στηρίζει τους γονείς στα καθήκοντά τους. Η οικογένεια είναι το φυσικό πλαίσιο για την διαμόρφωση του χαρακτήρα και του πνεύματος του παιδιού, σύμφωνα με την πρώτη συνδιάσκεψη που έγινε στον Λευκό Οίκο το 1909 για την παιδική προστασία. Τα παιδιά δεν πρέπει να στερούνται, και για αυτό το κράτος πρέπει να παρέχει στην οικογένεια την αναγκαία βοήθεια για να υπάρχει το κατάλληλο περιβάλλον για την ανατροφή των παιδιών. Τέλος το τρίτο επίπεδο είναι η σχέση παιδιού με το κράτος. Το κράτος οφείλει να προστατέψει κάθε παιδί όταν οι γονείς αδυνατούν να το μεγαλώσουν σωστά και να το φροντίσουν. Έτσι το κράτος έχει πλέον την κύρια ευθύνη, όπου τα παιδιά αυτά θεωρούνται απροστάτευτα και οι φορείς κοινωνικής πρόνοιας αναλαμβάνουν την ανατροφή, την φροντίδα και την προστασία τους.

Η προστασία του παιδιού διακρίνεται σε δυο επίπεδα. Το πρώτο αφορά στην συμπληρωματική ενίσχυση της φυσικής οικογένειας ώστε να καταφέρει να φροντίσει τα παιδιά της μέχρι την ενηλικίωση τους. Αυτό επιτυγχάνεται με τους

βρεφονηπιακούς σταθμούς, τις παιδικές χαρές, διάφορα επιδόματα του κράτους κτλ. Και το δεύτερο, όπου αποτελεί και το αντικείμενο της διπλωματικής μου εργασίας, αφορά στην προστασία των παιδιών έξω από την φυσική τους οικογένεια, όπως η ιδρυματική φροντίδα, η αναδοχή και η υιοθεσία³⁶.

Παρακάτω παρατίθενται αναλυτικότερα οι μορφές της εξωοικογενειακής φροντίδας του παιδιού, στην οποία τα μέλη της συνδέονταν με δεσμούς αίματος.

i. Ίδρυμα

Αν και το κράτος είναι υπεύθυνο για την φροντίδα των ατόμων της κοινωνίας και συνεπώς των παιδιών ως ευαίσθητη κοινωνική ομάδα, τα ιδρύματα στην Ελλάδα δεν αποτελούν απαραίτητα κρατικές δομές, έχουν, όμως, σε κάθε περίπτωση, προνοιακό χαρακτήρα. Το ίδρυμα θα μπορούσε να περιγραφεί ως μια οργανωμένη μονάδα, η οποία αντικαθιστά την οικογένεια, όταν η δεύτερη δεν είναι σε θέση να προστατέψει ή να φροντίσει επαρκώς τα μέλη της. Σε καμία περίπτωση το ίδρυμα δεν μπορεί να αντικαταστήσει πλήρως την ζωή που θα είχε ένα παιδί στο πλαίσιο της φυσικής του οικογένειας και επομένως, η απομάκρυνση του παιδιού από την οικογένεια και η τοποθέτησή του σε κάποιο ίδρυμα δεν αποτελεί εύκολη απόφαση. Ένα παιδί μπορεί να καταλήξει σε ίδρυμα είτε λόγω ατομικής κρίσης της κατάστασης της οικογένειας από τον ένα ή και τους δύο γονείς είτε λόγω εισαγγελικής παρέμβασης.

Στην Ελλάδα, οι εγκαταστάσεις των ιδρυμάτων, κυρίως των δημοσίων, και πολλές φορές οι συντηρητικές αντιλήψεις σχετικά με την ζωή σε ίδρυμα, δεν βοηθούν στην καλύτερη λειτουργία των ιδρυμάτων και συνεπώς, στην σωστή ανατροφή των παιδιών σε ένα υγιές πλαίσιο. Πολλές φορές συναντάται, ακόμα και στις μέρες μας, το κατάλοιπο των νοημάτων που έδινε η λέξη "Όρφανοτροφείο" που χρησιμοποιούνταν την περίοδο του εμφυλίου³⁷. Άλλες φορές, η λειτουργία των ιδρυμάτων που βασίζονται στον εθελοντισμό, προκαλούν το αίσθημα λύπησης των παιδιών ή την στρεβλή αντίληψη της αναγκαιότητας για φιλανθρωπία προς τα παιδιά

³⁶ Cole, M., & Cole, S. R. (2011). *Η Ανάπτυξη των Παιδιών*. Αθήνα: τυπωθύτω, σελ. 290-293.

³⁷ Συνήγορος του Πολίτη: Καλλιόπη Σπανού, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Γιώργος Μόσχος, Ειδική Επιστήμονας: Σαμάνθα Στρατιδάκη, Ειδική Έκθεση ΣτΠ, Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού, *Τα Δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα – Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας*, Μάρτιος 2015.

που ζουν σε ιδρύματα. Όπως αναφέρει και η ίδια Έκθεση για τα δικαιώματα του παιδιού, «η τοποθέτηση παιδιών που απομακρύνονται από την οικογένειά τους σε ιδρύματα αποτελεί κατά κανόνα την πρώτη και συνήθως τη μοναδική λύση που εξετάζεται. Η παραμονή τους σε αυτά είναι συχνά μακροχρόνια, καθώς δεν λειτουργούν προγράμματα αναδοχής ή υιοθεσίας, ούτε διερευνάται ενεργά η δυνατότητα επιστροφής στην οικογένειά τους. Υπογραμμίζεται ότι η πολιτική των ιδρυμάτων στον τομέα αυτό δεν είναι ομοιογενής. Κατά συνέπεια, η πιθανότητα ενός παιδιού να τοποθετηθεί σε αναδοχή ή να επιστρέψει στο οικογενειακό του περιβάλλον - ακόμη και η αναγνώριση του δικαιώματος να διατηρεί επικοινωνία με την οικογένεια ή με άλλα πρόσωπα του περιβάλλοντός του - εξαρτώνται από το ίδρυμα στο οποίο θα τύχει να τοποθετηθεί και την πολιτική που αυτό ακολουθεί. Συχνά, ιδίως όσον αφορά ιδρύματα ΝΠΙΔ, αυτά επαφίενται αποκλειστικά στις παιδαγωγικές ή γενικότερες αντιλήψεις των υπευθύνων και δεν υπόκεινται σε κανέναν εξωτερικό έλεγχο»³⁸.

Οι περιπτώσεις που μπορούν να οδηγήσουν ένα παιδί σε ίδρυμα είναι διάφορες. Αρχικά, οι γονείς μπορεί να εγκαταλείψουν ένα παιδί, όχι εξαιτίας αδιαφορίας απαραίτητα, αλλά λόγω οικονομικών δυσκολιών, που καθιστούν την οικογένεια ανίκανη να «θρέψει» το παιδί και να του αποδώσει όλα τα απαραίτητα για αυτό αγαθά. Επιπλέον, άλλοι λόγοι μπορεί να είναι η χρήση ναρκωτικών ουσιών από τον γονέα/ γονείς, η έκθεση των παιδιών σε κινδύνους είτε από αμέλεια των γονέων είτε δρώντας αυτοί συνειδητά, ο αλκοολισμός, η κακοποίηση, αναπηρία του παιδιού ή του γονέα, ο θάνατος του γονέα, και άλλοι. Τέλος, λόγος για την τοποθέτηση ενός παιδιού σε ίδρυμα μπορεί να αποτελέσει και κάποιος ιατρικός, που αφορά είτε σε σωματικό είτε σε ψυχικό πρόβλημα του παιδιού³⁹.

Κάθε ίδρυμα ασχολείται με την φροντίδα και ανατροφή παιδιών με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά (λ.χ. ίδρυμα για κακοποιημένα παιδιά, ίδρυμα ασυνόδευτων

³⁸Συνήγορος του Πολίτη: Καλλιόπη Σπανού, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Γιώργος Μόσχος, Ειδική Επιστήμονας: Σαμάνθα Στρατιδάκη, Ειδική Έκθεση ΣΤΠ, Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού, *Τα Δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα – Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας*, Μάρτιος 2015.

³⁹ Έκθεση Αξιολόγησης Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) - Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα 2006.

προσφύγων), προκειμένου να είναι ευκολότερη και η παροχή των απαραίτητων στην κάθε περίπτωση παιδιού υπηρεσιών. Επίσης υπάρχουν ιδρύματα για παιδιά προσχολικής ηλικίας, τα γνωστά βρεφοκομεία, όπου δέχονται παιδιά από 0-5,5 με 6 ετών και ιδρύματα για παιδιά σχολικής ηλικίας όπου διαμένουν παιδιά από 6-18 ετών. Ο στόχος των βρεφοκομείων είναι και η προστασία-φροντίδα των παιδιών αλλά και η στήριξη στις μητέρες αυτών. Στα ιδρύματα σχολικής ηλικίας περιλαμβάνονται ορφανοτροφεία που λειτουργούν από φιλανθρωπικά σωματεία και από την εκκλησία, διάφορους εθελοντικούς οργανισμούς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και τέλος τα Παιδικά Χωριά SOS όπου αποτελούν την πιο σύγχρονη μορφή ιδρυματικής προστασίας παιδιών. Παρόλα αυτά, κυρίως σε ευρωπαϊκές χώρες, σχετικά με την εξωοικογενειακή φροντίδα του παιδιού, ενισχύεται τα τελευταία χρόνια περισσότερο η ένταξη του ανήλικου σε κάποιο οικογενειακό περιβάλλον, με την κατάλληλη επικουρική στήριξη από ειδικούς, που παρακολουθούν το παιδί ως μέλος, όμως, μιας οικογένειας και όχι στο πλαίσιο της ζωής σε ίδρυμα.

ii. Υιοθεσία

Η υιοθεσία είναι μια νομική πράξη η οποία καθιστά ένα παιδί ικανό να ενταχθεί στο πλαίσιο μιας οικογένειας, αφού έχει απομακρυνθεί από το πρώτο του οικογενειακό περιβάλλον λόγω αδυναμίας της ανατροφής του. Το υιοθετημένο παιδί απολαμβάνει όλα τα προνόμια και τα δικαιώματα ενός φυσικού παιδιού. Η νέα οικογένεια είναι υπεύθυνη για την ανατροφή του παιδιού, για την ψυχολογική και πνευματική στήριξή του και γενικά, για την παροχή όλων των απαραίτητων για αυτό αγαθών.

«Η υιοθεσία αποσκοπεί στην οικογενειακή και κοινωνική αποκατάσταση του παιδιού που για διάφορους λόγους δεν μπορεί να ζήσει με τη φυσική του οικογένεια. Αυτή η έννοια της υιοθεσίας που δίνει το προβάδισμα στην κάλυψη των αναγκών του παιδιού και όχι των θετών γονέων διατυπώνεται σαν βασική αρχή στην Ελληνική Νομοθεσία (Ν610/70&2447/96). Στη χώρα μας υιοθετούνται λιγότερο από 500 παιδιά κάθε χρόνο. Από αυτά μόνο το 1/5ο αφορά στα παιδιά που προστατεύονται σε Ιδρύματα»⁴⁰.

Η υιοθεσία μπορεί να πραγματοποιηθεί σε οποιαδήποτε ηλικία, όταν είναι το παιδί βρέφος σε νοσοκομείο - μαιευτήριο μέχρι όταν βρίσκεται σε μεγαλύτερη ηλικία, σε

⁴⁰ http://kvmhtera.gr/index.php?detail_id=24 - επίσημη ιστοσελίδα του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ".

ίδρυμα. Εξαιτίας, όμως, των αργών διαδικασιών προκειμένου να πραγματοποιηθεί η έγκριση μιας υιοθεσίας στην χώρα μας, αρκετές φορές, ζευγάρια που επιθυμούν να υιοθετήσουν παιδί, προβαίνουν σε παράνομη υιοθεσία. Πάντως, σε κάθε περίπτωση, η υιοθεσία θα πρέπει να αποτελεί μια πράξη, όχι εγωιστική, παρακινούμενη από άλλες επιθυμίες των ενηλίκων, αλλά μια πράξη αγάπης και πραγματικής θέλησης δημιουργίας οικογένειας από ένα ζευγάρι.

iii. Αναδοχή

Η περίπτωση της αναδοχής μπορεί να διακριθεί σε επιμέρους τύπους. Γενικά, «λέγοντας αναδοχή εννοούμε την ανάληψη της φροντίδας ενός πλήρως ή μερικώς, εξαρτημένου ατόμου από μια οικογένεια ή άτομο, για μικρό ή μεγάλο χρονικό διάστημα κατά κανόνα έναντι αμοιβής»⁴¹. Η διαδικασία αναδοχής πραγματοποιείται κατόπιν έγκρισης του νέου οικογενειακού περιβάλλοντος από κοινωνικό λειτουργό. Η κοινωνική έρευνα στην οικογένεια που δύναται να ζήσει το παιδί περιλαμβάνει το κατά πόσο είναι υγιές το περιβάλλον για να μεγαλώσει ένα παιδί, εάν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες, και το σημαντικότερο η εξακρίβωση της ηθικής υπόστασης και υγείας των γονιών. Αναλυτικά, μπορεί να υπάρξει συγγενική αναδοχή, αναδοχή ανακούφισης, επείγουσα αναδοχή, βραχυ-/μέσο-/μακροπρόθεσμη αναδοχή και αναδοχή φιλοξενίας.

Συγγενική αναδοχή ονομάζεται η τοποθέτηση ανηλίκου σε οικογένεια (και σπάνια σε μεμονωμένο άτομο) στην οποία τα μέλη της να είναι συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, οποιουδήποτε βαθμού με τον ανήλικο (Προεδρικό Διάταγμα 86/2009 - ΦΕΚ 114/Α'/16.7.2009). Η *αναδοχή ανακούφισης* είναι σύντομης διάρκειας και στοχεύει στην ανακούφιση φυσικών γονέων που έχουν παιδιά με νοητική ή σωματική καθυστέρηση, ενώ η επείγουσα αναδοχή αφορά σε περιπτώσεις έκτακτων αναγκών - συμβάντων. Επιπλέον, η κατηγορία της *βραχυπρόθεσμης, μεσοπρόθεσμης ή μακροπρόθεσμης αναδοχής* δηλώνει κατά κύριο λόγο το χρονικό όριο που θα διαρκέσει αυτή, με επιδρόντα παράγοντα την χρονική περίοδο που η οικογένεια θα καταφέρει να ξεφύγει από την κρίση. Τέλος, η *αναδοχή φιλοξενίας* αφορά σε παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα και φιλοξενούνται από οικογένειας κατά διαστήματα διακοπών (καλοκαίρι, Χριστούγεννα, Πάσχα).

⁴¹Κουσίδου Τ., 1988, «Η Υιοθεσία : Υπηρεσία Παιδικής Προστασίας», Περιοδικό Εκλογή, Απρίλιος-Μάιος - Ιούνιος, Αρ.77

Επίσης εκτός από τις θεσμοθετημένες μορφές αναδοχής, όπου ελέγχονται από τις κοινωνικές υπηρεσίες, υπάρχουν και οι άτυπες μορφές αναδοχής όπου το παιδί με την έγκριση των γονιών του, επειδή αδυνατούν να το φροντίσουν, μεγαλώνει σε συγγενικό περιβάλλον.

Μια άλλη διάκριση της αναδοχής είναι η εγκλείουσα και η αποκλείουσα. Η πρώτη αφορά στις περιπτώσεις που οι φυσικοί γονείς είναι συνεργάσιμοι για να πραγματοποιηθεί η διαδικασία της αναδοχής, ενώ η δεύτερη αφορά σε περιπτώσεις που συμβαίνει το αντίθετο.

A.4

ΝΟΜΙΚΗ ΠΤΥΧΗ

Το νομοθετικό πλαίσιο, το οποίο υφίσταται για να δημιουργεί αρμονικές σχέσεις μιας κοινωνίας και βάσει αυτού σχηματίζονται, αλλάζουν ή καταργούνται οι νόμοι την εκάστοτε χρονική περίοδο, έχει εντάξει και την μέριμνα σχετικά με την προστασία και τα δικαιώματα των παιδιών. Κάθε χώρα μπορεί να έχει το εθνικό νομοθετικό της πλαίσιο ή και να υπακούει σε υπερεθνικές Συμβάσεις, στις οποίες εναρμονίζει και τους εθνικούς κανόνες.

Σχετικά με το παιδί και την προστασία της παιδικής ηλικίας ο νομοθέτης έχει συμπεριλάβει, κυρίως στο σύγχρονο Δίκαιο του Παιδιού, πολλές πτυχές και ζητήματα που μπορούν να αφορούν στη ζωή του. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 21 του Συντάγματος διατυπώνεται ως θεμελιακό ζήτημα η προστασία της οικογένειας, του γάμου, της μητρότητας, «ως θεμέλιο της συντήρησης και προαγωγής του Έθνους»⁴². Πιο αναλυτικά, στην παράγραφο 3 του άρθρου αναφέρεται ότι «το κράτος μεριμνά για την υγεία των πολιτών και παίρνει ειδικά μέτρα για την προστασία της νεότητας, του γήρατος, της αναπηρίας και για την περίθαλψη των απόρων». Έτσι φαίνεται ότι η προστασία του οικογενειακού θεσμού αποτελεί από τα πρωτεύοντα ζητήματα της ελληνικής κοινωνίας και το κράτος θα πρέπει να είναι σε θέση να προστατεύει τους πολίτες, ιδίως σε περιπτώσεις που τα άτομα αποτελούν ευαίσθητες κοινωνικά ομάδες, σε μια εκ των οποίων ανήκουν και άτομα που βρίσκονται σε νεαρή ή μικρή ηλικία.

Πέρα από το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του παιδιού να λογίζεται ως ανθρώπινη οντότητα, ίση με κάθε άλλο πολίτη του ελληνικού κράτους, που στις μέρες μας φαίνεται περισσότερο αυτονόητο από ό, τι παλαιότερα, το ελληνικό δίκαιο είναι εναρμονισμένο με την υπάρχουσα Διεθνή Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού, η οποία υπογράφηκε το 1990 και υπογράφηκε εν συνεχεία από 191 χώρες. Η κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΔΣΔΠ) στην Ελλάδα με το νόμο υπ' αριθμόν 2101/1992, υποδηλώνει και τη συμφωνία του νομοθέτη να προσαρμόσει τα έως τότε δεδομένα του νομικού πλαισίου σε μία περισσότερο παιδοκεντρικού χαρακτήρα πολιτική προστασίας και πρόνοιας από το

⁴² Το Σύνταγμα της Ελλάδος, Άρθρο 21: (Προστασία οικογένειας, γάμου, μητρότητας και παιδικής ηλικίας, δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες).

κράτος. Παρόλα αυτά, η ρήτρα του συμφέροντος του παιδιού, που αναφέρεται στη Σύμβαση στο άρθρο 3, παράγραφο 1 («Σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τα παιδιά, είτε αυτές λαμβάνονται από δημόσιους ή ιδιωτικούς οργανισμούς κοινωνικής προστασίας, είτε από τα δικαστήρια, τις διοικητικές αρχές ή από τα νομοθετικά όργανα, πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού») λαμβάνεται υπόψη και αξιοποιείται ελάχιστα σε αποφάσεις της ελληνικής νομολογίας, σχετικά με την εφαρμογή της ΔΣΔΠ σε εθνικό πλαίσιο. Αυτό μπορεί να δηλώσει την ελλιπή ουσιαστική ένταξη της Σύμβασης στο ελληνικό Δίκαιο⁴³.

Εντούτοις, το περιεχόμενο της ΔΣΔΠ που έχει υπογραφεί και από τη χώρα μας, αφορά σε μια σειρά από βασικούς κανόνες και συμπεριλαμβάνει τα δικαιώματα του παιδιού, που δημιουργούν την αναγνώριση της «υποχρέωσης ειδικής βοήθειας και υποστήριξης» του παιδιού για να μεγαλώνει αυτό σε «ένα κλίμα ευτυχίας, αγάπης και κατανόησης», όπως αναφέρει και η Σύμβαση. Πιο συγκεκριμένα, στο άρθρο 18, περιλαμβάνεται η υποχρέωση των γονέων για την ανατροφή και ανάπτυξη των παιδιών τους (παράγραφος 1) ως κύρια μέριμνα των γονέων, η υποχρέωση του κράτους να μεριμνά για επικουρική στήριξη των γονέων σχετικά με την ανατροφή των παιδιών και πιο εξειδικευμένα, για τους γονείς με την ιδιότητα εργαζομένου (παράγραφος 2 και 3 αντίστοιχα). Επομένως, χρέος του συμβαλλόμενου κράτους είναι να δημιουργεί οργανισμούς και ιδρύματα που θα εξασφαλίζουν την τέλεση αυτού του σκοπού, προκειμένου να διευκολύνει στην σωστή και υγιή ανάπτυξη των παιδιών(Πεχτελίδης, 2015).

Το άρθρο 19 της Σύμβασης αφορά στην προστασία του παιδιού από την βία. Όπως αναφέρεται σε αυτή στην παράγραφο 1, «Τα Συμβαλλόμενα Κράτη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μέτρα, προκειμένου να προστατεύσουν το παιδί από κάθε μορφή βίας, προσβολής ή βιαιοπραγιών σωματικών ή πνευματικών, εγκατάλειψης ή παραμέλησης, κακής μεταχείρισης ή εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανόμενης της σεξουαλικής βίας, κατά το χρόνο που βρίσκεται υπό την επιμέλεια των γονέων του ή του ενός από τους δύο, του ή των νόμιμων εκπροσώπων του ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου στο οποίο το έχουν εμπιστευθεί». Βάσει αυτού, αλλά και της δεύτερης παραγράφου του άρθρου, το κράτος θα πρέπει να δημιουργεί κατάλληλα κοινωνικά προγράμματα και

⁴³Agies, P. (1990). Αιώνες της Παιδικής Ηλικίας. Αθήνα: Γλάρος.

προνοιακές δομές, προκειμένου να εξασφαλίζεται η ελαχιστοποίηση φαινομένων βίας, οποιασδήποτε μορφής, απέναντι στα παιδιά.

Εν συνεχεία, στο άρθρο 20, γίνεται μνεία στην υποχρέωση του κράτους να εξασφαλίζει την προστασία και υποστήριξη του παιδιού, όταν αυτό δεν δύναται να συμβιώνει με την φυσική του οικογένεια, μέσω υιοθεσίας, φιλοξενίας σε ανάδοχη οικογένεια ή παραμονής σε ίδρυμα. Στο άρθρο 21, αναλύονται τα δικαιώματα του παιδιού που διαβεί σε ίδρυμα και υπογραμμίζεται ως βασική αρχή η λήψη των απαραίτητων μέτρων πρωτίστως για το συμφέρον του παιδιού. Τέλος, στο άρθρο 22, αναφέρεται η περίπτωση των προσφύγων παιδιών και Ασυνόδευτων Ανηλίκων και η υποχρέωση για ειδική τους προστασία, ως ίσα με όλα τα υπόλοιπα παιδιά.

Επιπλέον, η Ελλάδα, όντας κράτος-μέλος της ΕΕ, εναρμονίζει το εθνικό της Δίκαιο με το Ευρωπαϊκό. Το Δίκαιο της ΕΕ περιλαμβάνει και στοιχεία σχετικά με το παιδί και την προστασία του, όμως, σχετικά με το ζήτημα της υιοθεσίας συγκεκριμένα, η κάθε χώρα εφαρμόζει τους δικούς της κανόνες. Κάθε κράτος-μέλος θα πρέπει να συμμορφώνεται σε βασικούς κανόνες, όμως, εκτός αυτών λειτουργεί με βάση τις εθνικές αρχές και το σύστημα. Οι αρχές αυτές αφορούν στην πλήρη συμφωνία των βιολογικών γονέων του παιδιού, εφόσον ζουν, σχετικά με την διαδικασία της υιοθεσίας, στην πραγματοποίηση οποιασδήποτε ενέργειας στο πλαίσιο της υιοθεσίας παρά μόνο προς το συμφέρον του παιδιού και στην υποχρεωτική έγκριση της υιοθεσίας από δικαστική ή διοικητική αρχή. Επισημαίνεται επιπλέον ότι κάθε θετός γονέας έχει ίδιες υποχρεώσεις με οποιονδήποτε άλλο γονέα, γεγονός που ισχύει σε κάθε κράτος-μέλος της ΕΕ⁴⁴. Τέλος, εντός του πλαισίου της ΕΕ, τοποθέτηση παιδιού σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια μπορεί να πραγματοποιηθεί από και προς οποιουδήποτε κράτους-μέλους, βάσει του άρθρου 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003⁴⁵.

Συνοψίζοντας, τα παραπάνω αποτελούν ορισμένα επιλεκτικά παραδείγματα από το νομοθετικό πλαίσιο είτε διεθνώς είτε σε επίπεδο ΕΕ είτε εθνικά. Σαφώς, υπάρχει εξέλιξη στην αντίληψη για το παιδί και τα δικαιώματά του, καθώς και στην

⁴⁴ https://europa.eu/european-union/index_el - επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁴⁵ Παπαναστασίου, Σ., & Νταφούλη, Μ. (2016). *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2016. Παιδιά σε κίνδυνο*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef.

προσπάθεια του νομοθέτη να βελτιώσει την ποιότητα του νομοθετικού πλαισίου που αφορά στην στήριξη του παιδιού, ιδίως όταν το τελευταίο απομακρύνεται από το οικογενειακό του περιβάλλον. Παρόλα αυτά, προκειμένου να εφαρμοστεί κατά το δυνατόν περισσότερο και ποιοτικότερα η ΔΣΔΠ, στην οποία περιγράφονται θεσμοί που θα έπρεπε να έχουν ενταχθεί στην κοινωνική μας ζωή σχετικά με το παιδί, ενδεχομένως να είναι απαραίτητο να ληφθούν και μέτρα πρόληψης. Με λίγα λόγια, είναι αναγκαία, όχι μόνο η φροντίδα του κράτους σε περίπτωση που το οικογενειακό περιβάλλον δεν δύναται να στηρίξει και να αναθρέψει με σωστό τρόπο το παιδί, αλλά και ο σχηματισμός του νομοθετικού πλαισίου αυτού που θα δημιουργεί υγιέστερες ανθρώπινες σχέσεις, καλύτερες οικονομικές συνθήκες στις οικογένειες (άρα οικονομική στήριξη των οικογενειών), υποδομές και ιδρύματα υπεύθυνα για τη βοήθεια των γονέων σε περίπτωση αναπηρίας και γενικώς, η χάραξη πολιτικών με επίκεντρο το παιδί. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούν να αποφευχθούν πολλές εγκαταλείψεις ανηλίκων λόγω αδυναμίας συντήρησής τους από την οικογένεια, να εξασφαλιστεί πιο ολοκληρωμένη αντίληψη από το κοινωνικό σύνολο σχετικά με τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα κάθε ανθρώπου και να επιτευχθεί ο ουσιαστικός στόχος της ύπαρξης περισσότερων παιδιών που ζουν ευτυχισμένα και αρμονικά στο πλαίσιο της φυσικής τους οικογένειας.

A.5

ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

Είναι σύνηθες – χωρίς να αποτελεί απαραίτητα κανόνα – να παρουσιάζονται κρούσματα κακοποίησης ή παραμέλησης παιδιού σε οικογένειες όπου υπάρχουν προβλήματα φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού. Πολλές φορές ανήλικοι ωθούνται στην εργασία εξαιτίας σοβαρών οικονομικών δυσκολιών στο πλαίσιο της οικογένειας ή παρατηρείται άσκηση βίας – σωματικής, ψυχολογικής ή λεκτικής – ή/και υποτίμηση της προσωπικότητας του παιδιού⁴⁶.

Τα οικονομικά δεδομένα που συνεχώς μεταβάλλονται, δημιουργούν νέες και περισσότερες απαιτήσεις στο πολιτιστικό, κοινωνικό και γνωστικό επίπεδο των νέων για να ενταχθούν στην αγορά. Εξαιτίας αυτού, η παιδική ηλικία είναι καθοριστική για την απόκτηση εφοδίων από το άτομο⁴⁷. Σημαντικό ρόλο σε αυτό παίζει το οικογενειακό περιβάλλον και το κατά πόσο οι γονείς συμβάλλουν στην ανάπτυξη δεξιοτήτων των παιδιών, στην απόκτηση γνώσεων, στη μόρφωση και σωστή ανατροφή. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τους Cole&Cole, δύο είναι οι βασικοί παράγοντες που καθορίζουν την ανάπτυξη της προσωπικότητας ενός παιδιού: η ίδια η προσωπικότητα του γονέα σε συνάρτηση με την οικονομική κατάσταση αυτού. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι ενώ όλα τα παιδιά είναι πιθανά να υποστούν κακοποίηση ή παραμέληση, μεγαλύτερο κίνδυνο από άλλα διατρέχουν τα παιδιά οικογενειών που ζουν στην ένδεια και υπό την επήρεια του οικονομικού άγχους⁴⁸.

Όλο το παραπάνω γίνεται ιδιαίτερα επίκαιρο μετά από τις συνέπειες της ύφεσης που έχει πλήξει την Ελλάδα και τις σοβαρές μακροοικονομικές, δημοσιονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις αυτής. Ειδικότερα η σκληρή λιτότητα που επιβλήθηκε στη χώρα μας από το ΔΝΤ είχε άμεσο δυσμενή αντίκτυπο στην κοινωνικοοικονομική κατάσταση της χώρας⁴⁹.

⁴⁶Cole, M., & Cole, S. R. (2011). *Η Ανάπτυξη των Παιδιών*. Αθήνα: τυπωθύτω.

⁴⁷GostaEsping-Andersen, *Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος*, εκδ. Διώνικος, Αθήνα 2006.

⁴⁸Cole, M., & Cole, S. R. (2011). *Η Ανάπτυξη των Παιδιών*. Αθήνα: τυπωθύτω, σελ 291-292.

⁴⁹Stiglitz, J. (2015). Greece, the sacrificial lamb. *New York Times*.

Σύμφωνα με πρόσφατα δημοσιονομικά στοιχεία το ΑΕΠ έχει μειωθεί κατά $\frac{1}{4}$ ⁵⁰ μέσα στα τελευταία 7 έτη ενώ η ανεργία αγγίζει το 29,6% και οι μακροχρόνια άνεργοι υπερβαίνουν το 70%⁵¹. Σύμφωνα με την EuroStat, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός το 2015 άγγιξε το ποσοστό του 35,7%⁵². Είναι γεγονός λοιπόν οι επιπτώσεις που μπορούν να έχουν τα νέα οικονομικά δεδομένα στην Ελλάδα, ειδικά όσον αφορά παιδιά και οικογένειες που ανήκουν στα μεσαία και χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα και αποτελούν σημαντικό λόγο ανησυχίας για την παρούσα και μελλοντική ευημερία των παιδιών που ανήκουν σε όχι προνομιούχες οικογένειες.

Επιπρόσθετα, είναι λογικό ότι η άνιση κατανομή του πλούτου στις οικογένειες, μέσω των εισοδημάτων, δημιουργεί και διαφορετικές συνθήκες στην καθημέρα από αυτές. Η κοινωνική κληρονομικότητα συνδέεται άμεσα με αυτό, καθώς η εξέλιξη του παιδιού καθορίζεται, σε μικρό ή μεγαλύτερο βαθμό, βάση του σε ποια οικογένεια γεννιέται και μεγαλώνει. Η πρόσβαση στην εκπαίδευση και η προαγωγή της γνώσης ως βασικό εφόδιο για την πορεία του παιδιού είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την ανατροφή του παιδιού, αλλά και με την επαγγελματική πορεία που αυτό θα ακολουθήσει. Πιο συγκεκριμένα, είναι σύνηθες παιδιά που κατάγονται από οικογένεια της εργατικής τάξης να συνεχίζουν μια κοινή με τους γονείς τους πορεία και παιδιά από μεσαία ή ανώτερα κοινωνικά στρώματα να αποκτούν περισσότερες ευκαιρίες, ερεθίσματα και εμπειρίες που να διαμορφώνουν τις συνθήκες και τη θέληση από τα ίδια τα παιδιά να εξελιχθούν κατά παρόμοιο ή ίδιο τρόπο με τους γονείς τους⁵³. Είναι πολλοί οι παράγοντες εκείνοι που συμβάλλουν στην κοινωνική αυτή αναπαραγωγή, όπως η πρόσβαση στην εκπαίδευση, η ικανότητα και επίγνωση των γονέων για τη χρησιμότητα της εκπαίδευσης, η στήριξη που προσφέρει το οικογενειακό περιβάλλον

⁵⁰ Παπαναστασίου, Σ., & Νταφούλη, Μ. (2016). *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2016. Παιδιά σε κίνδυνο*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef, σελ. 5.

⁵¹ Ετήσια Έκθεση του 2017 του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ, *Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*, Αθήνα Μάρτιος 2017.

⁵² http://kvmhtera.gr/index.php?detail_id=24 - επίσημη ιστοσελίδα του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ".

⁵³ Willis E. Paul, *Learning to labour - How working class kids get working class jobs*, εκδ. SaxonHouse, 1977.

στα παιδιά και η θέληση του κράτους για ουσιαστική παρέμβαση και προαγωγή της γνώσης, ακόμα και στα φτωχά και εργατικά προάστια και περιοχές⁵⁴.

Τα απαιτούμενα προσόντα του κάθε ατόμου, όπως αυτά καθορίζονται από το οικονομικό και κοινωνικό πλαίσιο την εκάστοτε δεδομένη στιγμή, δημιουργούν και τις ευκαιρίες απασχόλησης. Όταν ένα άτομο διαθέτει όσο το δυνατόν περισσότερα μπορεί από αυτά, καταφέρνει να εξασφαλίσει μεγαλύτερη αμοιβή, καλύτερες συνθήκες εργασίας, μικρότερο ενδεχομένως εργασιακό ωράριο, λιγότερο επισφαλή απασχόληση. Ο τρόπος με τον οποίο αποκτά, όμως, αυτά τα προσόντα δεν σχετίζεται ούτε με ιδιαίτερες ατομικές ικανότητες ούτε με το κατά πόσο μπορεί να χαρακτηριστεί ένα άτομο ως τεμπέλικο ούτε με το εάν «κυνηγάει» τις ευκαιρίες που του δίνονται. Πρωτίστως, η εργασία που επιλέγει ή καταλήγει να κάνει κάποιος σχετίζεται με το οικογενειακό και κοινωνικό του περιβάλλον, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω.

Εξετάζοντας το ζήτημα από τη σκοπιά της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, μπορεί να διαπιστωθεί ότι αυτά είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με την παιδική φτώχεια. «Η παιδική φτώχεια συσχετίζεται με την εισοδηματική ανισότητα που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες και συνδέεται με αρνητικά παροντικά και μελλοντικά αποτελέσματα για τα άτομα» σύμφωνα με τη Unicef⁵⁵. Αυτό σημαίνει ότι τα σημερινά παιδιά, τα επόμενα χρόνια, ως ενήλικες, θα παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που θα τα εντάσσουν σε ομάδες ανθρώπων που βιώνουν τον κοινωνικό αποκλεισμό, μιας και αυτή η κοινωνική αναπαραγωγή είναι αναπόφευκτο να συμβεί χωρίς την λήψη των απαιτούμενων μέτρων.

Αυτό θα είναι αποτέλεσμα της συσχέτισης της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού με το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων των παιδιών. Τα δεδομένα, μάλιστα, διαφοροποιούνται εάν εξετάσεις αυτό το ζήτημα προ και εντός κρίσης, γεγονός που υποδεικνύει ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας μας και συνεπώς, η οικονομική κατάσταση εντός του οικογενειακού πλαισίου δεν μπορεί να μην

⁵⁴Παπαναστασίου, Σ., & Νταφούλη, Μ. (2016). *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2016. Παιδιά σε κίνδυνο*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef.

⁵⁵Παπαναστασίου, Σ., & Νταφούλη, Μ. (2016). *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2016. Παιδιά σε κίνδυνο*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef, σελ. 28.

επηρεάζει την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό γενικά, αλλά και στην παιδική ηλικία. Το επίπεδο εκπαίδευσης, το οποίο συνδέεται άμεσα με την αγορά εργασίας, διαμορφώνει και τις προϋποθέσεις για την ενεργό ή όχι συμμετοχή ενός ατόμου στην οικονομία της χώρας και άρα, έχει αντίκτυπο και στην ζωή του ίδιου του ατόμου. Το 2007, σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού βρισκόταν το 49,7% των παιδιών, των οποίων οι γονείς είχαν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση, το δημοτικό ή είχαν ενταχθεί στην παρακολούθηση τάξεων της εκπαίδευσης σε ακόμα χαμηλότερο επίπεδο (ενδεχομένως και καθόλου), ενώ το 2015, παιδιά με γονείς στο ίδιο επίπεδο εκπαίδευσης κινδυνεύουν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό σε ποσοστό 72,5% (ποσοστό του συνολικού πληθυσμού). Τα ποσοστά κυμαίνονται αναλόγως προ και εντός κρίσης σε γονείς που έχουν ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια ή μετα-λυκειακή εκπαίδευση (28,6% και 45,3% αντίστοιχα), αλλά και την τριτοβάθμια εκπαίδευση (11,5% και 19,3% αντίστοιχα). Από τα δεδομένα φαίνεται ότι το επίπεδο εκπαίδευσης των γονέων συνδέεται άμεσα και επηρεάζει τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στα παιδιά, χωρίς, όμως, να μπορεί αυτός ο παράγοντας να ληφθεί ως αποκλειστικός. Είναι φυσικό, παρόλα αυτά, οι γονείς που έχουν κάποια ουσιαστική ή ανώτερη εκπαίδευση, να καταφέρνουν ευκολότερα να εξασφαλίζουν εργασία, η οποία μπορεί να παρέχει στους ίδιους και στις οικογένειές τους το ποσό εκείνο των χρημάτων, ώστε να ζουν ανετότερα και να κινδυνεύει σε μικρότερο βαθμό η οικογένεια να βρεθεί σε όρια φτώχειας. Με αυτό τον τρόπο, τα μέλη μιας τέτοιας οικογένειας, όχι μόνο δεν κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό, αλλά και ενθαρρύνονται στην κοινωνική ένταξη, την κοινωνικοποίηση και την επιδίωξη για συνεχή βελτίωση του εκπαιδευτικού τους επιπέδου, γεγονός που μπορεί να συντηρεί και ενισχύει το να ανήκουν τα άτομα σε μια κοινωνική ομάδα, ένα κοινωνικό σύνολο.

Αναλυτικά παρατίθενται στοιχεία σχετικά με τον συσχετισμό εκπαιδευτικού επιπέδου γονέων και τον κίνδυνο για παιδική φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό στο παράρτημα (πίνακες υπ' αριθμόν 3). Συνοπτικά, από αυτούς τους πίνακες μπορεί να διαπιστωθεί ότι τα ποσοστά των παιδιών που κινδυνεύουν να πληγούν από φτώχεια ή κοινωνικό αποκλεισμό αυξάνονται σε οικογένειες με γονείς που δεν έχουν ολοκληρώσει τις εκπαιδευτικές βαθμίδες έως και την δευτεροβάθμια εκπαίδευση και παρουσιάζουν πτωτική τάση (τα ποσοστά) όσο αυξάνεται το επίπεδο εκπαίδευσης

των γονέων. Ο παράγοντας της οικονομικής κρίσης εντοπίζεται, επίσης, εάν συγκρίνει κανείς τα ποσοστά κατά το 2007 και 2015 σε ίδιες ποιοτικά ομάδες⁵⁶.

⁵⁶Παπαναστασίου, Σ., & Νταφούλη, Μ. (2016). *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2016. Παιδιά σε κίνδυνο*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef.

A.6

ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΙΔΙΚΗ ΚΑΚΟΠΟΙΗΣΗ

Το φαινόμενο της παιδικής κακοποίησης αποτελεί μια πρόσφατη ένταξη στην μελέτη των κοινωνικών φαινομένων, καθώς μέχρι και τον προηγούμενο αιώνα, η κακοποίηση του παιδιού θεωρείτο ενδεχομένως και πτυχή της παιδαγωγικής διαδικασίας, είτε από τον γονέα είτε από τον δάσκαλο. Το 1962, ο αμερικάνος παιδίατρος Henry Kempe περιέγραψε την παιδική κακοποίηση ως, ένα με ιατρικούς όρους, «σύνδρομο» που περιελάμβανε την «ειδική συμπεριφορά των γονέων ή αυτών που είχαν την αποκλειστική φροντίδα των παιδιών και ειδικές κοινωνικές συνθήκες», με αποτέλεσμα «χαρακτηριστικές κακώσεις, συνήθως σε διάφορα στάδια επούλωσης»⁵⁷.

Από την δεκαετία του 1960 έχει γίνει η προσπάθεια μελέτης και περιγραφής του φαινομένου, κυρίως στις ΗΠΑ. Η κακοποίηση θεωρήθηκε, με βάση κυρίως την ψυχοδυναμική θεωρία, απόρροια της παθολογίας του ατόμου και πρότεινε ως τρόπο αντιμετώπισης την ατομική θεραπεία. Κατά τη δεκαετία του 1970, η παιδική κακοποίηση συνδέθηκε με κοινωνικούς παράγοντες, αυτόν της φτώχειας, της ανεργίας, το μορφωτικό επίπεδο της οικογένειας και γενικότερα με το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο διαβιεί ένα παιδί, αφού εξετάστηκε υπό το πρίσμα επιδημιολογικών κοινωνιολογικών ερευνών. Κατά την ίδια δεκαετία μελετήθηκε και η συμβολή του ίδιου του παιδιού στο φαινόμενο της κακοποίησης, λαμβάνοντας υπόψη χαρακτηριστικά του ίδιου του παιδιού, όπως η προωρότητα ή το χαμηλό βάρος κατά την γέννηση του παιδιού. Αυτή η θεωρία είχε ως αφετηρία σκέψης την θυματοποίηση του παιδιού, σε συνδυασμό με δυσκολίες ή αδυναμίες σωστής ανατροφής του παιδιού από τους γονείς, όταν οι περιπτώσεις παιδιών αποτελούσαν «ιδιαίτερες».

Στην συνέχεια, αφού οι προηγούμενες θεωρίες δεν εξαντλούσαν τις παραμέτρους που συμβάλλουν ως προϋποθέσεις για παιδική κακοποίηση, αναπτύχθηκαν θεωρίες όπως αυτή της οικολογικής θεώρησης κατά την δεκαετία του 1980. Σύμφωνα με αυτήν, οι προϋποθέσεις για παιδική κακοποίηση ήταν τέσσερις

⁵⁷ Αγάθωνος-Γεωργοπούλου Ελένη, *Κακοποίηση – Παραμέληση Παιδιών*, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, εκδ. Γρηγόρη Κ., Αθήνα 1991.

- το οντογεννητικό ή ατομικό επίπεδο,
- το μικροσύστημα ή οικογενειακό επίπεδο,
- το εξωσύστημα ή το επίπεδο της διευρυμένης οικογένειας και
- το μακροσύστημα ή το επίπεδο της κοινωνίας.

Αυτό το μοντέλο εξελίχθηκε κατά το τέλος της δεκαετίας, υποστηρίζοντας ότι η παιδική κακοποίηση παρουσιάζεται εξαιτίας συνδυαστικά κοινωνικών και ατομικών παραγόντων, που μπορούν να επιδράσουν και να παίξουν ρόλο στην εμφάνιση κρούσματος ή κρουσμάτων βίας εντός του οικογενειακού πλαισίου. Με βάση αυτήν την θεωρία απαιτούνταν παράλληλες θεραπευτικές και προληπτικές παρεμβάσεις σε όλα τα επίπεδα για την αντιμετώπιση φαινομένων κακοποίησης, γεγονός που αποτελούσε δύσκολο, αφού αυτό μπορούσε να γίνει μόνο με παρέμβαση διεπιστημονικών κλινικών μονάδων⁵⁸.

Στην πορεία, κατά την δεκαετία του 1990, υποστηρίχτηκε ότι το κάθε περιστατικό είναι διαφορετικό και επομένως, χρειάζεται ειδική φροντίδα και θεραπευτική παρέμβαση, προσαρμοσμένη στην εκάστοτε περίπτωση. Η επικύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού αποτέλεσε σταθμό στην μελέτη φαινομένων παιδικής κακοποίησης και συνέβαλε πιο αποτελεσματικά στην παρέμβαση, αλλά και στην πρόληψη, προβάλλοντας την αντιμετώπιση του παιδιού ως άνθρωπο με προσωπικότητα και δικαιώματα, που έχει ιδιαίτερες ανάγκες και οφείλει κάθε μεγαλύτερος να προστατεύει.

Αναλυτικά, ως παιδική κακοποίηση μπορεί να θεωρηθεί η σωματική κακοποίηση, η ψυχολογική κακοποίηση, η παραμέληση, η παρουσίαση του συνδρόμου δυστροφίας ή μη οργανικής αιτιολογίας, η παρουσίαση του συνδρόμου Μυγκάουζεν δια αντιπροσώπου, η μη τυχαία δηλητηρίαση ή "χημική κακοποίηση", η παρουσίαση του συνδρόμου του αμέτοχου θεατή, η σεξουαλική παραβίαση ή αιμομιξία, η παιδική εργασία, η τελετουργική και σατανιστική κακοποίηση και η παραμέληση και κακοποίηση παιδιών από το σύστημα και τους θεσμούς.

⁵⁸Cole, M., & Cole, S. R. (2011). *Η Ανάπτυξη των Παιδιών*. Αθήνα: τυπωθύτω.

Ως σωματική κακοποίηση μπορεί να νοηθεί κάθε είδους τραυματισμός ή κάκωση, ανεξαρτήτου σοβαρότητας και σημείου στο σώμα, που δεν έχει προκληθεί λόγω ατυχήματος.

Ως ψυχολογική κακοποίηση μπορεί να θεωρηθεί κάθε πράξη, που «εμπεριέχουν απόρριψη, εκφοβισμό, απομόνωση, εκμετάλλευση, υποτίμηση, συναισθηματική απροσφορότητα όπως και κοινωνικά αποκλίνουσες πράξεις.

Ως παραμέληση θεωρείται το φαινόμενο σύμφωνα με το οποίο η διατροφή, η ιατρική φροντίδα, η ένδυση, η στέγαση, η σχολική φοίτηση ή η παρακολούθηση που παρέχεται στο παιδί είναι έντονα ανεπαρκής ή ακατάλληλη, σε βαθμό τέτοιο ώστε να παραβλέπεται ή να τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο η υγεία και η ανάπτυξή του.

Με τον όρο "σύνδρομο δυστροφίας μη οργανικής αιτιολογίας" περιγράφεται η νοσολογική οντότητα σύμφωνα με την οποία το βάρος σώματος ενός παιδιού βρίσκεται κάτω από τα φυσιολογικά για την ηλικία του όρια, χωρίς να υπάρχει κάποια οργανική νόσος ή κληρονομική επιβάρυνση.

Το σύνδρομο Μυγχαούζεν δια αντιπροσώπου περιγράφει περιπτώσεις γονέων – στην πλειοψηφία μητέρων – που κατασκευάζουν ψευδώς ένα ιατρικό πρόβλημα στο παιδί τους προκαλώντας ιατρικά συμπτώματα όπως καρδιοαναπνευστική ανακοπή, άπνοια, αιματέμεση, διάρροια, υπερνατρίαμία, σπασμούς, εμέτους ή/και προκαλούν αλλοίωση των εργαστηριακών ευρημάτων (π.χ. αίματος, ούρων). Με τις ενέργειές τους αυτές, απομιμούν ή προκαλούν μια γνωστή διαταραχή ή δημιουργούν ένα σοβαρό διαγνωστικό πρόβλημα για τους γιατρούς.

Η μη τυχαία δηλητηρίαση ή "χημική κακοποίηση" περιγράφει την ηθελημένη χορήγηση τοξικής ουσίας σε ένα παιδί, συνήθως μικρής ηλικίας, με στόχο την πρόκληση βλάβης ή/και θανάτου.

Ως "σύνδρομο του αμέτοχου θεατή" ορίζεται η έκθεση του παιδιού για μακρύ χρονικό διάστημα σε διάφορες μορφές ενδοοικογενειακής βίας χωρίς το ίδιο να υφίσταται σωματικές κακώσεις.

Σεξουαλική παραβίαση θεωρείται η συμμετοχή ή η έκθεση παιδιών και εφήβων σε πράξεις με σεξουαλικό περιεχόμενο υποκινούμενες από ενήλικα, συνήθως, που έχει σχέση φροντίδας ή οικειότητας με το παιδί, οι οποίες έχουν ως σκοπό τη σεξουαλική

διέγερση ή/και ικανοποίηση του ενήλικα. Χαρακτηριστικά του φαινομένου είναι η ανηλικιότητα του παιδιού, η σχέση εξάρτησης ή εμπιστοσύνης μεταξύ δράστη και θύματος, η έλλειψη συνειδητής κατανόησης της έννοιας και του περιεχομένου της πράξης αυτής, άρα και η έλλειψη συνειδητής συναίνεσης του παιδιού. Οι πράξεις αυτές παραβιάζουν όχι μόνο τον αιμομικτικό φραγμό, αλλά και τις γενικότερες αντιλήψεις της κοινωνίας σχετικά με τις οικογενειακές σχέσεις και τα όρια των οικογενειακών ρόλων. Η σεξουαλική παραβίαση εμπεριέχει διάφορες μορφές με ή χωρίς επαφή, από την έκθεση σε επίδειξη, τις θωπείες και τις ασελγείς πράξεις μέχρι το βιασμό και την αιμομιξία. Η παιδική πορνογραφία και η πορνεία δεν είναι παρά οι εμπορευματικές πλευρές αυτού του ζητήματος, οι οποίες αναφέρονται με τον όρο «σεξουαλική εκμετάλλευση»⁵⁹.

Ως παιδική εργασιακή εκμετάλλευση νοείται «η παιδική εργασία ως μία μορφή παραμέλησης, κακομεταχείρισης αλλά και οικονομικής και σεξουαλικής εκμετάλλευσης

Ως τελετουργική κακοποίηση ορίζεται η συστηματική σεξουαλική, σωματική και ψυχολογική κακοποίηση παιδιών από ενήλικες ως μέρος μιας κλειστής αιρετικής ομάδας ή ομάδας σατανιστικής λατρείας. Η τελετουργική κακοποίηση δεν είναι απαραίτητα και σατανιστική.

Η κακοποίηση και παραμέληση παιδιών από το σύστημα και τους θεσμούς είναι μια κατάσταση η οποία οδηγεί στην πρόκληση σωματικών, ψυχολογικών και νοητικών βλαβών σε παιδιά και εφήβους, που θα ήταν δυνατόν να προληφθούν. Οι βλάβες αυτές προκαλούνται στα πλαίσια εφαρμογής προγραμμάτων που έχουν ως στόχο τη φροντίδα και την προστασία τους. Η ανάπτυξη, η ασφάλεια και το γενικότερο συμφέρον των παιδιών υπονομεύονται από τις πράξεις ή τις παραλήψεις ατόμων ή από την έλλειψη ή/και την επικινδυνότητα κατάλληλων πολιτικών, διαδικασιών ή πρακτικών, στα πλαίσια συστημάτων ή θεσμών».

Επομένως, η παιδική κακοποίηση αποτελεί ένα ευρύ πλαίσιο συμπεριφορών από τους γονείς ή κηδεμόνες προς τα παιδιά, οι οποίες οδηγούν στην καταπάτηση δικαιωμάτων των τελευταίων. Εξαιτίας του ότι η ζωή και η αρμονική συμβίωση με τα άλλα άτομα, στο πλαίσιο της κοινωνικοποίησης του παιδιού, εξαρτάται από την ποιότητα του

⁵⁹GostaEsping-Andersen, *Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2006.

οικογενειακού βίου σε μεγάλο βαθμό, η κακοποίηση δεν επηρεάζει μονάχα την ψυχοσύνθεση του παιδιού σε δεδομένη στιγμή, αλλά διαμορφώνει ταυτόχρονα σε πορεία χρόνου την προσωπικότητά του. Ο εντοπισμός της, αλλά και η αντιμετώπιση της είναι κρίσιμα στοιχεία για την ανάπτυξη του παιδιού, καθώς ένα κακοποιημένο παιδί χρειάζεται την κατάλληλη στήριξη για να μπορέσει να αναπτυχθεί με φυσιολογικό τρόπο. Έτσι, τις περισσότερες φορές – εάν όχι όλες – κρίνεται ότι το παιδί θα πρέπει να απομακρυνθεί από το οικογενειακό του περιβάλλον για να αναπτυχθεί σωστά, ή και ακόμα, σε ορισμένες περιπτώσεις, να αποκοπεί από αυτό.

A.7

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Μέσα στα τελευταία 40 περίπου χρόνια γίνεται προσπάθεια από κράτη και διακρατικές ενώσεις να προωθήσουν σχεδιασμό Κοινωνικής Πολιτικής όσον αφορά την προστασία του παιδιού. Ειδικά όσον αφορά την Ελλάδα, η εναλλαγή των κυβερνήσεων και οι προσδοκίες των εκάστοτε υπουργών και ατόμων που στελεχώνουν φορείς και δημόσιους οργανισμούς σχετικά με τον παραπάνω σκοπό έρχονταν πολλές φορές σε σύγκρουση με τους στόχους που τίθεντο από την Ευρωπαϊκή Ένωση⁶⁰. Σε γενικές γραμμές λοιπόν θα λέγαμε ότι η ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους πρόνοιας στην χώρα μας έχει ακολουθήσει μια πελατοκεντρική και κρατικιστική λογική, επακόλουθο της ανάπτυξης του εθνικού κράτους στις αρχές του 19^{ου} αιώνα⁶¹.

Η ελληνική κοινωνία διαρθρώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε αποτελεί, θα μπορούσε να πει κανείς, μια κοινωνία με δομή παραδοσιακού τύπου. Αυτό σημαίνει ότι η οικογένεια αποτελεί βασικό στοιχείο στην προστασία και στήριξη των μελών του κοινωνικού συνόλου της χώρας. Ο θεσμός της οικογένειας είναι ισχυρός και αυτό διευκολύνει το κράτος, αφού απαλλάσσεται εν μέρει από την ευθύνη του σχεδιασμού Κοινωνικής Πολιτικής, όχι μόνο για την οικογένεια, αλλά και για μια σειρά από ομάδες ατόμων που χρειάζονται ειδική φροντίδα (άνεργοι, παιδιά, ΑμΕΑ) (Παπαναστασίου & Νταφούλη, 2016, σσ. 4-6).

Αυτό που ίσχυε και ισχύει ακόμα είναι η οικογένεια να έχει την αποκλειστική σχεδόν φροντίδα των παιδιών, ηλικιωμένων, ΑμΕΑ, ακόμα και αν είναι δύσκολο εξαιτίας της εργασίας των μελών της οικογένειας που έχουν αναλάβει το «βάρος» και του μειωμένου διαθέσιμου χρόνου τους. Η ανάγκη για σχεδιασμό προγραμμάτων για ανέργους από το κράτος για τη στήριξή τους φαίνεται να μην ορίζεται ως

⁶⁰ Άρθρο του Σωτηρόπουλου Δημήτρη, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και ελληνικό κράτος πρόνοιας, 1974 – 2004: Τομές και συνέχειες στην κοινωνικής προστασία*, από το βιβλίο του Χαράλαμπου Οικονόμου και Ανδρέα Φερόνα (επιμ.), *Οι εκτός των τειχών – Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός στις σύγχρονες κοινωνίες*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2006.

⁶¹ Petmesidou, M., & Mossialos, E. (n.d.). Introduction: Addressing social protection and policy in Greece. Στο Petmesidou, Maria; Mossialos, Elias; (Επιμ.), *Social Policy Developments in Greece*.

προτεραιότητα, εξαιτίας της παροχής των βασικών – ή ορισμένων από τα βασικά – αγαθών από το οικογενειακό περιβάλλον, γεγονός που εξαθλιώνει σιγά - σιγά όλη την οικογένεια.

Όσον αφορά συγκεκριμένα στο παιδί, οι δημόσιοι παιδικοί σταθμοί δεν είναι αρκετοί ώστε να καλύψουν τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας. Με αυτό τον τρόπο, οι γονείς καλούνται να επιλέξουν την λιγότερο κακή επιλογή μεταξύ ορισμένων, όπως το να μην εργάζεται ο ένας εκ των δύο γονέων (συνήθως η μητέρα), να προσληφθεί παιδαγωγός/ άτομο με ευθύνη την φύλαξη του παιδιού, στον οποίο θα αποδίδεται μεγάλο μέρος των εσόδων της οικογένειας, να σταλεί το παιδί σε ιδιωτικό παιδικό σταθμό.

Αλλαγές που σημειώθηκαν στο νομοθετικό πλαίσιο που αφορούσαν στην Κοινωνική Πολιτική για την οικογένεια και το παιδί ήταν εξαιτίας άλλων παραγόντων (όπως το δημογραφικό πρόβλημα) και όχι εξαιτίας της θέσης προβληματισμού με σκοπό τη στήριξη των οικογενειών που αποτελούνται από άτομα που χρήζουν ιδιαίτερης φροντίδας, όπως τα παιδιά.

Σήμερα, η επιδοματική πολιτική για την κάλυψη των αναγκών μητέρων και των παιδιών τους ενσωματώνεται στην μισθολογική πολιτική. Αυτό αφορά μάλιστα στις μητέρες πολύτεκνων κυρίως οικογενειών. Ταυτόχρονα, η άδεια μητρότητας στον ιδιωτικό τομέα καταργείται ως δικαίωμα, καθώς και στον δημόσιο τομέα, γυναίκες που προσλαμβάνονται μέσω προγραμμάτων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, δεν έχουν δικαίωμα να απουσιάζουν από την εργασία τους παρά μόνο εάν βρουν αντικαταστάτη. Επιπλέον, η παραδοσιακή αντίληψη προστασίας της οικογένειας με πάνω από τέσσερα παιδιά καθίσταται ως μεροληπτική στάση, καθώς οι υπόλοιπες οικογένειες δεν εξετάζονται με γνώμονα την πιθανότητα ανάγκης του επιδόματος ή γενικά, προστασίας. Με αυτόν τον τρόπο, η πολύτεκνη οικογένεια αποτελεί μοναδικό κοινωνικό κριτήριο και δεν μελετάται συνδυαστικά με άλλους παράγοντες, παρόλο που, ανά περίπτωση, οι ανάγκες της έκαστης οικογένειας διαφοροποιούνται. Έτσι, τέκνα και γονείς πολύτεκνης οικογένειας βρίσκονται ευνοημένοι.

Η Κοινωνική Πολιτική για την οικογένεια και το παιδί πρέπει να είναι πρωτεύων στόχος μιας κοινωνίας και ενός κράτους. Το ευρωπαϊκό μοντέλο διάρθρωσης της κοινωνίας και των πολιτικών που θα πρέπει να ασκηθούν στο πλαίσιο αυτής διαφέρει από το αμερικάνικο, το οποίο εστιάζει στην ατομική ευθύνη διαχείρισης της

φτώχειας, των οικονομικών κάθε οικογένειας, την ευθύνη για το εάν μια οικογένεια θα είναι σε θέση να καλύπτει τις ανάγκες της, να μορφώνει και να εξελίσει τα μικρότερα μέλη της. Παρόλα αυτά, μια τέτοια κοινωνία, η οποία ενισχύει σε πολύ μεγάλο βαθμό την ιδιωτική πρωτοβουλία σχετικά με την πρόνοια για το παιδί, παρουσίασε αύξηση των δαπανών για την φροντίδα του παιδιού. Όμως, αυτό το κόστος επιβαρύνει κυρίως τις οικογένειες και όχι το κράτος, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα την δαπάνη περισσότερων χρημάτων για την φροντίδα, φύλαξη και ιατρική περίθαλψη των παιδιών μιας οικογένειας σε σχέση με τα έξοδα, για παράδειγμα, της στέγασης. Ταυτόχρονα, μέσα σε μια επταετία, η αύξηση του κόστους των νηπιαγωγείων και συνολικά της φροντίδας του παιδιού ξεπέρασε στις Η.Π.Α. το 21%, ποσοστό σχεδόν διπλάσιο του ποσοστού του παγκόσμιου πληθωρισμού⁶². Όλα τα παραπάνω υποδεικνύουν ότι μία χώρα θα ήταν προτιμότερο να εστιάζει και υιοθετεί πολιτικές που θα ενισχύουν την περισσότερο εύρυθμη λειτουργία μιας οικογένειας, προκειμένου να αποκτήσει ολοένα και περισσότερο παιδοκεντρικές πολιτικές. Με αυτόν τον τρόπο, θα ήταν πιο αποτελεσματική και πιο αποδοτική κάθε προσπάθεια άμβλυνσης των ανισοτήτων και απομάκρυνσης ολοένα και περισσότερο των παιδιών από την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Τέλος, η πολιτική ενός κράτους σχετικά με το παιδί θα πρέπει να ενσωματώνει και μια προσπάθεια ένταξης όλο και περισσότερων παιδιών εντός οικογενειακού πλαισίου και μείωσης των δυσκολιών που μπορούν να προκύψουν κατά την διαδικασία των υιοθεσιών.

Με βάση όλα τα παραπάνω, παρόλο που το ευρωπαϊκό δίκαιο έχει κυρωθεί από την Ελλάδα, οι παραδοσιακές αντιλήψεις που επικρατούν, καθιστούν δύσκολη την εφαρμογή των πολιτικών για την επίτευξη των στόχων. Επομένως, προκύπτει η ανάγκη για μεγαλύτερη προσπάθεια προστασίας του παιδιού και της οικογένειας, προκειμένου να αποφευχθούν και περιστατικά εγκατάλειψης, με αποτέλεσμα την εμφάνιση προβλημάτων και δυσλειτουργιών μέσα στο πλαίσιο του οικογενειακού πλαισίου και βίου.

⁶² Άρθρο από την επίσημη ιστοσελίδα της εταιρεία χρηματοοικονομικού λογισμικού, δεδομένων και των μέσων ενημέρωσης Bloomberg, της 19/08/2016, με τίτλο *HowtoMakeChildCareAffordable*.

A.8

«ΙΔΡΥΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ» ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Στην Ελλάδα, τα παιδιά που χρειάζεται να απομακρυνθούν από το οικογενειακό τους περιβάλλον, μεταφέρονται σε ιδρύματα, στα οποία, όμως, η παραμονή τους δεν είναι προσωρινή κατά κύριο λόγο. Το ίδρυμα μετατρέπεται σε μόνιμη στέγη προστασίας των παιδιών και τις περισσότερες φορές εγκαταλείπεται παρά μόνο με την ενηλικίωση των παιδιών. Αυτό έρχεται ως αποτέλεσμα της απουσίας προγραμμάτων αναδοχής, υιοθεσίας ή προϋποθέσεων για εξέταση του φυσικού οικογενειακού περιβάλλοντος των παιδιών προκειμένου να επιστρέψουν σε αυτές. Με αυτόν τον τρόπο, εκτός από τα προβλήματα που προκύπτουν για αυτά τα παιδιά και λόγω του περιορισμένου αριθμού ιδρυμάτων στην χώρα, δημιουργείται και πρόβλημα στην εισαγωγή νέων παιδιών στα ιδρύματα. Εξαιτίας, επιπλέον, της ισχυρής παρουσίας ιδρυμάτων ΝΠΙΔ, η κατεύθυνση και πορεία των παιδιών σχηματίζεται με βάση τις μεμονωμένες και επιμέρους απόψεις για τον σχεδιασμό των προγραμμάτων για την ένταξη των παιδιών σε οικογενειακό και γενικότερα κοινωνικό επίπεδο. Συνολικά, η χρήση διαφορετικών παιδαγωγικών προγραμμάτων και πολιτικών σχετικά με την ενσωμάτωση και ομαλή ανάπτυξη των παιδιών δημιουργούν ανομοιομορφία.

Η κρατική ανάμειξη επί του ζητήματος είναι ελάχιστη. Τα δημόσια ιδρύματα, ταυτόχρονα, δεν λειτουργούν με τις απαραίτητες υποδομές, χρησιμοποιώντας το μοντέλο του «ασύλου», δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο πρακτικά προβλήματα και μη εξασφαλίζοντας τα απαραίτητα για την ολοκληρωμένη τήρηση των δικαιωμάτων των φιλοξενούμενων παιδιών στις ιδρυματικές εγκαταστάσεις. Την ίδια στιγμή, στην χώρα λειτουργούν πολλές ΜΚΟ, 201 είναι ενεργές και αναπτύσσουν δράση. Το 15,4% αυτών (δηλαδή 31 με απόλυτους αριθμούς) αφορούν στην παιδική προστασία και την νεολαία. Σχετικά με την διασπορά τους, οι ΜΚΟ αυτές εμφανίζονται κατά κύριο λόγο στην Αττική, ενδεχομένως λόγω της ευκολότερης πρόσβασης των πολιτών. Παρόλα αυτά, το γεγονός ότι καταγράφονται πολλές που ασχολούνται με το ίδιο πεδίο σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή δηλώνει και την "αναρχία" που επικρατεί, αφού δεν υπάρχει συνεργασία μεταξύ τους, προκειμένου να ιδρύονται και να υφίστανται οργανισμοί και οργανώσεις με βάση τις ανάγκες της κοινωνίας.

Πιο συγκεκριμένα, 140 ΜΚΟ (69,65%) βρίσκονται στην Στερεά Ελλάδα και 30 (14,93%) στην Μακεδονία - στην οποία βρίσκεται και το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας (βλ. σχετικό πίνακα Παραρτήματος).

Αν εξεταστεί το ζήτημα σε ένα γενικότερο πλαίσιο, μπορεί να διαπιστωθεί ότι μόνο το 2% των οργανώσεων του "τρίτου τομέα" οικονομίας σχετίζεται με την παιδική προστασία, με ποσοστό 43% αυτών στην Στερεά Ελλάδα, όπως καταδεικνύεται και στους σχετικούς πίνακες του Παραρτήματος⁶³.

Ένα βασικό δικαίωμα που καταπατείται συχνά είναι το να μην λαμβάνεται υπόψη η γνώμη των παιδιών για οποιαδήποτε αλλαγή στην ζωή τους, η οποία μπορεί να αφορά στην τοποθέτηση στο ίδρυμα μέχρι βασικές πτυχές της ζωής τους σε αυτό. «Δεδομένης της δυσκολίας ανεύρεσης θέσεων και της ανισομερούς γεωγραφικής κατανομής των ιδρυμάτων, παιδιά και έφηβοι που απομακρύνονται από την οικογένειά τους συχνά εξαναγκάζονται να μετακινηθούν γεωγραφικά χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις της απώλειας του συγγενικού τους περιβάλλοντος και της αποκοπής τους από το σχολείο, τους φίλους και τον κοινωνικό ιστό της περιοχής τους. Οι απόψεις και προτιμήσεις τους όσον αφορά την περιοχή ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του χώρου όπου θα φιλοξενηθούν, η σημασία διατήρησης προσωπικών και κοινωνικών δεσμών, ακόμη και η στοιχειώδης προετοιμασία τους για τη μετάβαση, δεν αναγνωρίζονται από το προνοιακό μας σύστημα ως σημαντικοί παράγοντες, αλλά αντιμετωπίζονται μάλλον ως "πολυτέλεια" ενόψει των γενικότερων προβλημάτων της ιδρυματικής φροντίδας»⁶⁴.

Γενικότερα, κάποια στοιχεία που υποδηλώνουν την ανεπαρκώς λειτουργική οργάνωση της παιδικής προστασίας, σε θεωρητικό και υλικό επίπεδο, στην Ελλάδα – βάσει και της Έκθεσης του ΣτΠ – είναι η αδυναμία του κράτους για συγκεντρωμένες πληροφορίες σχετικά με τα ιδρύματα της χώρας (σε ποιοτικό και ποσοτικό επίπεδο) και γενικώς, η έλλειψη σε ειδικό μηχανισμό που θα έχει την ευθύνη και θα σχεδιάζει

⁶³Αφουξενίδης Αλέξανδρος, Η κοινωνία πολιτών στην εποχή της κρίσης, από το βιβλίο του Ν.Γ. Γεωργαράκη & Ν. Δεμερτζή (επιμ.), Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας, εκδόσεις Gutenberg & Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015.

⁶⁴Εισήγηση της Μαρίας Δερέκα, *Οικογένεια και παιδί*, από το βιβλίο του Ιωάννη Κούρου (επιμ.), *Ιατροψυχολογικά Θέματα, - Εξελίξεις στη Νευρολογία και Ψυχιατρική Ενηλίκου και Παιδιού*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996.

πολιτικές σχετικά με το ζήτημα, θέματα αδειοδότησης, πιστοποίησης, ελέγχου και εποπτείας, η ανεπαρκής στελέχωση των ιδρυμάτων και η κάλυψη των θέσεων από εθελοντές, η απουσία δομών άμεσης φιλοξενίας παιδιών που απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον, η παράλειψη του δικαιώματος επικοινωνίας του παιδιού με τη φυσική οικογένεια, η υποτίμηση των δικαιωμάτων των παιδιών στην ψυχαγωγία και εκπαίδευση, η έλλειψη σε δομές για παιδιά με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (θρησκεία, αναπηρία, ψυχικά νοσήματα), καθώς και άλλα επιμέρους ζητήματα.

Αναλυτικά, σχετικά με την αδυναμία συγκέντρωσης στοιχείων των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα στην χώρα, παρουσιάζονται προβλήματα σε μια σειρά από επιμέρους ζητήματα. Αρχικά, ενώ δίνεται η δυνατότητα λήψης στοιχείων από δημόσια ιδρύματα της χώρας μέσω της Γενικής Γραμματείας Πρόνοιας και συγκεκριμένα, μέσω των Κέντρων Κοινωνικής Πρόνοιας, δεν καθίσταται δυνατή η συγκέντρωση στοιχείων από ιδιωτικά και εκκλησιαστικά ιδρύματα. Έτσι, δεν μπορούν να υπάρξουν συγκεντρωτικά ποσοτικά και ποιοτικά στοιχεία για τα παιδιά που διαβιούν σε ιδρύματα, καθώς τα στοιχεία που συγκεντρώνουν και δημοσιοποιούν τα ιδιωτικά ιδρύματα δεν είναι συγκεκριμένα και άρα διαφοροποιούνται οι κατηγορίες των στοιχείων που συγκεντρώνονται από ίδρυμα σε ίδρυμα.

Το νομικό πλαίσιο προβλέπει την καταγραφή στοιχείων, μέσω του Εθνικού Μητρώου Παιδικής Προστασίας (αρ. 8 παρ. 1 νόμου 3961/2011 και παρ. 3 ΚΥΑ οικ. 49540/4-05-2011), όμως δεν εφαρμόζεται λόγω μη ενεργοποίησής τους. Επομένως, ο τρόπος με τον οποίο θα μπορούσαν να υπάρχουν συγκεντρωτικά στοιχεία σχετικά με τον αριθμό των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα της χώρας, καθώς και με χαρακτηριστικά αυτών (οικογενειακή κατάσταση και επαφή με την οικογένεια, ψυχική κατάσταση παιδιού), θα μπορούσε να είναι η έναρξη διατήρησης Εθνικού Μητρώου, εφόσον καλύπτεται και από το νομικό πλαίσιο. Επιπλέον, τα ιδιωτικά ιδρύματα θα μπορούσαν να υποχρεούνται να καταθέτουν στοιχεία σε ετήσια βάση συμπληρώνοντας συγκεκριμένες λίστες, προκειμένου τα στοιχεία από όλα τα ιδρύματα, δημόσια ή ιδιωτικά, να παρουσιάζουν ομοιομορφία.

Σχετικά με την έλλειψη ειδικού εθνικού μηχανισμού σχεδιασμού και ελέγχου της λειτουργίας των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας, εντοπίζεται απουσία ενός «Κώδικα Δεοντολογίας», ο οποίος να προσφέρει κανόνες σχετικά με την λειτουργία των

ιδρυμάτων, ενιαία, σε όλη την χώρα και με βάση τον οποίο να ορίζονται τα επιτρεπτά κριτήρια για ένα ίδρυμα.

Γενικά, τα δημόσια ιδρύματα της χώρας ιδρύονται και λειτουργούν με βάση ένα κανονιστικό πλαίσιο, όμως, πολλές φορές αυτό παραλείπεται ή δε λαμβάνεται υπόψη σε τόσο μεγάλο βαθμό. Με αυτόν τον τρόπο, προκύπτουν και σοβαρές ελλείψεις, οι οποίες πολλές φορές μπορεί να είναι και βασικές για την οργάνωση του ιδρύματος και την ομαλή διαβίωση των παιδιών του ιδρύματος. Όσον αφορά στα ιδιωτικά και στα εκκλησιαστικά ιδρύματα, ανεξάρτητα τη φύση αυτών, η σύσταση και λειτουργία τους εξαρτάται καθαρά από την αντίληψη του ιδρυτή τους. Ταυτόχρονα, εξαιτίας του ότι οι ιδιωτικές μονάδες λειτουργούν και για το κέρδος, ενώ οι εκκλησιαστικές μπορεί να λειτουργούν για κάποιο φιλανθρωπικό σκοπό (αν και σε κάποια εκκλησιαστικά ιδρύματα – εάν όχι στα περισσότερα – καταβάλλεται και χρηματικό ποσό), ο εθελοντισμός βοηθάει στην ανέξοδη κάλυψη των θέσεων του ιδρύματος, δημιουργώντας διάφορα προβλήματα. Από την μία, αυτό το μέτρο απομακρύνει εξειδικευμένους εν δυνάμει εργαζόμενους από την αγορά εργασίας και τον κλάδο τους. Από την άλλη, η έλλειψη της απαραίτητης και ουσιαστικής εμπειρίας και γνώσης σε βάθος του χειρισμού παιδιών σε ιδρύματα μπορεί να δημιουργήσει από μικρότερα έως σοβαρότερα προβλήματα, καθώς, δεν είναι αρκετή μια κοινωνική ευαισθησία ενός εργαζόμενου για την εργασία κοντά σε παιδιά που μπορεί να αντιμετωπίζουν και ψυχολογικές διαταραχές. Σχετικά με τα εκκλησιαστικά ιδρύματα, συγκεκριμένα, η «φιλανθρωπία» ενδεχομένως να είναι και η πρόφαση πολλές φορές για να απασχοληθεί εθελοντικά ένα μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της επιχείρησης.

Σχετικά με τα θέματα αδειοδότησης, πιστοποίησης, ελέγχου και εποπτείας, τα προβλήματα είναι πολλά, καθώς, ενώ υπάρχει το νομικό πλαίσιο σε καθένα από τα επιμέρους ζητήματα για τα ιδρύματα, δεν πραγματοποιούνται τα απαραίτητα για την πλήρη κάλυψη σε αυτά τα ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, σχετικά με την αδειοδότηση για την λειτουργία των ιδρυμάτων, βάσει του νόμου 2345/95, άρθρο 1, παρ. 1⁶⁵, με τον οποίο ορίζεται ότι «σωματεία οργανισμοί, ιδρύματα, νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, ενώσεις προσώπων και γενικά φορείς μη υπαγόμενοι στο δημόσιο τομέα, που ασκούν κοινωνική πρόνοια, καθώς και ιδιώτες, δεν επιτρέπεται να παρέχουν

⁶⁵ ΦΕΚ Α' 213/Α/12-10-1995.

οργανωμένες κοινωνικές υπηρεσίες, που έχουν σχέση με την προστασία του παιδιού ή ατόμων με ειδικές ανάγκες (παιδιών και ενηλίκων) ή ηλικιωμένων ή ανιάτων ή χρονίως πασχόντων ατόμων ή να ασκούν παρεμφερείς δραστηριότητες, πριν από την έκδοση σχετικής άδειας λειτουργίας από την οικεία νομαρχιακή αυτοδιοίκηση»⁶⁶, καθώς και οι υποχρεωτικές ενέργειες που πρέπει να τηρηθούν σε περίπτωση που διαπιστωθεί λειτουργία χωρίς άδεια, κάποια ιδρύματα, επικαλούμενα «νομικά κενά», αντιτίθενται και λειτουργούν χωρίς την έκδοση της απαιτούμενης άδειας. Επιπλέον, με βάση τον ίδιο νόμο, η άδεια μπορεί να χορηγηθεί σε ιδρύματα, χωρίς να ορίζονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις ποιοτικής λειτουργίας των ιδρυμάτων. Συνεπώς, η χορήγηση άδειας αποτελεί μια τυπική τελικά διαδικασία και όχι τόσο ουσιαστική όσο θα έπρεπε να είναι. Ουσιαστικές προϋποθέσεις λειτουργίας ενός προνοιακού τύπου ιδρύματος για παιδιά θα έπρεπε να ήταν ορισμένα χαρακτηριστικά τα οποία θα προσέδιδαν καθολικά ποιοτική διάσταση στην έννοια της προστασίας του παιδιού. Χαρακτηριστικά, όπως η απασχόληση επιστημονικού έμμισθου προσωπικού, ο έλεγχος των πιστοποιητικών υγείας των εργαζομένων, η υποχρεωτική κράτηση ιατρικών φακέλων των παιδιών και η τήρηση αρχείου και ιστορικού των παιδιών, είναι κάποια από τα πιο ουσιώδη στοιχεία που θα πρέπει ένα ίδρυμα να εξασφαλίζει, προκειμένου ο χαρακτήρας του ίδιου να είναι ποιοτικότερος και να αποκτά παιδοκεντρική εμφανώς διάσταση.

Σχετικά με την πιστοποίηση των μονάδων παιδικής προστασίας, τα προβλήματα είναι κοινά με τα παραπάνω, καθώς το νομικό πλαίσιο εφαρμόζεται τυπικά και η χορήγηση πιστοποίησης δεν αποτελεί αυστηρό κριτήριο για την λειτουργία ενός ιδρύματος. Όσον αφορά στο νομοθετικό πλαίσιο, για την πιστοποίηση Φορέων Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας, η ΚΥΑ Γ.Π:Π(2)γ/οικ. 34029/2012 ορίζει τα σχετικά για ιδρύματα του ιδιωτικού τομέα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και για ΜΚΟ εθελοντικού χαρακτήρα⁶⁷.

Σχετικά με τον έλεγχο και εποπτεία, αυτά μπορούν να πραγματοποιηθούν σε περιφερειακό επίπεδο μέσω ενός Κοινωνικού Συμβούλου, με βάση το άρ.1 παρ.4 του νόμου 2345/95⁶⁸. Ο Κοινωνικός Σύμβουλος μπορεί να είναι «κοινωνικός λειτουργός

⁶⁶ Επίσημη ιστοσελίδα Τράπεζας Πληροφοριών Νομοθεσίας (<https://www.e-nomothesia.gr>).

⁶⁷ ΦΕΚ 1163/Β/10-4-2012.

⁶⁸ Willis E. Paul, *Learning to labour - How working class kids get working class jobs*, εκδ. SaxonHouse, 1977.

ή άλλος κοινωνικός επιστήμονας που υπηρετεί σε αυτή⁶⁹ ως κοινωνικός σύμβουλος». Η σημασία του ρόλου του Συμβούλου είναι μεγάλη, αφού με αυτόν τον τρόπο μπορεί τα ιδρύματα μπορούν να κριθούν ικανά ή μη για την λειτουργία τους, όχι εστιάζοντας στην μορφή του ελέγχου αυτού καθ' αυτού. Παραλήψεις, αδυναμίες ή αστοχίες στην διαχείριση του ιδρύματος μπορούν να διορθωθούν, προκειμένου η λειτουργία του να είναι πιο ποιοτική. Παρόλα αυτά, προκύπτουν πρακτικά προβλήματα, καθώς παρατηρείται έλλειψη εξειδικευμένων κοινωνικών λειτουργών ή ψυχολόγων και ταυτόχρονα, μεγάλος όγκος υποχρεώσεων εκείνων που υπάρχουν, με αποτέλεσμα η διαδικασία να μην πραγματοποιείται με τον τρόπο που θα έπρεπε. Επιπροσθέτως, το γεγονός ότι δεν καθορίζονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις, όπως προαναφέρθηκε, για να λειτουργεί ένα ίδρυμα, καθιστά την δουλειά εποπτείας και την κατάθεση προτάσεων του Συμβούλου καθαρά συμβουλευτική και όχι δεσμευτική για ένα ίδρυμα. Τέλος, όπως επισημαίνεται και από τον ΣτΠ στην Ειδική Έκθεση, «οι περισσότεροι επαγγελματίες που αναλαμβάνουν τον ρόλο κοινωνικών συμβούλων δεν διαθέτουν εμπειρία στην οργάνωση και λειτουργία προνοιακών δομών ή εξειδίκευση σε μεθόδους και τεχνικές αξιολόγησης των υπηρεσιών, ούτε προβλέπεται κάποια διαδικασία ειδικής κατάρτισης ή επιμόρφωσής τους για τον ρόλο αυτό».

Σχετικά με την απουσία δομών άμεσης υποδοχής παιδιών που απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον, οι διαδικασίες απομάκρυνσης των παιδιών από το οικογενειακό τους περιβάλλον, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, αποτελούν αργές διαδικασίες. Καθίστανται χρονοβόρες εξαιτίας μιας σειράς διαδικασιών που πρέπει να τηρηθούν, όπως είναι λογικό, οι οποίες είναι η διενέργεια κοινωνικής έρευνας, ιατρικές και παιδοψυχιατρικές εξετάσεις και διαδικασίες λήψης αποφάσεων από τα Διοικητικά Συμβούλια των ιδρυμάτων. Όμως, κατά την διάρκεια τέλεσης αυτών των διαδικασιών, τα παιδιά δεν μπορούν να εισαχθούν σε κάποια εξειδικευμένη μονάδα, λόγω της απουσίας δομών άμεσης υποδοχής και έτσι, εισάγονται σε νοσοκομεία Παίδων ή παιδιατρικές κλινικές γενικών νοσοκομείων. Αυτό δημιουργεί πολλά προβλήματα ως προς την φροντίδα που πρέπει να παρέχεται σε παιδιά που απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον εξαιτίας κοινωνικών λόγων, καθώς το προσωπικό που ασχολείται με αυτά δεν είναι πλήρως καταρτισμένο για τέτοιες περιπτώσεις και ενδεχομένως, να μην επαρκεί για την κάλυψη όλων των περιπτώσεων των παιδιών (παιδιών που νοσηλεύονται στο νοσοκομείο εξαιτίας

⁶⁹ σημ.: στην περιφέρεια

ασθένειας αλλά και παιδιών που εισάγονται σε νοσοκομείο εξαιτίας του ότι δεν υπάρχουν άλλες δομές άμεσης υποδοχής μέχρι να διευθετηθεί το ζήτημα της εισαγωγής τους σε ίδρυμα). Σύμφωνα και με στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.), «στις Νοσοκομειακές Μονάδες (Μαιευτήρια, Παιδιατρικά και Γενικά Νοσοκομεία) παραμένουν, για μεγάλο χρονικό διάστημα, παιδιά που έχουν κυρίως εγκαταλειφθεί από τους γονείς τους μετά την γέννηση, ή τη νοσηλεία, ή παιδιά σε κίνδυνο που εισήχθησαν στο Νοσοκομείο με εισαγγελική εντολή. Μετά τον έλεγχο και την αποκατάσταση των προβλημάτων υγείας τους, τα παιδιά αυτά παραμένουν στο Νοσοκομείο, λόγω αδυναμίας των υφιστάμενων προγραμμάτων παιδικής προστασίας και των Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας για Παιδιά να παρέχουν άμεση κατάλληλη προστατευμένη φιλοξενία και κοινωνική φροντίδα»⁷⁰. Ορισμένα από τα νοσοκομεία στην Αττική που έχουν αναλάβει αυτό το ρόλο είναι τα εξής: Γενικό Νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία», Γενικό Νοσοκομείο Παίδων Πεντέλης, Γενικό Νοσοκομείο Παίδων «Παναγιώτη και Αγλαΐας Κυριακού», Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Αλεξάνδρα» Γενικό Νοσοκομείο – Μαιευτήριο Αθηνών «Έλενα Βενιζέλου», Γενικό Νοσοκομείο Πειραιά «Τζάνειο», Γενικό Νοσοκομείο Νίκαιας «Άγιος Παντελεήμων», Γενικό Νοσοκομείο Ελευσίνας «Θριάσιο», Γενικό Νοσοκομείο «Ασκληπιείο» Βούλας, Παιδοψυχιατρικό Νοσοκομείο Αττικής και Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο «Αττικόν».

Σχετικά με το ζήτημα της επικοινωνίας του παιδιού με την φυσική του οικογένεια, αυτό φαίνεται πολλές φορές, παρά την μεγάλη σημασία που έχει – εκτός περιπτώσεων που αποδεδειγμένα μπορεί η επικοινωνία να βλάψει το παιδί – να υποτιμάται. Η επικοινωνία του παιδιού με συγγενικά πρόσωπα είναι καθοριστική για την ψυχική υγεία του παιδιού, βάσει και της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού και για αυτόν τον λόγο ακριβώς επιδιώκεται και η τοποθέτηση αδερφιών σε κοινά ιδρύματα και χώρους του ιδρύματος (σε κοινό δωμάτιο). Το γεγονός αυτό δεν λαμβάνεται υπόψη πολλές φορές από ιδιωτικά κυρίως ιδρύματα, καθώς δεν υπάρχει παρότρυνση ή ακόμα δημιουργείται παρεμπόδιση χωρίς ουσιαστική αιτία. Τέλος, η λήψη σημαντικών αποφάσεων δεν πραγματοποιείται λαμβάνοντας υπόψη

⁷⁰ Έκθεση Εργασίας, Υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, *Ανταποκρισιμότητα στα αιτήματα προστατευόμενης φιλοξενίας παιδιών σε κίνδυνο – Καθιέρωση Ενιαίου Συστήματος αναφοράς, διαχείρισης και παρακολούθησης*, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αθήνα.

την γνώμη των γονέων, όταν η επιμέλεια του παιδιού που φιλοξενείται σε ίδρυμα δεν έχει αφαιρεθεί με δικαστική απόφαση.

Σχετικά με το δικαίωμα στην εκπαίδευση, την φροντίδα υγείας, την κοινωνική ζωή και την ψυχαγωγία, ορίζεται από την Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού το πλαίσιο αυτών των κομματιών της ζωής ενός παιδιού (άρθρο 24, 28, 29, 31). Τα ίδια δικαιώματα, επομένως, έχει κάθε παιδί είτε μεγαλώνει στο πλαίσιο μιας οικογένειας είτε σε ένα ίδρυμα. Παρόλα αυτά, παρατηρείται ότι δεν υπάρχει κοινή κατεύθυνση για όλα τα ιδρύματα της χώρας, με αποτέλεσμα να μην εξασφαλίζεται η προσπάθεια για ολοένα και μεγαλύτερη μέριμνα για την εξασφάλιση αυτών των δικαιωμάτων των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα.

Συγκεκριμένα, για την εκπαίδευση, παιδιά που ζουν σε ιδρύματα συχνά αντιμετωπίζουν μαθησιακές δυσκολίες, οι οποίες συνδέονται και είναι σε μεγάλο βαθμό απόρροια των δυσκολιών που αντιμετώπιζε η οικογένεια, της απομάκρυνσης από το οικογενειακό περιβάλλον, που μπορεί να εκλαμβάνεται από το παιδί ως βίαιη αλλαγή στην ζωή του, των ψυχικών διαταραχών του παιδιού που ενδεχομένως να έχουν εμφανιστεί, καθώς και απαξίωσης ή αδιαφορίας σχετικά με την εκπαίδευση από το ίδιο το παιδί, αντιμετωπίζοντάς την ως κάτι δευτερεύον σε σχέση με την παραγμένη του ζωή. Όλα αυτά, αντί να λαμβάνονται υπόψη για να παρθούν μέτρα υποστήριξης του παιδιού με τον κατάλληλο και απαιτούμενο τρόπο έτσι ώστε η εκπαίδευση, όχι απλώς να γίνεται μέρος της ζωής του, αλλά και επιδίωξη, συνηθίζεται να συνιστούν λεπτομέρειες και να δημιουργούν την αντιμετώπιση της εκπαίδευσης ως μια τυπική καθαρά διαδικασία.

Όσον αφορά στην φροντίδα της υγείας του παιδιού, η μέριμνα θα έπρεπε να υπάρχει σε δύο επίπεδα, το σωματικό και το ψυχικό. Σχετικά με την σωματική υγεία των παιδιών στα ιδρύματα, η φροντίδα πραγματοποιείται στον βαθμό που πρέπει κατά βάση. Σχετικά, όμως, με την ψυχική υγεία, τα παιδιά θα έπρεπε σε όλα τα ιδρύματα να παρακολουθούνται, να καταγράφεται το ιστορικό τους και να υπάρχει η υποστήριξή τους, όποτε και στον βαθμό που χρειάζεται. Αυτό θα μπορούσε να συμβάλλει και στην ενεργό συμμετοχή του παιδιού στην κοινωνική ζωή.

Τέλος, σχετικά με το δικαίωμα του παιδιού στην ψυχαγωγία, αυτό θα πρέπει να παροτρύνεται για συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες, ατομικές ενασχολήσεις, ανάπτυξη δεξιοτήτων, δημιουργικό χρόνο. «Ακραία προβλήματα σε σχέση με τα

παραπάνω παρατηρούνται σε ορισμένα ιδρύματα ΝΠΙΔ με αυστηρό θρησκευτικό προσανατολισμό που φιλοξενούν κορίτσια και στα οποία επικρατούν έντονα αναχρονιστικές παιδαγωγικές αντιλήψεις και πρακτικές, που αποκλίνουν σημαντικά από τα σύγχρονα δεδομένα για την διαπαιδαγώγηση και τα δικαιώματα των παιδιών και εφήβων. Κάποια από τα ιδρύματα αυτά, όπως αναφέρεται και παραπάνω, βασίζονται πρωτίστως ή ακόμη και αποκλειστικά στην προσφορά εθελοντών και ακολουθούν κανόνες που υπαγορεύονται από τις προσωπικές αντιλήψεις των υπευθύνων, χωρίς να υπόκεινται σε περαιτέρω έλεγχο», όπως επισημαίνεται και από τον ΣτΠ.

Συνοψίζοντας, όλα τα παραπάνω είναι σαφώς αλληλένδετα, καθώς και όλα συμβάλλουν στην ομαλή ανάπτυξη ενός παιδιού και κυρίως, όταν αυτό ζει και μεγαλώνει εντός του πλαισίου ενός ιδρύματος, με ό, τι αυτό συνεπάγεται. Εξαιτίας όλων αυτών των στοιχείων, μπορεί να καταλήξει κανείς στο συμπέρασμα ότι είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός και η υλοποίηση πολιτικών που θα διαμορφώνει πιο αποτελεσματικά το πλαίσιο για την φροντίδα των παιδιών που εγκαταλείπονται ή απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον. Κάποιες παρατηρήσεις σχετικά με το ζήτημα που έχει παρουσιάσει το Ε.Κ.Κ.Α., μετά από μελέτη νοσοκομειακών μονάδων και Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας, Περίθαλψης και Αποκατάστασης Παιδιών, είναι οι εξής:

- Υπάρχει έλλειψη σε οριζόντιο συντονισμό των Μονάδων Υγείας και Πρόνοιας για ενιαία αναφορά και διαχείριση των αιτημάτων και ενιαίου κεντρικού συντονιστικού μηχανισμού να στηρίζει την συνεργασία αυτή
- Υφίσταται ταυτόχρονη εμπλοκή πολλών Μονάδων στην εκτίμηση των ίδιων αιτημάτων, με συνέπεια την επικάλυψη, την αύξηση της γραφειοκρατίας, την σπατάλη πόρων και την καθυστέρηση ικανοποίησης των αιτημάτων
- Παρατηρείται αυξημένη διακίνηση εγγράφων με προσωπικές πληροφορίες του κοινωνικού ιστορικού των παιδιών, γεγονός που αυξάνει τους κινδύνους ασφάλειας των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων του παιδιού και της οικογένειάς του
- Υπάρχει αδυναμία έγκυρης και διαρκούς εκτίμησης της κατάστασης και των συνολικών εθνικών και περιφερειακών αναγκών ζήτησης σε υπηρεσίες

προστατευμένης φιλοξενίας των παιδιών σε κίνδυνο, λόγω της απουσίας ενιαίου (ηλεκτρονικού) συστήματος καταγραφής των αιτημάτων

- Θα έπρεπε να υπάρχει ένα ενιαίο εθνικό και περιφερειακό σύστημα τεκμηριωμένης αξιολόγησης των αναγκών σε υπηρεσίες παιδικής προστασίας για ανατροφοδότηση του σχεδιασμού πολιτικών και δράσεων πρόνοιας και ένα σύστημα παρακολούθησης των παιδιών σε φροντίδα, ή προστασίας και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών
- Σημαντική είναι η ύπαρξη ενιαίων Επιστημονικών Πρωτοκόλλων Παρέμβασης για τα εφαρμοζόμενα προγράμματα παιδικής προστασίας και μηχανισμού αξιολόγησης
- Παρατηρείται η αδυναμία των κρατικών Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιών για να ικανοποιήσουν άμεσα ή σε σύντομο χρονικό διάστημα το σύνολο της ζήτησης των αιτημάτων για προστατευμένη φιλοξενία των παιδιών σε κίνδυνο, η παντελής απουσία ή μη επάρκεια εναλλακτικών ανοικτών (μη ιδρυματικών) οικογενειοκεντρικών μορφών και μέτρων κοινωνικής φροντίδας και κοινωνικής προστασίας εκτός οικογένειας για παιδιά (διάφορες μορφές ανάδοχης οικογένειας, τεχνητές οικογένειες, σπίτια παιδιού, κ.ά.), καθώς και ανεπάρκεια των μέτρων και υπηρεσιών στήριξης και παρακολούθησης του παιδιού εντός της φυσικής και συγγενικής οικογένειας, για αποφυγή της ιδρυματικής φροντίδας και της διακοπής του οικογενειακού δεσμού
- Επισημαίνεται η αδυναμία των κρατικών Μονάδων Αποκατάστασης Παιδιών με Αναπηρία για να ικανοποιήσουν άμεσα ή σε σύντομο χρονικό διάστημα το σύνολο της ζήτησης των αιτημάτων για προστατευμένη φιλοξενία των παιδιών και αυτών που παραπέμπονται από τις Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας Παιδιών
- Εντοπίζεται Ανυπαρξία Ειδικών Μονάδων και Προγραμμάτων Κοινωνικής Φροντίδας και Αποκατάστασης Παιδιών για όλες τις κατηγορίες αναπηρίας, χρόνιων παθήσεων και για τα εξειδικευμένα προβλήματα ψυχικής υγείας
- Υπάρχει περιορισμένη επιχειρησιακή δυνατότητα των κρατικών Μονάδων Κοινωνικής Φροντίδας και Αποκατάστασης Παιδιών για παροχή υπηρεσιών Επείγουσας Υποδοχής για παιδιά που χρήζουν φιλοξενία και φροντίδα και τέλος,

- Οι κρατικές Μονάδες Κοινωνικής Φροντίδας και Αποκατάστασης Ενηλίκων αδυνατούν να ικανοποιήσουν άμεσα ή σε σύντομο χρονικό διάστημα, το σύνολο της ζήτησης των αιτημάτων για φιλοξενία των παιδιών που ενηλικιώθηκαν και παραπέμπονται από τις Μονάδες Παιδιών.

Γενικές διαπιστώσεις σχετικά με την παιδική προστασία στην Ελλάδα είναι ότι «τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί ραγδαία οι εθελοντικοί και μη κυβερνητικοί φορείς που λειτουργούν δομές προστατευμένης φιλοξενίας και αποκατάστασης παιδιών, χωρίς να υπάρχει επαρκές θεσμικό πλαίσιο, προδιαγραφές λειτουργίας και παροχής υπηρεσιών και ένα σύστημα διαρκούς παρακολούθησης και αξιολόγησης της ποιότητας των υπηρεσιών που παρέχουν και της αποτελεσματικότητας ως προς τις ανάγκες των παιδιών. Η απουσία αυτού του θεσμικού και λειτουργικού πλαισίου έχει δημιουργήσει ένα ανεξέλεγκτο και αδιαφανές περιβάλλον που δεν δίνει την δυνατότητα διασφάλισης του συμφέροντος των παιδιών που φιλοξενούνται σε φορείς, οι οποίοι, σε αρκετές περιπτώσεις, στερούνται και της τυπικής άδειας λειτουργίας». Επιπλέον, «καταγράφηκαν ελάχιστες Μονάδες Φροντίδας για φιλοξενία εφήβων (κυρίως αγοριών), βρεφών και νηπίων με διάφορες κατηγορίες αναπηρίας ή πολλαπλές αναπηρίες (κυρίως παιδιά που δεν έχουν δυνατότητα αυτοπροστασίας και αυτοφροντίδας)», καθώς και «σημαντική έλλειψη σε ανοικτά ή ημερήσια κέντρα αποκατάστασης και εκπαίδευσης παιδιών με αναπηρία, σε προγράμματα στήριξης και ανακούφισης οικογενειών με παιδιά με αναπηρία, προβλήματα ψυχικής υγείας, σπάνιες παθήσεις, προβλήματα υγείας ή χρόνιες παθήσεις». Διαπιστώθηκε ότι «η ικανοποίηση ή μη των αιτημάτων φιλοξενίας των παιδιών, δεν εξαρτάται από το βαθμό κινδύνου του κάθε παιδιού, αλλά από την άσκηση πιέσεων και πελατειακών διασυνδέσεων από τους ενδιαφερόμενους, ή της ανταλλαγής διευκολύνσεων μεταξύ των εμπλεκόμενων και της εκμετάλλευσης ή της δημιουργίας εντυπώσεων, κυρίως μέσω της δημοσιότητας και της εμπλοκής των Μ.Μ.Ε. και τον εκφοβισμό του πολιτικού κόστους». Τέλος, από όλα τα παραπάνω προκύπτει η αναγκαιότητα «θεσμοθέτησης και εφαρμογής από όλες τις Μονάδες για τα Παιδιά στη χώρα μας της Σύστασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα των Παιδιών που

ζουν σε Ιδρύματα Παιδικής Προστασίας και των "Ποιοτικών Προδιαγραφών για την Έξω-οικογενειακή Φροντίδα των Παιδιών"⁷¹.

Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγει και ο Συνήγορος του Πολίτη στην Ειδική του Έκθεση, καθώς θεωρεί αναγκαία «την θέσπιση Ελάχιστων Εθνικών Προδιαγραφών για την λειτουργία όλων των Μονάδων παιδικής προστασίας τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα». Οι προτάσεις του Συνηγόρου αγγίζουν, όχι μόνο το κοινωνικό πλαίσιο, αλλά και το νομικό.

⁷¹Αφουξενίδης Αλέξανδρος, Η κοινωνία πολιτών στην εποχή της κρίσης, από το βιβλίο του Ν.Γ. Γεωργαράκη & Ν. Δεμερτζή (επιμ.), Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας, εκδόσεις Gutenberg & Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015.

A.9

ΤΑ ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS

Το Πρώτο Παιδικό Χωριό SOS Ιδρύθηκε το 1949 στο Imst, στην Αυστρία. Βασίστηκε στην δέσμευση να βοηθήσει τα παιδιά που χρειάζονται βοήθεια - παιδιά που είχαν χάσει τα σπίτια τους, την ασφάλεια τους και τους γονείς τους ως αποτέλεσμα του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Σήμερα, το SOS Kinderdorf International είναι ο οργανισμός ομπρέλα για 500 συνδεδεμένα Παιδικά Χωριά SOS παγκοσμίως. Προσφέρει φροντίδα βασισμένη στην οικογένεια για παιδιά που έχουν χάσει τους γονείς τους ή που δεν μπορούν να ζουν πλέον μαζί τους. Στηρίζει επίσης ευπαθή παιδιά και τις οικογένειες τους μέσω προγραμμάτων που στοχεύουν στην ενδυνάμωση των ικανοτήτων τους στην αντιμετώπιση των προβλημάτων τους, διασφαλίζοντας την πρόσβαση τους στις απαραίτητες υπηρεσίες, και προσφέροντας υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευση, και ψυχοκοινωνική υποστήριξη. Τα Παιδικά Χωριά SOS λειτουργούν στο πνεύμα της Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών και προωθεί αυτά τα δικαιώματα σε όλο τον κόσμο. Διατηρεί μία συμβουλευτική ιδιότητα με το United Nations Economic και Social Council και είναι μέλος του Child Rights Action Group υποστηρίζοντας τη στρατηγική των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα Του Παιδιού.⁷²

Τα παιδικά χωριά SOS, μαζί με άλλες οργανώσεις, έχουν υιοθετήσει ένα σύνολο αρχών, προκειμένου να διασφαλιστεί η ποιότητα της λειτουργίας του ιδρύματος και έτσι, αποτελούν πρότυπα συγκροτήματα παιδικής προστασίας. Τα «Quality4Children Standards», όπως ονομάζονται, εντάσσονται στην δράση και λαμβάνονται υπόψη στον σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών και οργάνωσης από τους εξής επίσης οργανισμούς: FICE (Federation Internationale des Communautés Educatives) και IFCO (International Foster Care Organisation). Οι αρχές αυτές, αποτελούνται από τρεις άξονες, σχετικά με την λήψη αποφάσεων και την διαδικασία εισόδου του παιδιού στο ίδρυμα, την διαδικασία φροντίδας στο ίδρυμα και την διαδικασία ανεξαρτητοποίησης από το ίδρυμα. Αναλυτικά, οι αρχές αυτές είναι οι εξής:

Πεδίο standards 1: Λήψη αποφάσεων και διαδικασία εισαγωγής

⁷² <http://www.sos-villages.gr>

Standard 1: Το παιδί και η βιολογική του/της οικογένεια λαμβάνουν υποστήριξη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύλληψης των αποφάσεων.

Το παιδί και η βιολογική του/της οικογένεια έχουν το δικαίωμα μεσολάβησης όταν εκφράσουν την επιθυμία τους να αλλάξουν τον τρόπο ζωής τους ή όταν το απαιτεί η κατάσταση. Η ασφάλεια του παιδιού και το μεγαλύτερο συμφέρον του βρίσκονται σε πρώτη προτεραιότητα. Το παιδί και η βιολογική του/της οικογένεια ακούγονται πάντα και είναι σεβαστά.

Standard 2: Το παιδί ενθαρρύνεται στο να συμμετέχει στη διαδικασία της λήψης αποφάσεων.

Όλα τα εμπλεκόμενα μέλη ακούν και σέβονται το παιδί. Το παιδί πληροφορείται επαρκώς για την κατάσταση του/της, ενθαρρύνεται να εκφράσει τις απόψεις του/της και να συμμετέχει στη διαδικασία ανάλογα με το επίπεδο (του/της) κατανόησης.

Standard 3: Μία επαγγελματική διαδικασία λήψεως αποφάσεων εξασφαλίζει την καλύτερη δυνατή φροντίδα για το παιδί.

Η διαδικασία λήψης αποφάσεων περιλαμβάνει δύο ερωτήματα: Ποια λύση ικανοποιεί το μεγαλύτερο συμφέρον του παιδιού; Θα πρέπει να αναγνωριστεί η ανάγκη για εξω-οικογενειακή φροντίδα, ποια είναι η καλύτερη δυνατή τοποθέτηση για το παιδί; Όλα τα άμεσα εμπλεκόμενα μέρη στην παιδική ανάπτυξη συνεργάζονται χρησιμοποιώντας την αντίστοιχη επιστημονική γνώση. Λαμβάνουν και μοιράζονται τις αντίστοιχες πληροφορίες, σχετικές με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Όταν πρόκειται να εισαχθούν στη διαδικασία άτομα με ειδικές ανάγκες, οι απαιτήσεις τους λαμβάνονται σοβαρά υπ' όψιν.

Standard 4: Τα φυσικά αδέρφια φροντίζονται μαζί.

Κατά τη διάρκεια της εξω-οικογενειακής φροντίδας, τα φυσικά αδέρφια φροντίζονται μαζί. Τα αδέρφια τοποθετούνται σε διαφορετικά πλαίσια μόνο όταν το απαιτεί η ευημερία τους. Σε αυτήν τη περίπτωση, εξασφαλίζεται η επαφή μεταξύ τους, εκτός αν αυτό τα επηρεάζει αρνητικά.

Standard 5: Η μεταφορά στο νέο σπίτι είναι καλά προετοιμασμένη και υλοποιείται με ευαισθησία.

Αφού έχει αποφασιστεί ο τρόπος εφαρμογής της φροντίδας, ο μελλοντικός φορέας παροχής φροντίδας προετοιμάζει λεπτομερώς την εισαγωγή του παιδιού. Η υποδοχή πρέπει να είναι βαθμιαία και να προκαλέσει τη μικρότερη δυνατή αναστάτωση στο παιδί. Η μεταφορά στο νέο πλαίσιο κανονίζεται ως διαδικασία με βασικό σκοπό να εξασφαλίσει το μεγαλύτερο συμφέρον του παιδιού και την ευημερία όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Standard 6: Η διαδικασία της εξω-οικογενειακής φροντίδας καθοδηγείται από ένα εξατομικευμένο πλάνο φροντίδας.

Ένα εξατομικευμένο πλάνο φροντίδας δημιουργείται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων, για να αναλυθεί περεταίρω και να υλοποιηθεί κατά τη διάρκεια της πλήρης εξω-οικογενειακής διαδικασίας φροντίδας. Γενικά, το πλάνο φροντίδας καθορίζει την αναπτυξιακή κατάσταση του παιδιού, θέτει αντικειμενικούς στόχους και όρια και διευκρινίζει τους πόρους που απαιτούνται για την υποστήριξη της συνολικής ανάπτυξης του παιδιού. Κάθε σχετική απόφαση κατά τη διάρκεια της διαδικασίας της εξω-οικογενειακής φροντίδας καθοδηγείται από αυτό το πλάνο.

Πεδίο standards 2: Διαδικασία φροντίδας

Standard 7: Η τοποθέτηση του παιδιού σε ένα πλαίσιο ταιριάζει με τις ανάγκες, την κατάσταση διαβίωσης και το κοινωνικό του/της περιβάλλον.

Το παιδί μεγαλώνει σε ένα υποστηρικτικό, προστατευτικό και στοργικό περιβάλλον. Δίνοντας έτσι τη δυνατότητα στο παιδί να μεγαλώσει σε ένα οικογενειακό περιβάλλον το οποίο εκπληρώνει αυτά τα περιβαλλοντολογικά κριτήρια. Στο νέο πλαίσιο το παιδί έχει την ευκαιρία να χτίσει μία σταθερή σχέση με τον φροντιστή του και να διατήρηση επαφή με το κοινωνικό του/της περιβάλλον.

Standard 8: Το παιδί διατηρεί επαφή με την βιολογική του/της οικογένεια.

Η σχέση του παιδιού με την βιολογική του/της οικογένεια ενθαρρύνεται, διατηρείται και υποστηρίζεται αν αυτό είναι για το καλύτερο συμφέρον του παιδιού.

Standard 9: Οι φροντιστές (πρόσωπα φροντίδας) έχουν όλα τα απαιτούμενα προσόντα και έχουν ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας.

Οι φροντιστές είναι προσεκτικά αξιολογημένοι, επιλεγμένοι, και εκπαιδευμένοι πριν πάρουν την ευθύνη για τη φροντίδα κάποιου παιδιού. Δέχονται συνεχή εκπαίδευση και επαγγελματική υποστήριξη για να εξασφαλιστεί η ολοκληρωμένη ανάπτυξη του παιδιού.

Standard 10: Η σχέση των φροντιστών με τα παιδιά βασίζεται στην κατανόηση και το σεβασμό.

Ο φροντιστής δίνει εξατομικευμένη προσοχή σε κάθε παιδί και κάνει συνειδητή προσπάθεια να αναπτύξει εμπιστοσύνη και να κατανοήσει το παιδί. Ο φροντιστής επικοινωνεί πάντα ανοιχτά, ειλικρινά και με σεβασμό στο παιδί.

Standard 11: Το παιδί ενθαρρύνεται να συμμετέχει ενεργά στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν άμεσα τη ζωή του/της.

Το παιδί αναγνωρίζεται ως ο πλέον ειδικός για τη ζωή του/της. Το παιδί ενημερώνεται, ακούγεται και λαμβάνεται σοβαρά υπ' όψιν. Ενθαρρύνεται να εκφράζει τα συναισθήματα και τις εμπειρίες του/της.

Standard 12: Το παιδί φροντίζεται σε κατάλληλες συνθήκες διαβίωσης.

Οι συνθήκες διαβίωσης και η υποδομή του φορέα ικανοποιεί τις ανάγκες του παιδιού με σεβασμό στην άνεση, ασφάλεια, υγιεινές συνθήκες διαβίωσης, καθώς και στην απεριόριστη πρόσβαση στη μόρφωση και στη κοινότητα.

Standard 13: Τα παιδιά με ειδικές ανάγκες δέχονται την κατάλληλη φροντίδα.

Οι φροντιστές εκπαιδεύονται συνεχώς και ειδικά για να ικανοποιήσουν τις ειδικές ανάγκες των παιδιών.

Standard 14: Το παιδί/νέος ενήλικας προετοιμάζεται συνεχώς για την αυτονόμηση του.

Το παιδί/νέος ενήλικας υποστηρίζεται στη διαμόρφωση του μέλλοντος του/της καθώς αναπτύσσεται σε αυτοδύναμος/η, αυτάρκης και συμμετέχων μέλος της κοινωνίας. Το παιδί έχει πρόσβαση στην εκπαίδευση και του δίνεται η ευκαιρία να αποκτήσει ικανότητες διαβίωσης και να υιοθετήσει αξίες. Το παιδί/νέος ενήλικας υποστηρίζεται στην ανάπτυξη του αυτοσεβασμού του. Αυτό του/της επιτρέπει να νιώσει δυνατός, ασφαλής και ικανός να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες.

Πεδίο standards 3: Διαδικασία ανεξαρτητοποίησης

Standard 15: Η διαδικασία ανεξαρτητοποίησης είναι επιμελώς σχεδιασμένη και υλοποιημένη.

Η διαδικασία ανεξαρτητοποίησης είναι ένα σημαντικό στάδιο στην εξω-οικογενειακή φροντίδα και είναι επιμελώς σχεδιασμένο και υλοποιημένο. Βασίζεται κυρίως στο ατομικό πλάνο φροντίδας του παιδιού/νέου ανηλίκου. Το παιδί/νέος ενήλικας αναγνωρίζεται ως ειδικός σχετικά με την ποιότητα της φροντίδας του/της. Η προσφορά του/της είναι σημαντική για την μετέπειτα ανάπτυξη της ποιότητας του συστήματος φροντίδας και του αντίστοιχου μοντέλου φροντίδας.

Standard 16: Η επικοινωνία στη διαδικασία ανεξαρτητοποίησης διεξάγεται με εποικοδομητικό και κατάλληλο τρόπο.

Όλα τα μέρη που συμμετέχουν στη διαδικασία εφοδιάζονται με όλες τις σχετικές πληροφορίες ανάλογα με τον ρόλο τους. Την ίδια στιγμή, το παιδί/νέος ενήλικας και η βιολογική του/της οικογένεια έχουν δικαίωμα ιδιωτικότητας και ασφάλειας. Όλες οι πληροφορίες μεταδίδονται με τρόπο κατανοητό και κατάλληλο για το παιδί/νέο ανήλικο και την βιολογική του/της οικογένεια.

Standard 17: Το παιδί/νέος ενήλικας ενθαρρύνεται να συμμετέχει στη διαδικασία ανεξαρτητοποίησης.

Η διαδικασία ανεξαρτητοποίησης βασίζεται στο εξατομικευμένο πλάνο φροντίδας. Το παιδί - νέος ενήλικας ενθαρρύνεται να εκφράσει την γνώμη του και τις προτιμήσεις του για την τρέχων κατάσταση του/της και την μελλοντική ζωή του. Συμμετέχει στη διαμόρφωση και υλοποίηση της διαδικασίας ανεξαρτητοποίησης.

Standard 18: Διασφαλίζονται η ανατροφοδότηση, η συνεχής υποστήριξη και η ευκαιρία για επικοινωνία. Μετά την αποχώρηση του παιδιού/νέου ενήλικα ανηλίκου από την εξω-οικογενειακή φροντίδα, έχει την ευκαιρία να δέχεται βοήθεια και υποστήριξη. Ο φορέας προσπαθεί να εξασφαλίσει ότι το παιδί/νέος ενήλικας δεν αντιλαμβάνεται τη διαδικασία φροντίδας ως μία νέα μεγάλη αναστάτωση. Αν ο

έφηβος έχει φτάσει στην ηλικία ωριμότητας, ο φορέας θα πρέπει να συνεχίσει να προσφέρει υποστήριξη και τη δυνατότητα διατήρησης επικοινωνίας»⁷³.

Οι παραπάνω αρχές τηρούνται από τα ελληνικά Παιδικά Χωριά SOS και έτσι πραγματοποιείται η όσο το δυνατόν πιο εύρυθμη λειτουργία των ιδρυμάτων. Τα χωριά οργανώνονται με βάση πρωτίστως αυτές τις αξίες και αντιμετωπίζουν πρακτικά προβλήματα, εξασφαλίζοντας μια πολιτική προσαρμοσμένη στις ανάγκες και τα δικαιώματα των παιδιών που διαβιούν σε ιδρύματα.

Τα Παιδικά Χωριά SOS περιλαμβάνουν μια σειρά από δομές, οι οποίες αφορούν στην παιδική ηλικία, στην ενηλικίωση, καθώς και παράλληλη στήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους στα ιδιαίτερα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν. Συγκεκριμένα, οι δομές αυτές είναι "κλειστού" και "ανοικτού" τύπου.

Ο Οργανισμός αποτελείται από τις παρακάτω δομές:

- Το Παιδικό Χωριό SOS στη Βάρη Αττικής είναι το πρώτο χωριό που ιδρύθηκε στην Ελλάδα. Λειτουργεί από το 1982 και αποτελείται από 12 σπίτια για 72 παιδιά Οικογενειών SOS.
- Το Παιδικό Χωριό SOS στο Πλαγιάρι Θεσσαλονίκης είναι το δεύτερο σπίτι που δημιουργήθηκε και λειτουργεί από το 1997. Αποτελείται από 10 σπίτια για 60 παιδιά.
- Το Παιδικό Χωριό SOS στο Ηράκλειο Κρήτης που θα λειτουργήσει φέτος με 3 σπίτια αλλά προς το παρόν υφίσταται με την μορφή δυο σπιτιών σε γειτονιές του Ηρακλείου Κρήτης και
- Το Παιδικό Χωριό SOS Θράκης που βρίσκεται στην Αλεξανδρούπολη από το 2002 και αποτελείται από 6 σπίτια για 36 παιδιά.
- Τις 2 Στέγες Νέων, στο Π. Φάληρο και στην Θεσσαλονίκη αντίστοιχα, οι οποίες φιλοξενούν αγόρια και κορίτσια 15 ετών και άνω, απόφοιτους βασικής εκπαίδευσης συνήθως, με πρωταρχικό στόχο την εκπαιδευτική και

⁷³ Project ενίσχυσης της προσοχή στην Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού των Ηνωμένων Εθνών από τους Οργανισμούς FICE (Federation Internationale des Communautés Educatives), IFCO (International Foster Care Organisation) και SOS Children's Villages, *Ποιοτικά Standards για την εξω – οικογενειακή φροντίδα*, Ιούνιος 2007.

επαγγελματική αποκατάστασή τους, αλλά και την «υποστήριξή τους» μέχρι την πλήρη αυτονομήσή τους

- Τα 10 Κέντρα Πρόληψης και Θεραπείας για το Παιδί και την Οικογένειά σε Αθήνα, Αλεξανδρούπολη, Ηράκλειο, Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Καλαμάτα, Κομοτηνή, Πάτρα, Πειραιά και Περιστερί τα οποία έχουν περισσότερο συμβουλευτικό χαρακτήρα, παρέχοντας βοήθεια σε οικογένειες που βρίσκονται σε κρίση (παιδιά και γονείς) ή αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα (κάτω από το όριο της φτώχειας, παιδιά με μαθησιακά προβλήματα, ψυχολογικά, κοινωνικά κλπ), καθώς και υπηρεσίες για πρόληψη και θεραπεία, προκειμένου να διατηρηθεί η συνοχή της οικογένειας», και τέλος,
- Ο ξενώνας βρεφών SOS στο Μαρούσι για τα κακοποιημένα βρέφη και νήπια έως 5 ετών.

Αναλυτικά, οι παραπάνω δομές που ανήκουν στο πλαίσιο των Παιδικών Χωριών SOS, ασχολούνται με την προστασία και φροντίδα του παιδιού, το οποίο βρίσκεται συνήθως εκτός οικογενειακού πλαισίου ή εκτός υγιούς λειτουργίας του οικογενειακού πλαισίου. Εξαιτίας της ύπαρξης δομών μετά την ενηλικίωση των παιδιών, οι δομές φροντίζουν, επιπλέον, για τα παιδιά σε μια συνέχεια στην επόμενη χρονική διάρκεια της ζωής τους μετά την συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους, προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλή κοινωνικοποίηση κατά την ενηλικίωση των παιδιών (Στέγες Νέων Π. Φαλήρου και Θεσσαλονίκης). Επιπροσθέτως, η δομή του Κέντρου Πρόληψης και Θεραπείας για το παιδί και την οικογένειά του, που λειτουργεί στην Κυψέλη Αθήνας, έχει ως κύριες λειτουργίες του

- 1) Δράσεις που αφορούν αποκλειστικά τα Παιδικά Χωριά SOS και την Στέγη Νέων στην Αθήνα
- 2) Δράσεις που απευθύνονται στην ευρύτερη κοινότητα και απευθύνονται σε οικογένειες και παιδιά που έχουν ανάγκη και ζουν στο 6ο Διαμέρισμα του Δήμου Αθηναίων.

Όσον αφορά τις δράσεις που αναφέρονται στη λειτουργία των Παιδικών Χωριών SOS, το Κέντρο Πρόληψης είναι υπεύθυνο για :

- Τη διαγνωστική εξέταση των παιδιών που πρόκειται να εισαχθούν στα Παιδικά Χωριά SOS

- Την ψυχιατρική διάγνωση, η παιδοψυχιατρική, και οι εξετάσεις των παιδιών και του προσωπικού της Βάρης
- Τη συνέντευξη και η διαγνωστική εξέταση που γίνεται στις υποψήφιες μητέρες SOS όταν κάνουν αίτηση για εργασία.

Όσον αφορά στις δράσεις που απευθύνονται στην ευρύτερη κοινότητα, σκοπός του Κέντρου είναι η πρόληψη και θεραπεία καταστάσεων κρίσης έτσι ώστε το παιδί και η οικογένεια να παραμείνουν ενωμένοι. Για το λόγο αυτό, το Κέντρο δραστηριοποιείται με τους παρακάτω τρόπους:

- Συνεργάζεται με παιδικούς σταθμούς στους οποίους γίνεται screening των παιδιών και σε περίπτωση που διαπιστωθεί κάποια δυσκολία ή διαταραχή το παιδί παραπέμπεται στο Κέντρο για περαιτέρω εξετάσεις και θεραπεία
- Παρέχει νομική, οικονομική και κοινωνική υποστήριξη σε οικογένειες που βρίσκονται σε κρίση ή κάτω από το όριο της φτώχειας
- Προσφέρει ψυχολογική, λογοθεραπευτική, μαθησιακή στήριξη σε παιδιά που αντιμετωπίζουν προβλήματα»⁷⁴.

Η ζωή και η οργάνωση των Παιδικών Χωριών SOS έχει σαν βάση τις τέσσερις παιδαγωγικές αρχές, όπως αυτές διατυπώθηκαν από τον Hermann Gmeiner και είναι:

Η Μητέρα: Κάθε παιδί έχει έναν γονιό για να το φροντίζει. Η Μητέρα SOS χτίζει μια στενή σχέση με κάθε παιδί που της έχει ανατεθεί και παρέχει την ασφάλεια, την αγάπη και τη σταθερότητα που κάθε παιδί χρειάζεται. Σαν επαγγελματίας στη φροντίδα των παιδιών, ζει μαζί με τα παιδιά που της έχουν ανατεθεί, καθοδηγεί την ανάπτυξή τους και έχει την ευθύνη του σπιτιού και της οικογένειάς της. Αναγνωρίζει και σέβεται το οικογενειακό υπόβαθρο, τις πολιτιστικές ρίζες και την θρησκεία του κάθε παιδιού.

Τα Αδέλφια: Οι οικογενειακοί δεσμοί αναπτύσσονται και δημιουργούνται νέοι. Κορίτσια και αγόρια διαφόρων ηλικιών ζουν μαζί ως αδέλφια, με πρωταρχικό καθήκον τη διατήρηση και παραμονή των φυσικών αδελφών μέσα στην ίδια οικογένεια. Αναπτύσσονται και μαθαίνουν μαζί να μοιράζονται τις ευθύνες και όλες

⁷⁴ Έκθεση Αξιολόγησης Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) - Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα 2006.

τις χαρές και λύπες της καθημερινής ζωής. Αυτά τα παιδιά και η Μητέρα SOS οικοδομούν συναισθηματικούς δεσμούς που διαρκούν για μια ζωή.

Το Σπίτι: Κάθε Οικογένεια έχει το δικό της σπίτι. Το Σπίτι SOS είναι το σπίτι κάθε Οικογένειας, με τη δική του ξεχωριστή αίσθηση, τον ρυθμό και την καθημερινότητα του. Το Σπίτι αποτελεί το φυσικό καταφύγιο για κάθε παιδί και βιώνει μια πραγματική αίσθηση της ασφάλειας και ατομικότητας.

Το Χωριό: Η Οικογένεια SOS είναι μέρος της ευρύτερης κοινωνίας. Το Χωριό, είναι η φυσική προέκταση της Οικογένειας SOS. Αποτελεί το κοινωνικό περιβάλλον που επιτρέπει στα παιδιά ν' αναπτυχθούν με ασφάλεια αλλά παράλληλα είναι και μία γέφυρα προς την κοινωνία, καθώς τα παιδιά μαθαίνουν να συμμετέχουν ενεργά σε αυτή ⁷⁵.

⁷⁵<http://www.sos-villages.gr>

ΜΕΡΟΣ Β' ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

B.1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό με βάση τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξαμε από την επισκόπηση της ερευνητικής βιβλιογραφίας αλλά και από τη θεωρητική προσέγγιση του θέματος οδηγούμαστε στην παρουσίαση των μεθοδολογικών τεχνικών και εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν στην ερευνητική μας μελέτη. Προηγουμένως, θα διατυπώσουμε τα ερευνητικά ερωτήματα, τα οποία προκύπτουν μέσα από την ερευνητική και θεωρητική βιβλιογραφία.

B.2

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία τέθηκαν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα, για τα οποία είναι σημαντικό να ανιχνεύσουμε ουσιαστικές απαντήσεις.

Τα ερευνητικά ερωτήματα είναι τα εξής:

- 1. Πως οργανώνεται και λειτουργεί η δομή των Παιδικών Χωριών SOS.*
- 2. Ποιος είναι ο στόχος των Παιδικών Χωριών SOS και ποια η σχέση παιδιών και προσωπικού μετά το πέρας της φιλοξενίας τους στα χωριά.*
- 3. Κατά πόσο η εξώ- οικογενειακή φροντίδα των παιδιών μπορεί να αντικατασταθεί από την ζωή σε μια δομή, και συγκεκριμένα σε αυτή των Παιδικών Χωριών SOS.*

B.3

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η μεθοδολογική προσέγγιση καθορίζεται από τη φύση των ερευνητικών ερωτημάτων και την επισκόπηση των σχετικών ερευνών για το ζήτημα που διερευνάται και το θεωρητικό πλαίσιο.

Στην εν λόγω ερευνητική εργασία επιλέχθηκε η μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας. Σύμφωνα με τους Denzin&Linkoln, «η ποιοτική έρευνα περιλαμβάνει μία ερμηνευτική, προσέγγιση καθώς μέσω αυτής ο ερευνητής τοποθετείται στον κόσμο και τον μετατρέπει σε μία σειρά από αναπαραστάσεις συμπεριλαμβανομένων των συνεντεύξεων, των συνομιλιών, φωτογραφιών και σημειώσεων πεδίου. Οι ερευνητές δηλαδή, εξετάζουν τα αντικείμενα στο φυσικό τους περιβάλλον προσπαθώντας να τα αντιληφθούν και να τα εξηγήσουν με βάση την ερμηνεία που έχουν δώσει οι ίδιοι οι άνθρωποι σ' αυτά»⁷⁶.

Η ποιοτική έρευνα είναι «μία προσπάθεια για την κατανόηση καταστάσεων μέσα στη μοναδικότητά τους ως μέρους ενός συγκεκριμένου περιεχομένου περιγράφοντας τις αλληλεπιδράσεις μέσα σε αυτό»⁷⁷. Η ποιοτική έρευνα δεν επιχειρεί να προβλέψει τι πιθανόν να γίνει στο μέλλον αλλά να κατανοήσει την υπάρχουσα κατάσταση, τι σημασία έχει για παράδειγμα η κατάσταση που βιώνουν οι συμμετέχοντες, με τι μοιάζουν οι ζωές τους, ποια νοήματα δίνουν σε αυτά που τους συμβαίνουν. Έτσι φαίνεται πως η ανάλυση στοχεύει στην κατανόηση σε βάθος στην οποία διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο, όπως είναι φυσικό, η ανθρώπινη αντίληψη⁷⁸.

⁷⁶Denzin, N., & Lincoln, Y. (1994). *Handbook of qualitative research*. London and Thousand Oaks, CA: Sage, σελ 2.

⁷⁷Patton, M. (1985). *Quality in qualitative research. Methodological principles and recent developments*. Chicago: Division of the American Educational Research Association, σελ.1.

⁷⁸Merriam, S. (2002). *Qualitative research in practice* Q Examples for discussion and analysis. San Francisco: Jossey-Bass.

Η μέθοδος της συνέντευξης είναι ένα από τα βασικότερα εργαλεία της ποιοτικής μεθόδου. Πρόκειται για την αλληλεπίδραση, την επικοινωνία μεταξύ προσώπων, που καθοδηγείται από τον ερευνητή με στόχο την απόσπαση πληροφοριών σχετιζομένων με το αντικείμενο της έρευνας⁷⁹. Με άλλα λόγια, πρόκειται για τη μέθοδο που έχει ως αντικείμενό της να αποκαλύψει τις απόψεις, αντιλήψεις, πεποιθήσεις και αξίες των υποκειμένων και να αναγνωρίσει συμπεριφορές. Βασικό εργαλείο της είναι η συνομιλία που λαμβάνει χώρα μεταξύ δύο ή και παραπάνω προσώπων. Η συνέντευξη είναι μια διαδικασία που επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες και δεδομένα μέσα από την ανάλυση του λόγου επιλεγμένων αλλά χαρακτηριστικών περιπτώσεων. Είναι ένα ερευνητικό εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται ως μέσο συλλογής πληροφοριών, ελέγχου και ερμηνείας των ερευνητικών ερωτημάτων μιας έρευνας. Οι συνεντεύξεις επιτρέπουν την πρόσβαση του ερευνητή στον τρόπο που βλέπουν οι άλλοι τα πράγματα, στις σκέψεις τους, στις στάσεις και τις απόψεις που κρύβονται πίσω από τη συμπεριφορά τους. Μια συνέντευξη μπορεί, ωστόσο, να είναι και το μέσο για τη βαθύτερη εξέταση των κινήτρων των ερωτώμενων για τους λόγους που απάντησαν με τον συγκεκριμένο τρόπο. Με άλλα λόγια, η συνέντευξη είναι ένας τρόπος για να ανακαλύψει ο ερευνητής τι σκέφτονται και τι αισθάνονται οι ερωτώμενοι.

Πιο συγκεκριμένα, η ημιδομημένη συνέντευξη διαμορφώνεται από ένα σύνολο προκαθορισμένων ερωτήσεων αλλά παρουσιάζει περισσότερη ευελιξία ως προς την σειρά των ερωτήσεων. Επιπλέον, είναι δυνατή η τροποποίηση του περιεχομένου ανάλογα με τις ανταποκρίσεις στα ερωτήματα της συνέντευξης καθώς και η προσθαφαίρεση ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις της συνέντευξης είναι ανοικτού τύπου. Στις ανοικτού τύπου ερωτήσεις δίνεται η δυνατότητα στον ερωτώμενο να απαντήσει χωρίς προκαθορισμούς.

Ως εργαλείο έρευνας παρουσιάζει πολλά πλεονεκτήματα, διότι δίνει ευκαιρίες να διευκρινιστούν κάποιες απαντήσεις, να γίνουν επιπλέον ερωτήσεις, δίνοντας, έτσι στον ερευνητή τη δυνατότητα για εμβάθυνση, όπου ήταν αδιευκρίνιστα όσα

⁷⁹ Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008) *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: εκδόσεις Μεταίχμιο

λέχθηκαν, και λόγω της αμεσότητάς της βρίσκει, συνήθως, μεγάλη αποδοχή από τους συμμετέχοντες σε μια έρευνα⁸⁰.

Για την πραγματοποίηση της έρευνας για την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας ήρθα σε επαφή με το προσωπικό του Παιδικού Χωριού SOS Κρήτης που εδρεύει στο Ηράκλειο Κρήτης.

Τα Παιδικά Χωριά SOS περιλαμβάνουν μια σειρά από δομές, οι οποίες αφορούν στην παιδική ηλικία, στην ενηλικίωση, καθώς και παράλληλη στήριξη των παιδιών και των οικογενειών τους στα ιδιαίτερα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίζουν. Συγκεκριμένα, οι δομές αυτές είναι «κλειστού» και «ανοικτού» τύπου.

Πιο συγκεκριμένα ασχολούνται με την προστασία και φροντίδα του παιδιού, το οποίο βρίσκεται συνήθως εκτός οικογενειακού πλαισίου ή εκτός υγιούς λειτουργίας του οικογενειακού πλαισίου. Εξαιτίας της ύπαρξης δομών μετά την ενηλικίωση των παιδιών, οι δομές φροντίζουν, επιπλέον, για τα παιδιά σε μια συνέχεια στην επόμενη χρονική διάρκεια της ζωής τους μετά την συμπλήρωση του 18^{ου} έτους της ηλικίας τους, προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλή κοινωνικοποίηση τους. Επιπρόσθετα τα Παιδικά Χωριά SOS δραστηριοποιούνται και με δράσεις απευθύνονται στην ευρύτερη κοινότητα με στόχο την πρόληψη και τη θεραπεία καταστάσεων κρίσης έτσι ώστε το παιδί και η οικογένεια του να παραμείνουν ενωμένοι.

Η ζωή και η οργάνωση των Παιδικών Χωριών SOS έχει σαν βάση τις τέσσερις παιδαγωγικές αρχές, όπως αυτές διατυπώθηκαν από τον HermannGmeiner και είναι οι παρακάτω:

1. Κάθε παιδί έχει έναν γονιό για να το φροντίζει (Η Μητέρα).
2. Οι οικογενειακοί δεσμοί αναπτύσσονται και δημιουργούνται και νέοι (Τα αδέρφια)
3. Κάθε Οικογένεια έχει το δικό της σπίτι (Το Σπίτι).
4. Η Οικογένεια SOS είναι μέρος της ευρύτερης κοινωνίας (Το Χωριό)⁸¹.

⁸⁰Κυριαζή, Ν. (2001). Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση μεθόδων και πρακτικών. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

⁸¹<http://www.sos-villages.gr>

Συνολικά πραγματοποίησα 4 συνεντεύξεις διότι δεν μου δόθηκε η έγκριση για παραπάνω, λόγω του πιεσμένου προγράμματος του προσωπικού για την μεταφορά των παιδιών από τα δυο σπίτια στο Παιδικό Χωριό που φτιάχτηκε φέτος στην Φοινικιά Ηρακλείου. Τις συνεντεύξεις μου παραχώρησαν ο διευθυντής του Χωριού κ. Παπαδάκης Πέτρος, ο παιδαγωγός του Χωριού κ. Τσαγκαράκης Βαλεντίνος, η Μαμά SOS κα. Ιωάννη Βάσω και η θεία SOS κα. Κυριακή.

B.4

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Τα βήματα που ακολούθησα ώστε να καταφέρω να διεξάγω την συγκεκριμένη έρευνα ήταν τα εξής:

Επιλογή των ερωτώμενων (δείγμα έρευνας). Η εργασία μου αφορά στην εξω-οικογενειακή φροντίδα παιδιών και συγκεκριμένα το παράδειγμα των παιδιών που μεγαλώνουν στα Παιδικά Χωριά SOS. Ήρθα σε επαφή με το Κέντρο Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας των Παιδικών Χωριών SOS στο Ηράκλειο Κρήτης όπου μου προγραμμάτισαν τις συνεντεύξεις με τους ερωτώμενους που είχα επιλέξει. Η επιλογή των ερωτώμενων δεν έγινε τυχαία. Ήθελα να καλύψω όλο το φάσμα της λειτουργίας και δομής των Παιδικών Χωριών και έτσι απευθύνθηκα αρχικά στον διευθυντή με μια πρώτη συνέντευξη και στην συνέχεια στον Παιδαγωγό, στην Μαμά SOS και στην Θεία SOS με μια δεύτερη συνέντευξη.

Προετοιμασία-Σχεδιασμός συνέντευξης. Οι ερωτώμενοι που επέλεξα μου ζήτησαν πριν την διεξαγωγή της συνέντευξης να τους αποστείλω τις ερωτήσεις που είχα ετοιμάσει για την συνέντευξη. Οι ερωτήσεις ήταν βασισμένες στα δικά μου ερευνητικά ενδιαφέροντα ώστε να κατανοήσω όσο το δυνατόν περισσότερο την διαδικασία απομάκρυνσης των παιδιών από το φυσικό οικογενειακό τους περιβάλλον, την διαδικασία και τα κριτήρια εισαγωγής τους στο Παιδικό Χωριό, την ζωή τους και τις δραστηριότητες τους και τέλος την διαδικασία της απομάκρυνσης και την ανεξαρτητοποίησής τους όταν ενηλικιωθούν.

Πιο συγκεκριμένα, η κάθε μια από τις συνεντεύξεις δομείται διαφορετικά και έχει διαφορετικές ερωτήσεις.

Αρχικά η Συνέντευξη από τον Διευθυντή του Παιδικού Χωριού Κρήτης κ. Πέτρο Παπαδάκη περιλαμβάνει ερωτήσεις όσον αφορά τα παρακάτω:

- Γενικά στοιχεία για τα παιδικά χωριά SOS και το Κέντρο Στήριξης Παιδιού
- Παιδί και φυσική οικογένεια
- Εισαγωγή παιδιών στο Χωριό
- Δημογραφικά στοιχεία παιδιών
- Εθελοντές

- Σχολική ζωή παιδιών
- Ο ρόλος της Μητέρας
- Το πατρικό πρότυπο

Στη συνέχεια, η συνέντευξη από την Μαμά SOS κα. Βάσω Ιωάννου ξεκινάει με ερωτήσεις δημογραφικές και οι άξονες της συνέντευξης ακολουθούν την παρακάτω σειρά:

- ανοιχτές ερωτήσεις σχετικά με τη θέση εργασίας
- ανοιχτές ερωτήσεις όσον αφορά τη λειτουργία της οικογένειας
- ερωτήσεις σχετικά με τα παιδιά και τις σχέσεις που αναπτύσσουν μέσα και έξω από το χωριό
- ερωτήσεις σχετικά με την καθημερινότητα των παιδιών
- καταγραφή περιστατικού από τον ερωτώμενο
- Διερεύνηση συναισθημάτων του συνεντευξιζόμενο

Η Συνέντευξη από την Θεία SOS κα. Κυριακή έχει πολύ λίγες ερωτήσεις οι οποίες κινούνται γύρω από τους παρακάτω άξονες:

- Δημογραφικά στοιχεία
- Θέση εργασίας
- Σχέση της με τα παιδιά
- Δυσκολίες που πιθανών αντιμετωπίζει

Και τέλος η Συνέντευξη από τον Παιδαγωγό του Παιδικού Χωριού SOS Κρήτης κ. Τσαγκαράκη Βαλεντίνο δομείται ως εξής:

- Ερωτήσεις που αφορούν τη θέση εργασίας
- Σχέση παιδαγωγού και παιδιών
- Εκπαιδευτικές επιδόσεις και δεξιότητες παιδιών
- Έξοδα δομών και χορηγίες

Διεξαγωγή συνέντευξης. Αυτό ήταν το τελικό στάδιο στην διεξαγωγή της έρευνας μου. Από την γραμματεία του Κέντρου Στήριξης Παιδιού και Οικογένειας μου προγραμματίσαν δυο ραντεβού, ώστε να πραγματοποιήσουμε τις συζητήσεις-συνεντεύξεις, πρώτα με τον Διευθυντή και στην συνέχεια με την Μαμά, τον Παιδαγωγό και την Θεία. Η συνέντευξη με τον Διευθυντή είχε διάρκεια 33 λεπτά και

πραγματοποιήθηκε στις 24/05/2017, ενώ με την Μαμά, τον Παιδαγωγό και την Θεία η συζήτηση έγινε στις 02/06/2017 και είχε διάρκεια 59 λεπτά. Συγκεκριμένα 20 λεπτά με την Μαμά SOS, 13 λεπτά με την Θεία SOS και 26 λεπτά με τον Παιδαγωγό.

Οι συνεντεύξεις των συμμετεχόντων μαγνητοφωνήθηκαν με τη συναίνεση των συνεντευξιαζόμενων, προκειμένου να διευκολυνθεί η ροή της επικοινωνίας. Στη συνέχεια έγινε η επεξεργασία των ηχητικών δεδομένων και ο προσεκτικός έλεγχός τους (βλ. τέσσερις δειγματικές συνεντεύξεις στο Παράρτημα).

Για την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων είχα έναν «οδηγό συνέντευξης» όπου στηρίχτηκα για την δική μου διευκόλυνση, ώστε να λάβω όλες τις απαραίτητες απαντήσεις για την έρευνά μου.

Στον διευθυντή έγιναν ερωτήσεις όχι τόσο εξειδικευμένες για την ζωή των παιδιών μέσα στα σπίτια, αλλά πιο γενικές σχετικά με την δομή και την λειτουργία του Παιδικού Χωριού SOS Κρήτης. Αρχικά μου μίλησε για την δομή των Παιδικών Χωριών SOS της Ελλάδας με αναφορές από την ίδρυσή τους μέχρι και σήμερα. Συγκεκριμένα ανέφερε ότι «τα παιδικά χωριά ξεκίνησαν την λειτουργία τους στην Ελλάδα το 1975 με μια ιδέα που έφερε η Κλόντια Κατσαρά, όπου είναι και η πρώτη πρόεδρος των παιδικών χωριών. Η κυρία αυτή ζούσε στο εξωτερικό είδε εκεί εφαρμοσμένη την λειτουργία των παιδικών χωριών και το πόσο σημαντικό ήταν στο κομμάτι της παιδικής προστασίας, ήρθε η γυναίκα στην Ελλάδα, βρήκε μια ομάδα ανθρώπων που σε εθελοντική βάση ήθελαν να προσφέρουν και έστησε την πρώτη ομάδα και σιγά σιγά αναπτύχθηκαν τα παιδικά χωριά. Το πρώτο παιδικό χωριό είναι το χωριό της Βάρης το οποίο ξεκίνησε την λειτουργία του το 1982, τώρα υπάρχουν παιδικά χωριά στο Ηράκλειο, στην Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη και στην Αλεξανδρούπολη. Επίσης υπάρχουν στέγες Νέων που είναι στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη και υπάρχουν και προγράμματα που αφορούν στην πρόληψη, κέντρα στήριξης όπως αυτό που βρισκόμαστε εδώ το οποίο είναι από το Ηράκλειο μέχρι την Κομοτηνή, είναι σε όλη την Ελλάδα. Είναι στο Ηράκλειο στην Αθήνα, στην Κυψέλη στον Πειραιά και στο περιστέρι στην Πάτρα στα Γιάννενα στην Θεσσαλονίκη στην Κομοτηνή στην Αλεξανδρούπολη καλύπτουν όλο το εύρος της Ελλάδος. Και επίσης έχουμε ένα ξενώνα για βρέφη, για μωρά, το οποίο είναι στο Μαρούσι, αφορά ηλικίες 0 έως 5- 5,5 ετών και είναι ένας θεραπευτικός ξενώνας που αφορά στην κακοποίηση. Τα παιδιά αυτά έχουν απομακρυνθεί με εισαγγελική παρέμβαση από τις οικογένειές

τους». Στην συνέχεια αναφέρθηκε στο Κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας και την βοήθεια που προσφέρει στις οικογένειες της κοινωνίας του Ηρακλείου λέγοντας ότι «το κέντρο στήριξης στο Ηράκλειο έχει ξεκινήσει τη λειτουργία του από το 2010, ξεκινήσαμε με ένα μικρό γραφείο ουσιαστικά ανιχνεύοντας την ανάγκη της τοπικής κοινωνίας για να δούμε τι χρειάζεται να κάνουμε για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε. Ξεκινήσαμε το κέντρο στήριξης αρχικά στα Καμίνια που είναι έτσι μια ευάλωτη περιοχή, μια δύσκολη περιοχή, και στην συνέχεια ήρθαμε στο κέντρο για να μπορέσουμε να εξυπηρετήσουμε όλες τις οικογένειες σε όλο το Ηράκλειο και έτσι είμαστε στο κέντρο του Ηρακλείου. Στα Καμίνια ξεκίνησε το 2012, στο κέντρο είμαστε από το 2014». Συνεχίζοντας εμβαθύνουμε στους λόγους για τους οποίους ένα παιδί απομακρύνεται από την φυσική του οικογένεια τονίζοντας ότι «τα παιδιά που έρχονται στα παιδικά χωριά, και μιλάω για τα προγράμματα μακροχρόνιας φιλοξενίας, βιώνουν ένα σοβαρό κοινωνικό αποκλεισμό, είναι σε κίνδυνο, για αυτό και είναι κοντά μας», και με ποιον τρόπο γίνεται ένα παιδί πλέον μέλος της Οικογένειας SOS. Η συζήτηση αργότερα επικεντρώθηκε στο αριθμό των παιδιών που φιλοξενούνται στα δυο σπίτια SOS στην Κρήτη ενημερώνοντάς με ότι «λειτουργούν δύο σπίτια μέσα στο Ηράκλειο που έχουν 14 παιδιά, σε ενοικιασμένα σπίτια μέσα στο Ηράκλειο και τώρα φτιάχνουμε τη δομή που θα στεγάζεται στη Φοινικιά και η οποία θα φιλοξενήσει 25-30 παιδιά» και το ποσοστό αυτών σε αγόρια και κορίτσια και τις ηλικίες τους, όπου τα κορίτσια είναι 3 και τα αγόρια είναι 11 από 2,5 μέχρι 11 ετών το πιο μεγάλο. Έπειτα συζητήσαμε για τον αριθμό των παιδιών όπου μπορούν να φιλοξενηθούν στο κάθε Χωριό. Συνεχίζοντας μου μίλησε για τις Στέγες Νέων σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη και για την λειτουργία αυτών. Βασική μου ερώτηση στην συνέχεια ήταν για το δίκτυο των εθελοντών και κατά πόσο βοηθάει το έργο των Παιδικών Χωριών απαντώντας μου ότι «υπάρχει μια πλειάδα ανθρώπων όπως επίσης και σε κάθε πρόγραμμα των χωριών όπου υποστηρίζουν τις δομές». Οι ερωτήσεις στην συνέχεια της συζήτησής μας αφορούσαν αποκλειστικά στα παιδιά και το κατά πόσο υπάρχουν παιδιά που δεν συνεργάζονται και δυσκολεύονται κατά την εισαγωγή τους, εάν οι γονείς είναι εφικτό να συναντούν π.χ τα ΣΚ τα παιδιά, εάν το χωριό έχει την αποκλειστική επιμέλεια των παιδιών όπου διαμένουν σε αυτό, εάν οι γονείς αποκόβονται από τα παιδιά τους από την στιγμή που απομακρύνονται από αυτούς και τέλος για τα σχολεία που είναι ενταγμένα τα παιδιά. Η άποψη του διευθυντή είναι ότι «όλα τα παιδιά συνεργάζονται, όλα τα παιδιά είναι καλά. Δεν υπάρχει δεν συνεργάζομαι υπάρχει δυσκολεύομαι. Όλα τα παιδιά προέρχονται από

πολυτραυματισμένα περιβάλλοντα όπου είναι τραυματισμένα τα ίδια, πολύ δύσκολα παιδιά, είναι πολύ δύσκολο για ένα 7χρονο 8χρονο ξαφνικά να ανοιγοκλείσει τα μάτια του και από τη Λάρισα να βρεθεί στην Κρήτη και να μεγαλώνει σε ένα χωριό, λέμε τώρα». Όσο για την φυσική οικογένεια «το μέσο όρο είναι μια φορά το μήνα μια επίσκεψη και τηλέφωνο και αυτό μπορεί να διαφοροποιηθεί. Μόνο επίσκεψη όμως. Δεν μπορούν να τα πάρουν από το χωριό». Με αφορμή την τελευταία ερώτηση για τα σχολεία έγινε νύξη και για τον κοινωνικό αποκλεισμό των παιδιών και όντας κάθετος μου είπε πως «ποτέ δεν μου έχει τύχει, εγώ είμαι στα παιδικά χωριά 17 χρόνια, παιδί να πάει να πει κακό για άλλο παιδί». Επιπρόσθετα έγινε αναφορά στα προβλήματα του Κέντρου Στήριξης Κρήτης αλλά και των δράσεων αυτού λέγοντας ότι «όταν αναλαμβάνεις ένα παιδί θες το παιδί να μεγαλώσει, θέλεις το παιδί να μην ανησυχεί, θέλεις το παιδί να είναι σε ένα σταθερό περιβάλλον θέλεις να του προσφέρεις οπότε αυτό είναι μια διαρκής προσπάθεια στο να υπάρχει ένα καλό αποτέλεσμα για να γίνει». Για αυτό το λόγο επισήμανε ότι «κάνουμε δράσεις εξωστρέφειας παντού. Είτε λέγεται δράσεις με την κοινότητα είτε λέγεται δράσεις με τα σχολεία είτε με δράσεις με το πανεπιστήμιο για μας είναι πολύ σημαντικό να υποστηρίξουμε την κοινότητα που μας υποστηρίζει». Οι υιοθεσίες και τα εγκαταλειμμένα παιδιά συζητήθηκαν στην τέλος της συνέντευξης καθώς επίσης και συγκεκριμένα για το παιδικό χωριό με ποιόν τρόπο τοποθετούνται τα παιδιά σε οικογένειες, ανά πόσα παιδιά υπάρχει μια μητέρα και πόσες μητέρες υπάρχουν στα δύο σπίτια στο Ηράκλειο Κρήτης αλλά και για το πατρικό πρότυπο από την φιγούρα του παιδαγωγού.

Η συνέντευξη με την Μαμά SOS ήταν αποκλειστικά για τον τρόπο ζωής των παιδιών μέσα στο Σπίτι. Η συζήτηση ξεκίνησε με την γνωριμία μου με εκείνη και λίγα λόγια για την ζωή της και την οικογενειακή της κατάσταση. Στην συνέχεια μου ανέλυσε την διαδικασία εισαγωγής της στο Παιδικό Χωριό ως Μαμά SOS, και τις αρμοδιότητες της καθημερινά εφόσον εντάχθηκε στο δυναμικό του Χωριού λέγοντας ότι «είναι η φροντίδα στο φαγητό στον ύπνο στην υγιεινή στο μπάνιο πως δηλαδή να μάθουμε στα παιδιά να κάνουν το μπάνιο τους, πως θα πρέπει τρώνε τι θα πρέπει να τρώνε ποιες είναι οι ώρες η ασφάλεια τους πάνω από όλα, τρυφερότητα, αγάπη, γιατί αυτό το πράγμα όπως καταλαβαίνεις το χρειάζονται πάρα πολύ τα παιδιά και ιδιαίτερα όταν είναι από μια οικογένεια στην οποία ήταν λίγο παραμελημένα, εκεί που ήταν». Οι ερωτήσεις αργότερα ήταν εξειδικευμένες στον αριθμό των παιδιών που έχει υπό την προστασία της και στον εάν θεωρεί ότι μπορεί να αντικατασταθεί η ζωή σε μια

φυσική οικογένεια από την ζωή στο Παιδικό Χωριό αλλά και την αντιμετώπιση της ως «δεύτερη» Μαμά των παιδιών, και την δική της εμπειρία ως Μαμά αλλά και Υπάλληλο ταυτόχρονα. Οι δεσμοί με τα παιδιά, τα βασικά στοιχεία για μια επιτυχημένη Μαμά, και η μελλοντική σχέση με τα παιδιά που μεγαλώνει συνέχισαν την συζήτηση μας τονίζοντας ότι «όσο είσαι στο χωριό αυτό το πράγμα το δουλεύεις. Αν δεν το έχεις δουλέψει θα το βρεις μπροστά σου κάποια στιγμή. Δηλαδή θα είναι πολύ δύσκολο να κάνεις αποσύνδεση με τα παιδιά. Οπότε προσπαθείς συνεχώς αυτό να το δουλεύεις». Στην συνέχεια η συζήτηση εστιάστηκε στην διαδικασία λήψης αποφάσεων για τις μητέρες SOS αλλά και την διαδικασία αξιολόγησης αυτών αναφέροντας μου ότι «εμείς επειδή ζούμε τα παιδιά και είμαστε μέσα στο χώρο μπορούμε να κάνουμε προτάσεις. Αφού θα προτείνουμε κάποια πράγματα γιατί εμείς βλέπουμε τι ακριβώς γίνεται και φανταζόμαστε τι χρειάζονται αυτοί μετά οι οποίοι είναι ειδικοί και ο παιδαγωγός που έχει μια περισσότερη γνώση και άλλα τμήματα τα οποία όλοι μαζί αποφασίζουν τι θα κάνουν κάποιες φορές στα δύσκολα. Στα εύκολα αποφασίζουμε εμείς δηλαδή στην καθημερινότητα μας όσον αφορά στο φαγητό, όσον αφορά κάποια βόλτα στο πάρκο, στον παιδότοπο». Επιπρόσθετα, έγινε αναφορά στα συναισθήματα της Μητέρας SOS στο ότι τα παιδιά την φωνάζουν μαμά αλλά και σε κάποιο παραδειγματικό περιστατικό όπου έχει σημαδέψει την συγκεκριμένη λέγοντάς μου για την αρρώστια ενός από τα παιδιά ότι «η μεγάλη κάποια στιγμή λοιπόν έτυχε, και μάλιστα ήταν στην αρχή όταν είχε πρωτοέρθει, εκεί που παίζανε τη χτύπησε μια μπάλα και άρχισε να ζαλίζεται. Λοιπόν αυτό όμως είχε συνέπεια γιατί ζαλιζόταν αρκετές ώρες, την πήγαμε λοιπόν στο νοσοκομείο διαπιστώσαμε ότι δεν έχει κάτι μας είπε όμως ο γιατρός ότι θα πρέπει να την παρακολουθήσουμε 24 ώρες και επειδή πλησίαζε βράδυ, ήδη είχε βραδιάσει, θα έπρεπε να είμαστε ξύπνιες για να δούμε τελικά μήπως έχει συμβεί κάποια μικρή διάσειση». Συνεχίζοντας μου μίλησε για τον φόβο των παιδιών επειδή έχουν ήδη βιώσει μια απώλεια, αυτή της φυσικής τους οικογένειας, αλλά και την αντιμετώπιση των παιδιών στο σχολείο μιλώντας με έμφαση για το γεγονός ότι «στο σχολείο καταρχάς δεν ξέρουν ότι τα παιδιά είναι από το παιδικό χωριό. Και φυσικά στο σχολείο τα παιδιά γνωρίζουν ότι εγώ είμαι η μαμά τους». Επιπλέον, μου μίλησε για τα συναισθήματα και για το κατά πόσο είναι «προσβάσιμο» το σπίτι SOS για να το επισκεφθούν φίλοι των παιδιών. Οι ερωτήσεις που ακολούθησαν ήταν πιο προσωπικές για την μητέρα SOS και συγκεκριμένα για το ότι η ίδια δεν είχε δική της οικογένεια και πως είναι να μεγαλώνεις ένα παιδί χωρίς να έχεις εμπειρία αλλά και για το ότι μεγαλώνεις παιδιά τα οποία δεν είναι βιολογικά

δικά σου, απαντώντας μου ότι «είναι για όλους το ίδιο. Παιδί είναι. Άμα αγαπάς τα παιδιά σε κάνουν τα παιδιά καθημερινά, σου δίνουν τέτοιες εκπλήξεις που δένεσαι αναγκαστικά δηλαδή δεν μπορείς να το φανταστείς αυτό. Τα παιδιά όλου του κόσμου είναι παιδιά μας». Η προσωπική ζωή των μητέρων SOS όπως μου ανέφερε είναι σαν μιας κανονικής μαμάς. «Την ώρα που πάνε τα παιδιά στο σχολείο και δεν έχουμε υποχρεώσεις, αλλά εμείς έχουμε τακτοποιήσει το φαγητό μας και τις καθημερινές δουλειές τις πρωινές μπορείς να κάνεις ότι θέλεις, να πας για καφέ με τις φίλες σου, να κάνεις κάτι για την προσωπική σου ζωή». Τέλος, μου ανέλυσε το πρόγραμμα των παιδιών τις καθημερινές αλλά και τις δραστηριότητες τους το Σαββατοκύριακο λέγοντας μου το πλάνο που είχαν το συγκεκριμένο Σαββατοκύριακο που πάθηκε η συνέντευξη.

Η επόμενη συνέντευξη ήταν στην Θεία SOS όπου ήταν και η πιο σύντομη. Οι ερωτήσεις στην αρχή ήταν πιο προσωπικές για την οικογενειακή της κατάσταση και για τον λόγο που αποφάσισε να εργασθεί στα Παιδικά Χωριά SOS λέγοντας μου ότι «το ήθελα πάρα πολύ καιρό. Πολύ πριν σκεφτώ να κάνω την αίτηση. Αλλά επειδή δεν είχε στην Κρήτη δεν το έκανα. Όταν είδα στο ιντερνέτ ότι υπάρχει αυτή η δυνατότητα ήρθα και έκανα την αίτηση». Έπειτα μου μίλησε για τον ρόλο της ως Θεία SOS και για τις αρμοδιότητές της και συγκεκριμένα ότι «δεν υπάρχει διαχωρισμός θείας και μαμάς. Αν υπάρχει ένας τίτλος Α ένας τίτλος Β δεν υπάρχει σημασία. Δεν κάνουμε βοήθεια είναι μια εργασία συγκεκριμένη, που ότι θα κάνει η μαμά θα κάνουμε και εμείς. Στην αρχή όταν μπήκα πρώτη φορά θεωρώ ότι ίσως έκανα περισσότερο σαν βοήθεια μέχρι να προσαρμοστώ στο σπίτι μέσα, στις δραστηριότητες, στο ρυθμό, μπορώ να πω για ένα μήνα κάπως βοηθούσα, δεν έκανα ακριβώς ότι κάνανε οι άλλες θείες αλλά αμέσως μετά αναλαμβάνεις όλες τις δραστηριότητες. Και είναι και ένας εξελικτικός παράγοντας για εμάς που μπαίνουμε στα χωριά SOS είναι πολύ μεγάλη εμπειρία για εμένα τουλάχιστον που δεν έχω κάνει παιδιά θεωρώ ότι είναι μια μεγάλη εμπειρία». Επιπρόσθετα, την ρώτησα πως πιστεύει ότι θα είναι η σχέση της στο μέλλον με αυτά τα παιδιά που μεγαλώνει και πως αντιμετωπίζει το επάγγελμα της με τον ρόλο που έχει μέσα στο χωριό, απαντώντας μου ότι «ήταν κάτι που με δυσκόλεψε στην αρχή να το προσαρμόσω, δουλειά και θεία» και ότι «θα θελα να τα δω τα παιδιά να μεγαλώνουν και να φεύγουν», «έχω έτσι μια αγωνία πως θα μεγαλώσουν, πως θα αναπτυχθούν, τι θα κάνουν». Στην συνέχεια αναφέρθηκε στον τρόπο που αντιμετώπισε η οικογένειά της την επιλογή

της, στηρίζοντάς την και συγκεκριμένα ότι «όλοι χαρήκανε γιατί ξέρανε τη σχέση μου με τα παιδιά κανείς δεν μου είπε γιατί το κάνεις αυτό». Τέλος συζητήσαμε για τους δεσμούς που αναπτύσσονται με τα παιδιά, τα δύσκολα γεγονότα που τους δένουν, την εμπιστοσύνη των παιδιών προς το πρόσωπο της αλλά και την δυσκολία ενός παιδιού στην εισαγωγή του όπου μου ανέφερε χαρακτηριστικά ότι «μπορεί να τσακωνόμαστε καμιά φορά αλλά είμαστε αγαπημένοι αλήθεια».

Η τελευταία συνέντευξη που πραγματοποιήθηκε ήταν με τον παιδαγωγό του Παιδικού Χωριού SOS Κρήτης. Η αρχή της συζήτησης μας ήταν ο ρόλος του στο Παιδικό Χωριό όπου με ενημέρωσε πως «ως παιδαγωγός έχω τον ρόλο της πλαισίωσης του παιδιού παιδαγωγικά, ψυχο-εκπαιδευτικά και βάζουμε κάποιους στόχους γνωστικούς, συναισθηματικούς και γενικότερα συντονίζουμε το πρόγραμμα το εβδομαδιαίο, το μηνιαίο, το εξάμηνο του παιδιού». Στην συνέχεια, μου μίλησε για την μετεγκατάσταση των παιδιών από τα σπίτια στο Παιδικό Χωριό SOS αναφέροντας ότι «περίπου Αύγουστο αρχές Σεπτεμβρίου θα μεταφερθούν και τα δύο σπίτια εκεί του Μασταμπά και του Αγίου Μηνά δηλαδή τα παιδιά και το προσωπικό και εκεί θα έχουμε περισσότερες δυνατότητες, δηλαδή άλλους χώρους άλλες εγκαταστάσεις γήπεδο μπάσκετ γήπεδο ποδοσφαίρου οπότε θα υπάρχει ένας άλλος τρόπος το παιδί να εκτονωθεί να εκφράσει να βρει τα χόμπι του τα ενδιαφέροντα του. Θα είναι ένας χώρος όπου τα δύο σπίτια θα είναι κοντά. Δεν θα είναι κοινόβιο. Όχι ίδρυμα». Έπειτα με ενημέρωσε για την σχέση του με τις μαμάδες SOS ότι «όλοι μαζί καθόμαστε σε ένα τραπέζι όπως πρέπει να κάνει μια οικογένεια που μπορεί να μην το κάνει, εμείς το κάνουμε». Επιπλέον, έγινε αναφορά στα παιδιά που δυσκολεύονται να προσαρμοστούν κατά την εισαγωγή τους λέγοντας ότι «εμείς θα διαχειριστούμε τα αρνητικά συναισθήματα, θα επιτρέψουμε στο παιδί να βγάλει ξέσπασμα και μετά θα προσπαθήσουμε να το διαχειριστούμε». Επίσης, μου ανέλυσε τον τρόπο καταγραφής της εκπαιδευτικής επίδοσης των παιδιών και χαρακτηριστικά ότι «έχουμε ένα φάκελο του παιδιού που εκεί καταγράφουμε το πώς ήρθε το παιδί, ποια ήταν η γνωστική του επίδοση, ποια ήταν η συναισθηματική του κατάσταση όλο αυτό. Και ανά εξάμηνο ή ανά τρίμηνο προσθέτουμε πράγματα για να δούμε την αναπτυξιακή πορεία, γιατί όταν μιλάμε για συμπεριφορές ή για επιδόσεις αυτές δεν αλλάζουν από μέρα σε μέρα. Αλλάζουν σε βάθος χρόνου. Άρα μετά από ένα χρόνο, βλέπαμε ένα παιδί το οποίο ήταν φοβισμένο να φοβάται το σκοτάδι την αστυνομία όλα αυτά πλέον να διαχειρίζεται αυτούς τους φόβους του. Μετά από ένα χρόνο τα κατάφερε. Άλλο παιδί

μπορεί να θέλει 6 μήνες. Άρα όλο αυτό το βλέπουμε σε βάθος χρόνου. Στα σχολεία θα πάει η μαμά θα συνοδεύσει το παιδί, θα πάω κι εγώ στις αξιολογήσεις της τρίμηνης της εξάμηνης. Αλλά είμαστε όλοι μαζί, είμαστε όλοι μαζί στο σχολείο. Πάμε όλοι. Μπορεί τη μια μέρα να πάει η μαμά, την άλλη η θεία την άλλη εγώ». Επιπρόσθετα μου ανέφερε το πώς φαντάζεται την συναναστροφή του με τα παιδιά στο μέλλον τονίζοντας ότι «η πρόκληση είναι να δεις τα παιδιά να μεγαλώνουν και να επιτυγχάνουν είτε ακαδημαϊκά είτε επαγγελματικά. Οπότε όλοι αυτό περιμένουμε. Φεύγοντας ένα παιδί 18 χρονών να έχει όλα τα εφόδια που είπαν τα πρόσωπα φροντίδας. Να είναι αυτόνομο να μπορεί να φροντίζει το δωμάτιό του ή το σπίτι του και μετά να δεις τη δουλειά που εσύ έκανες». Αργότερα, έγινε αναφορά στα έσοδα του Παιδικού Χωριού όπου μου είπε πως «υπάρχουν δωρητές οι οποίοι καλύπτουν τα λειτουργικά έξοδα κάθε σπιτιού». Στη συνέχεια έγινε νύξη στην αναδοχή και στην βοήθεια που προσφέρουν στα παιδιά οι Νονοί SOS επισημαίνοντας ότι «το κάθε παιδί στόχος είναι να έχει ένα νονό» και ότι «ο νονός έχει ένα παιδί, για παράδειγμα λέγεται Μαρία και του βάζει 300€ το χρόνο 1€ περίπου την ημέρα και αυτά μπαίνουν στον προσωπικό λογαριασμό του παιδιού, όχι του φορέα. Δεν εκταμιεύονται από τον φορέα, είναι του παιδιού, και είναι το εφόδιο όταν θα φτάσει 18 χρονών για τις σπουδές του ή για τις επαγγελματικές επιλογές του». Τέλος η συζήτηση ολοκληρώθηκε με τις δραστηριότητες των παιδιών τα Σαββατοκύριακα αλλά και την εμπειρία του ως προσωπικό του Παιδικού Χωριού SOS Κρήτης.

B.5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η εξω-οικογενειακή φροντίδα του παιδιού είναι ένα ζήτημα με το οποίο έχουν ασχοληθεί πολλοί μελετητές κι έχουν γίνει πάρα πολλές έρευνες σε παγκόσμιο επίπεδο όσον αφορά αυτή τη θεματική. Είναι γεγονός ότι η έρευνα αν και διευρυμένη επικεντρώνεται κυρίως στα μειονεκτήματα και στις αρνητικές συνέπειες που προκύπτουν για την ανάπτυξη των παιδιών, όταν αυτά διαβιούν σε ιδρύματα.

Υπολογίζεται ότι περίπου 8.000.000 παιδιά σήμερα ζουν σε ιδρύματα σε παγκόσμια κλίμακα⁸² ενώ σύμφωνα με τους Nelsonetal⁸³ τα περισσότερα από αυτά τα ιδρύματα είναι υπερπληθυσμένα και στελεχωμένα με μη ανταποκρινόμενο προσωπικό που βλέπουν τους ρόλους τους να σχετίζονται περισσότερο με τη νοσηλευτική και τη σωματική φροντίδα παρά με την ψυχολογική.

Το ζήτημα απασχολεί το επιστημονικό κοινό, εξαιτίας της στροφής προς περισσότερο παιδοκεντρικές αντιλήψεις και υιοθετήσεις πολιτικών, με τις οποίες μπορεί να πραγματοποιηθεί η προστασία του παιδιού μέσω κοινωνικών φορέων και δραστηριοποιήσεων. Παρόλο που στις μέρες μας είναι κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι το παιδί αποτελεί άτομο με ίσα δικαιώματα με έναν ενήλικα, παρατηρείται ότι η προστασία του παιδιού δεν πραγματοποιείται αυτόματα ως κάτι απαραίτητο.

Στο πλαίσιο αυτό μελετήσαμε την περίπτωση των Παιδικών χωριών SOS και συγκεκριμένα της δομής αυτής που είναι στο Ηράκλειο της Κρήτης προκειμένου να εξετάσουμε την ισχύουσα ελληνική πραγματικότητα όσον αφορά την προστασία του παιδιού στην Ελλάδα.

Η διερεύνηση, η επεξεργασία και η κατανόηση των δεδομένων αυτής της έρευνας μας οδηγούν στην απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων που είχαμε θέσει εξ' αρχής.

⁸²Brown, K. (2009). The risk of harm to young children and institutional care. London: Save the Children.

⁸³Nelson, C., Zeanah, C., Fox, N., Marshall, P., Smyke, A., Guthery, D., (2007). Cognitive recovery in socially deprived young children: The Bucharest early intervention project. *Science* 318 (no.5858); 1937–1940 (21st December 2007).

Το πρώτο ερευνητικό ερώτημα είναι το πώς οργανώνεται και λειτουργεί η δομή των Παιδικών Χωριών SOS. Τα Παιδικά Χωριά SOS δεν είναι ίδρυμα. Είναι μια διεθνής οργάνωση όπου λειτουργεί με το πρότυπο μιας κανονικής οικογένειας. Τα παιδιά που εισέρχονται στο Χωριό προέρχονται από πολύ-τραυματισμένα περιβάλλοντα και μετά από εισαγγελική παρέμβαση, που αφαιρεί την επιμέλεια από την βιολογική τους οικογένεια, τοποθετούνται σε Οικογένειες SOS των Παιδικών Χωριών SOS όπου στο εξής και έχουν την επιμέλειά τους.

Επίκεντρο της ζωής του Παιδικού Χωριού SOS είναι η Οικογένεια SOS που επιδιώκει να αποτελέσει για το τραυματισμένο παιδί μια επανορθωτική εμπειρία μέσα σε μία ατμόσφαιρα αγάπης και σεβασμού.

Το μοντέλο των Παιδικών Χωριών SOS έρχεται να καλύψει τις ακόλουθες έννοιες-στόχους:

- Την έννοια ενός προστατευμένου χώρου ικανού να αναπαράγει την έννοια του σπιτιού, της καθημερινής ζωής και της συμμετοχής των μελών της οικογένειας στα τεκταινόμενα.
- Την έννοια του προσωπικού χώρου και των προσωπικών αντικειμένων που προσδιορίζουν την ατομικότητα και τη διαφορετικότητα του κάθε παιδιού.
- Την έννοια του κοινόχρηστου χώρου και των κοινών κανόνων συνύπαρξης, που συμβάλλει στην ανάπτυξη του συναισθήματος ότι το παιδί ανήκει σε μια οικογένεια της οποίας τα μέλη έχουν συγκεκριμένους ρόλους, δικαιώματα, υποχρεώσεις και ανάγκες.
- Την έννοια του κοινωνικού-κοινοτικού χώρου μέσα στον οποίο ανήκει το Παιδικό Χωριό SOS και η συνεχής επικοινωνία και αλληλεπίδραση.

Η Μητέρα SOS, πέρα από το ότι αποτελεί το μητρικό πρότυπο, προσπαθεί για την ενσωμάτωση των παιδιών στην οικογένεια όπου θα βιώσουν την αποδοχή, την ασφάλεια και τη συλλογικότητα. Υποκαθιστώντας τη φυσική μητέρα, αναλαμβάνει την κάλυψη των πρακτικών, παιδαγωγικών και ψυχοσυναισθηματικών αναγκών των παιδιών και διασφαλίζει το ζεστό οικογενειακό κλίμα.

Σημαντικό καθήκον και ευθύνη της Μητέρας SOS είναι να διαπαιδαγωγήσει τα παιδιά που της έχουν ανατεθεί, ακολουθώντας σύγχρονες παιδαγωγικές μεθόδους με

την άμεση υποστήριξη του Παιδαγωγικού προσωπικού προκειμένου τα παιδιά να προσαρμοστούν στην πραγματικότητα της ζωής και να ενσωματωθούν δημιουργικά στην κοινωνία.

Η θεία SOS είναι το πρόσωπο που βοηθά την Μητέρα SOS στον ρόλο της τόσο στα οικιακά όσο και στα παιδαγωγικά της καθήκοντα, αντικαθιστά δε την Μητέρα SOS κατά την απουσία της (άδεια, ασθένεια, κλπ.). Συμβάλει από κοινού με τη Μητέρα SOS στη διαμόρφωση του κλίματος στην οικογένεια και δεσμεύεται να λειτουργεί στο σπίτι σύμφωνα με τις αρχές της παιδαγωγικής αντίληψης και πρακτικής του χώρου.

Η ύπαρξη των αδελφών, με την έννοια της σχέσης που αναπτύσσεται μεταξύ των παιδιών της ίδιας οικογένειας SOS, είναι επίσης πολύ σημαντική για την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη του παιδιού που μεγαλώνει στο Παιδικό Χωριό SOS. Κατ' αρχήν μαθαίνει το παιδί να μοιράζεται τόσο τη μητρική προσοχή όσο και τα πράγματά του. Με αυτόν τον τρόπο συντελείται το πρώτο βήμα για την ανάπτυξη ενός ομαδικού πνεύματος, που είναι απαραίτητο για την εύρυθμη λειτουργία μιας οικογένειας. Η απώλεια που έχει το παιδί από το μοίρασμα της μητρικής φροντίδας αναπληρώνεται από την αποδοχή του από την ομάδα των αδελφών. Τα αδέρφια αποτελούν την πρώτη ομάδα στην οποία το παιδί μαθαίνει να συναλλάσσεται με τους συνομηλίκους του αρχικά, αλλά και με την ευρύτερη κοινωνική ομάδα αργότερα. Μαθαίνει, για παράδειγμα, να συνεργάζεται, να υποχωρεί, να μοιράζεται και μεταφέρει αυτή τη γνώση στις συναναστροφές του εκτός της οικογένειας.

Πρέπει να σημειωθεί ότι λαμβάνεται μέριμνα για την τοποθέτηση των φυσικών αδελφών στην ίδια οικογένεια.

Σημαντική συμβολή στην παιδαγωγική πλαισίωση και υποστήριξη της οικογένειας SOS έχει η ενεργή παρουσία του Διευθυντή του Παιδικού Χωριού SOS. Στην ουσία αποτελεί, μαζί με τους παιδαγωγούς, το ανδρικό και κατ' επέκταση το πατρικό πρότυπο για τα παιδιά, και η συνεχής παρουσία του προσφέρει αισθήματα ασφάλειας στα παιδιά και τις Μητέρες SOS.

Συνεργάζεται μαζί τους και με τους παιδαγωγούς σε ότι αφορά τη σχέση μητέρας-παιδιών για την καλύτερη αντιμετώπιση και επίλυση των προβλημάτων που αναφύονται.

Δημιουργεί κλίμα αγάπης, επικοινωνίας και προστασίας στα παιδιά και λαμβάνει όλες τις απαραίτητες μέριμνες προκειμένου να διαμορφωθούν οι συνθήκες εκείνες που εξασφαλίζουν τη σωματική και ψυχική υγεία και εξέλιξή τους καθώς και την εν γένει σωστή διαβίωσή τους.

Ο Διευθυντής είναι υπεύθυνος για το συντονισμό και την παρακολούθηση της υλοποίησης του παιδαγωγικού και διοικητικού έργου. Συνεργάζεται με την Παιδαγωγική Υπηρεσία για την χάραξη οποιασδήποτε παιδαγωγικής πολιτικής και την επίλυση παιδαγωγικών θεμάτων.

Ο παιδαγωγός υποστηρίζει την Μητέρα SOS στα καθήκοντά της ανατροφής των παιδιών συμμετέχοντας ενεργά στην καθημερινότητα της οικογένειας.

Βασικός στόχος της παρουσίας του παιδαγωγού στην οικογένεια είναι η στήριξη του παιδαγωγικού έργου της Μητέρας και η λειτουργία του ως ανδρικού προτύπου για τα παιδιά. Σ' αυτό το πλαίσιο, η ποιότητα της παιδαγωγικής σχέσης που δημιουργείται είναι εξαιρετικής σημασίας.

Το έργο του Παιδαγωγού εστιάζεται σε τρεις άξονες:

- Ο πρώτος άξονας αφορά τη μαθησιακή υποστήριξη των παιδιών δηλαδή το σχεδιασμό του μαθησιακού προγράμματος κάθε παιδιού και το σχεδιασμό εξατομικευμένων προγραμμάτων σε παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες.
- Ο δεύτερος άξονας αφορά την ψυχολογική στήριξη των παιδιών, η οποία γίνεται με ατομικές ή ομαδικές συναντήσεις της οικογένειας κάθε σπιτιού. Σε αυτές τις συναντήσεις επιδιώκεται η υιοθέτηση κοινής στάσης και στρατηγικής από τη Μητέρα και τον παιδαγωγό.
- Τέλος, ο τρίτος άξονας αφορά την κοινωνικοποίηση των παιδιών, τη δυνατότητα επαφής τους με τον εξωτερικό κόσμο και την κοινότητα.

Ο παιδαγωγός στο Παιδικό Χωριό SOS Κρήτης έχει στην ευθύνη του δυο Οικογένειες SOS, αλλά σύντομα θα προσλάβουν και έναν δεύτερο τώρα που θα μεταφερθούν από τα δυο σπίτια του Ηρακλείου στο Παιδικό Χωριό που φτιάχτηκε στην Φοινικιά. .

Τέλος, σ' ένα Παιδικό Χωριό SOS συνεργάζονται ως εξωτερικοί συνεργάτες και άλλοι ειδικοί επιστήμονες, όπως κλινικός παιδοψυχολόγος, σύμβουλος Μητέρων,

ειδικός δάσκαλος, λογοθεραπευτής κ.λ.π., ανάλογα με τις εκπαιδευτικές και ιατρο-παιδαγωγικές ανάγκες των παιδιών.

Επίσης, το Παιδικό Χωριό SOS στελεγχώνεται και από διοικητικό προσωπικό διαφόρων ειδικοτήτων, που φροντίζει, υπό την καθοδήγηση του Διευθυντού, για την καλύτερη λειτουργία και εξυπηρέτηση των αναγκών τόσο των παιδιών όσο και των Μητέρων SOS και των επισκεπτών.

Η Στέγη Νέων είναι η συνέχεια της παιδαγωγικής διαδικασίας που έχει ξεκινήσει στο Παιδικό Χωριό SOS. Τα παιδιά που μεγαλώνουν στα Παιδικά Χωριά SOS όταν φθάσουν στη μέση εφηβεία αρχίζουν σταδιακά να προετοιμάζονται ούτως ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν τις ανάγκες και τις απαιτήσεις της ενήλικης ζωής ως αυτόνομα και ανεξάρτητα άτομα.

Η Στέγη Νέων καλείται να βοηθήσει τους έφηβους/ νέους να αποκτήσουν επίγνωση της κοινωνικής πραγματικότητας ενισχύοντας την αυτοπεποίθηση τους, την ικανότητά τους να αυτενεργούν και να αποφασίζουν αναλαμβάνοντας την ευθύνη των επιλογών τους ενώ παράλληλα τους στηρίζει στις δυσκολίες και στα προβλήματα που τυχόν θα προκύψουν.

Το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα είναι το ποιος είναι ο στόχος των Παιδικών Χωριών SOS και ποια η σχέση παιδιών και προσωπικού μετά το πέρας της φιλοξενίας τους στα χωριά.

Στόχος των Παιδικών Χωριών SOS είναι να δημιουργούν οικογένειες για παιδιά που βρίσκονται σε ανάγκη και να τα βοηθήσουν ώστε να διαμορφώσουν το δικό τους μέλλον. Το όραμα τους για τον κόσμο των παιδιών είναι:

- *Κάθε παιδί να ανήκει σε μια οικογένεια.*

Η οικογένεια είναι η καρδιά της κοινωνίας. Μέσα σε μια οικογένεια κάθε παιδί είναι προστατευμένο και απολαμβάνει το αίσθημα ότι ανήκει κάπου. Στο Παιδικό Χωριό, τα παιδιά μαθαίνουν τις αξίες, να μοιράζονται ευθύνες και να διαμορφώνουν μακροχρόνιες σχέσεις. Το οικογενειακό περιβάλλον τους παρέχει γερά θεμέλια πάνω στα οποία θα χτίσουν τη ζωή τους.

- *Κάθε παιδί μεγαλώνει με αγάπη.*

Μέσα από την αγάπη και την αποδοχή, συναισθηματικά τραύματα επουλώνονται και χτίζεται η εμπιστοσύνη. Τα παιδιά μαθαίνουν να εμπιστεύονται και να πιστεύουν

στον εαυτό τους και τους άλλους. Με αυτήν την αυτοπεποίθηση κάθε παιδί μπορεί να αναγνωρίσει και να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του.

- *Κάθε παιδί να μεγαλώνει με σεβασμό.*

Η φωνή τού κάθε παιδιού ακούγεται και λαμβάνεται σοβαρά υπόψη. Τα παιδιά συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων που επηρεάζουν τη ζωή τους και καθοδηγούνται να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην ανάπτυξή τους. Το παιδί μεγαλώνει με σεβασμό και αξιοπρέπεια ως ένα πολύτιμο μέλος της δικής του οικογένειας και κοινωνίας.

- *Κάθε παιδί να μεγαλώνει με ασφάλεια.*

Τα παιδιά προστατεύονται από κακοποίηση, παραμέληση και εκμετάλλευση και παραμένουν ασφαλή. Έχουν στέγη, φαγητό, υγειονομική φροντίδα, μόρφωση και σταθερούς συναισθηματικούς δεσμούς.

Μετά το πέρας της φιλοξενίας και κατά την ενηλικίωση των παιδιών στο Παιδικό Χωριό η σχέση με το προσωπικό δεν σταματάει. Όπως αναφέρθηκε στις συνεντεύξεις και συγκεκριμένα από την μητέρα είπε χαρακτηριστικά πως «και όταν φεύγεις, όλες οι μαμάδες θα το πουν ότι συμβαίνει, ιδιαίτερα στην αρχή έχεις πολύ πιο συχνή επικοινωνία και όταν ακόμη αυτά τα παιδιά μεγαλώσουν, σπουδάσουν, κάνουν οικογένεια επαφή με την μαμά τους κρατάνε. Γιατί αυτή είναι η μαμά τους. Πέρα από τη φυσική τους μαμά είναι και αυτή μαμά τους, γιατί αυτή τα μεγάλωσε. Υπάρχει αυτή η σχέση δηλαδή». Επίσης και ο διευθυντής ανέφερε πως «Πάντα βέβαια είμαστε εκεί και στην ανάγκη και στη χαρά. Η σχέση της οικογένειας έτσι κι αλλιώς δεν σταματάει ποτέ».

Το τελευταίο ερευνητικό ερώτημα αφορά στο κατά πόσο η εξώ-οικογενειακή φροντίδα των παιδιών μπορεί να αντικατασταθεί από την ζωή σε μια δομή, και συγκεκριμένα σε αυτή των Παιδικών Χωριών SOS.

Σε αυτό το ερώτημα οι απαντήσεις και των τεσσάρων ερωτώμενων ήταν αποκλειστικά θετικές. Συγκεκριμένα σύμφωνα με τα λεγόμενα της Μητέρας SOS μου τόνισε πως «έχει διαπιστωθεί ότι όταν τα παιδιά έρχονται στο παιδικό χωριό εκεί καταβαίνουν τι σημαίνει οικογένεια. Πριν δεν το είχαν ορίσει, δηλαδή μπορεί να ξέρουν ποιος είναι η μαμά τους και ο μπαμπάς τους ακόμα και σήμερα αλλά τη μορφή της οικογένειας με όλα αυτά που συμβαίνουν στην καθημερινότητα δεν τα ξέρουν. Τα μαθαίνουν τώρα με εμάς. Και τους φαίνεται πάρα πού εντυπωσιακό αυτό

τους αρέσει πάρα πολύ αυτό». Επίσης στην ερώτηση μου εάν Θεωρούν ότι τα παιδιά παίρνουν όλα τα απαραίτητα εφόδια μεγαλώνοντας στο παιδικό χωριό από ότι στη φυσική τους οικογένεια οπαιδαγωγός μου ανέφερε πως «στην φυσική τους οικογένεια δεν θα τα έπαιρναν» και η Μαμά SOS υποστήριξε πως «Παραπάνω παίρνουν. Παραπάνω γιατί υπάρχει επιστημονικό προσωπικό που ενισχύει σε όλα τα επίπεδα. Πολύ παραπάνω, στο λέω εγώ γιατί υπάρχουν πολλοί φίλοι και γνωστοί μας που ζηλεύουν την κατάσταση αυτή ακούγοντας πράγματα που συμβαίνουν σε εμάς. Πολύ παραπάνω γιατί εμείς προσπαθούμε να τους ενισχύσουμε όσο γίνεται περισσότερο. Δεν θα είναι οικονομικό το θέμα να μην το κάνουμε. Ενώ σε μια οικογένεια μπορεί να υπάρχει κάποιος λόγος που δεν θα μπορεί να το κάνει. Ενώ σε εμάς θα το κάνουμε. Οποσδήποτε θα το κάνουμε. Γιατί το παιδί το έχει ανάγκη και το έχουμε εντοπίσει». Τέλος η άποψη του Παιδαγωγού για την Οικογένεια SOS στα Παιδικά Χωριά SOS ήταν συνοπτική αλλά συγκεκριμένη. Χαρακτηριστικά ανέφερε πως «πάντως με μια φράση ότι συμβαίνει σε μια οικογένεια τυπική συμβαίνει και εδώ. Όπως και στα σπίτια αν περάσεις δεν θα δεις κάτι διαφορετικό. Όπως είναι το δίπλα σπίτι έτσι είναι και το δικό μας. Καμία διαφοροποίηση. Ότι κάνει μια οικογένεια κάνουμε και εμείς. Με ένα πιο οργανωμένο ένα πιο σωστό τρόπο, με εποπτεία και με πλαισίωση. Και άλλο ένα βασικό. Το παιδί έχει χρόνο να μοιραστεί όλα αυτά που είπαμε με τη μαμά. Που σε μια τυπική οικογένεια η μαμά μπορεί να δουλεύει, μπορεί να κάνει και δεύτερη δουλειά, μπορεί να έχει και χ, ψ άλλες υποχρεώσεις. Εδώ η μαμά είναι για το παιδί και να το υποστηρίξει. Είναι μέσα στο σπίτι. Δεν λείπει. Και να λείψει θα ναι μια άλλη. Θα ναι η θεία. Ποτέ τα παιδιά δεν μένουν μόνα τους».

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι τα παιδικά χωριά SOS αποτελούν ένα από τα ιδρύματα – πρότυπα που ασχολούνται με την παιδική προστασία καθώς μέσα από τις λειτουργικές διαδικασίες τους προσπαθούν να δίνουν στα παιδιά που φιλοξενούν την αίσθηση της οικογένειας προκειμένου αυτά να μπορούν να αναπτύξουν τους απαραίτητους ψυχοκοινωνικούς δεσμούς που απαιτούνται ανά ηλικιακό και αναπτυξιακό στάδιο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αφουξενίδης Αλέξανδρος, *Η κοινωνία πολιτών στην εποχή της κρίσης*, από το βιβλίο του Ν.Γ. Γεωργαράκη & Ν. Δεμερτζή (επιμ.), *Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας*, εκδόσεις Gutenberg & Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015
2. Αγάθωνος-Γεωργοπούλου Ελένη, *Κακοποίηση – Παραμέληση Παιδιών*, Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, εκδ. Γρηγόρη Κ., Αθήνα 1991
3. Δερέκα Μαρία, *Οικογένεια και παιδί*, από το βιβλίο του Ιωάννη Κούρου (επιμ.), *Ιατροψυχολογικά Θέματα, - Εξελίξεις στη Νευρολογία και Ψυχιατρική Ενηλίκου και Παιδιού*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1996
4. Κουτσούκου Ηλέκτρα, *Η νομική προστασία του παιδιού στην Ελλάδα - Ποινικές και Συνταγματικές Διαστάσεις*, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2013
5. Σωτηρόπουλος Δημήτρης, *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και ελληνικό κράτος πρόνοιας, 1974 – 2004: Τομές και συνέχειες στην κοινωνικής προστασία*, από το βιβλίο του Χαράλαμπου Οικονόμου και Ανδρέα Φερόνα (επιμ.), *Οι εκτός των τειχών – Φτώχεια και Κοινωνικός Αποκλεισμός στις σύγχρονες κοινωνίες*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2006
6. Παπαχριστόπουλος Νίκος, επιστημονική επιμ.: Γεώργας Δημήτριος, Γιώτσα Άρτεμις, *Η οικογένεια στη σύγχρονη εποχή*, Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων - Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης - Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων, Αθήνα 2011
7. Brown, K. (2009). *The risk of harm to young children and institutional care*. London: Save the Children.
8. Brown, K., Hamilton, C., Johnson, R., & Ostergen, M. (2006). Overuse of institutional care for children in Europe. *BMJ*, 332(485).
9. Cole, M., & Cole, S. R. (2011). *Η Ανάπτυξη των Παιδιών*. Αθήνα: τυπωθύτω.

10. Denzin, N., & Lincoln, Y. (1994). *Handbook of qualitative research*. London and Thousand Oaks, CA: Sage.
11. Dozier, M., Zeanah, C. H., Wallin, A. R., & Shauffer, C. (2012). Institutional Care for Young ChildrenQ review of Literature and Policy Implications. *Social Issues and policy Review*, 6(1), σσ. 1-25.
12. Hamilton-Giachritsis, C., & Brown, K. (2012). Forgotten Children? An update on young children in institutions across Europe. *Early Human Development*, 88, σσ. 911-914.
13. Herczog, M. (2017). Investing in childrenQ the best way to prevent separation from parents and families. *Child Abuse and Neglect*, 70(2017), σσ. 402-405.
14. HughesMichael, K. C. (2007). *Κοινωνιολογία - οι βασικές έννοιες*. Αθήνα: Κριτική.
15. Merriam, S. (2002). *Qualitative research in practiceQ Examples for discussion and analysis*. San Francisco: Jossey-Bass.
16. Newton, G. W. (2017). Thoughts on public policy to increase family-based care and decrease institutional care. *Child Abuse & Neglect*, 70(2017), σσ. 399-401.
17. Patton, M. (1985). *Quality in qualitative research. Methodological principles and recent developments*. Chicago: Division of the American Educational Research Association.
18. Petmesidou, M., & Mossialos, E. (n.d.). Introduction: Addressing social protection and policy in Greece. Στο Petmesidou, Maria; Mossialos, Elias; (Επιμ.), *Social Policy Developments in Greece*.
19. Save the Children. (2009). *Keeping Children Out of Harmful Institutions. Why we should be investing in family – based care*. London: Save the Children.
20. Save the children. (2014). *Institutional CareQ the last Resort*. London: Save the Children.

21. Sherr, L., Roberts, K. J., & Ganhi, N. (2017). Child violence experiences in institutionalised/ orphanage care. *Psychology, Health and Medicine*, 22, σσ. 31-57.
22. Stiglitz, J. (2015). Greece, the sacrificial lamb. *New York Times*.
23. Γκαρμπάρ, Κ., & Τεοντόρ, Φ. (1996). *Η Οικογένεια Μωσαικό*. Αθήνα: Πατάκη.
24. Κυριαζή, Ν. (2001). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση μεθόδων και πρακτικών*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
25. Μακρυνιώτη, Δ. (1986). *Η παιδική ηλικία στα αναγνωστικά βιβλία 1834-1919*. Αθήνα - Γιάννινα: Δωδώνη.
26. Νίκος, Π. (2011). *Η οικογένεια στη σύγχρονη εποχή*. Αθήνα: Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων - Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης - Ινστιτούτο Διαρκούς Εκπαίδευσης Ενηλίκων.
27. Παπαναστασίου, Σ., & Νταφούλη, Μ. (2016). Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2016. *Παιδιά σε κίνδυνο*. Αθήνα: Ελληνική Εθνική Επιτροπή Unicef.
28. Πεχτελίδης, Γ. (2015). *Κοινωνιολογία της Παιδικής ηλικίας*. Αθήνα: ΣΕΑβ.
29. Balbernie, R. (2001). Circuits and circumstances: The neurobiological consequences of early relationship experiences and how they shape later behaviour. *Journal of Child Psychotherapy*, 27, 237–255.
30. Browne, K. (2009). *The Risk of Harm to Young Children in Institutional Care*. London: Save the Children
31. Beckett, C., Bredenkamp, D., Castle, J., Groothues, C., O'Connor, T.G. and Rutter, M. (2002). Behaviour patterns associated with institutional deprivation: A study of children adopted from Romania. *Developmental and Behavioural Pediatrics*, 23, 297–303.
32. Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2008) *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα: εκδόσεις Μεταίχμιο

33. Delion P., (2000). Τα βρέφη σε αυτιστικό κίνδυνο. Θεσσαλονίκη, UniversityStudioPress.
34. GostaEsping-Andersen, *Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος*, εκδ. Διόνικος, Αθήνα 2006
35. Giese, S., and Dawes, A. (1999). Child care, developmental delay and institutional practice. *South African Journal of Psychology*, 29, 17–22.
36. HughesMichael, KroehlerCarolyn, *Κοινωνιολογία - οι βασικές έννοιες*, εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2007
37. Johnson R., Browne K.D. and Hamilton-Giachritsis C.E. (2006). Young children in institutional care at risk of harm. *Trauma Violenceand Abuse*, 7(1): 1–26.
38. Menzies - Lyth, I. E. (1985). The development of the self in children in institutions. *Journal of Child Psychotherapy*, 11:49-64.
39. Nelson, C., Zeanah, C., Fox, N., Marshall, P., Smyke, A., Guthery,D., (2007). Cognitive recovery in socially deprived young children: The Bucharest early intervention project. *Science* 318 (no.5858); 1937–1940 (21st December 2007).
40. Willis E. Paul, *Learning to labour - How working class kids get working class jobs*, εκδ. Saxon House, 1977
41. Ετήσια Έκθεση του 2017 του ΙΝΕ της ΓΣΕΕ, Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Αθήνα Μάρτιος 2017
42. Έκθεση Εργασίας, Υπηρεσιών Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, *Ανταποκρισιμότητα στα αιτήματα προστατευόμενης φιλοξενίας παιδιών σε κίνδυνο – Καθιέρωση Ενιαίου Συστήματος αναφοράς, διαχείρισης και*

παρακολούθησης, Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Αθήνα

43. Έκθεση Αξιολόγησης Παιδικών Χωριών SOS Ελλάδος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ) - Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής, Αθήνα 2006
44. Συνήγορος του Πολίτη: Καλλιόπη Σπανού, Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Γιώργος Μόσχος, Ειδική Επιστήμονας: Σαμάνθα Στρατιδάκη, Ειδική Έκθεση ΣτΠ, Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού, *Τα Δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα – Διαπιστώσεις και Προτάσεις του Συνηγόρου για την λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας*, Μάρτιος 2015
45. Το Σύνταγμα της Ελλάδος.

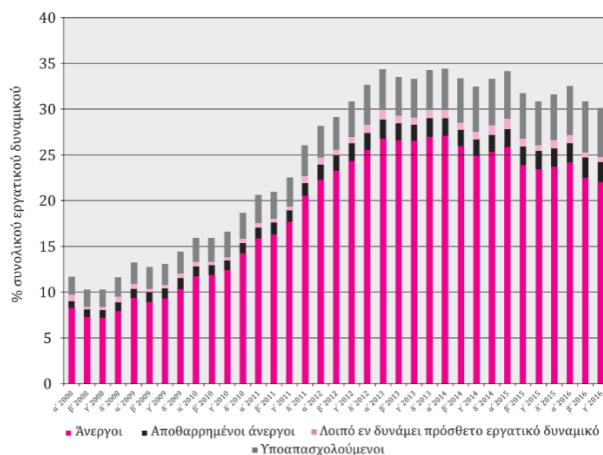
ΕΠΙΣΗΜΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

1. http://kvmhtera.gr/index.php?detail_id=24- ιστοσελίδα του Κέντρου Βρεφών "Η ΜΗΤΕΡΑ"
2. https://europa.eu/european-union/index_el- ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Άρθρο από την επίσημη ιστοσελίδα της εταιρεία χρηματοοικονομικού λογισμικού, δεδομένων και των μέσων ενημέρωσης Bloomberg, με τίτλο *HowtoMakeChildCareAffordable*, 19/08/2016
4. <https://www.e-nomothesia.gr>- ιστοσελίδα Τράπεζας Πληροφοριών Νομοθεσίας
5. www.sos-villages.gr
6. https://europa.eu/european-union/index_el - επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

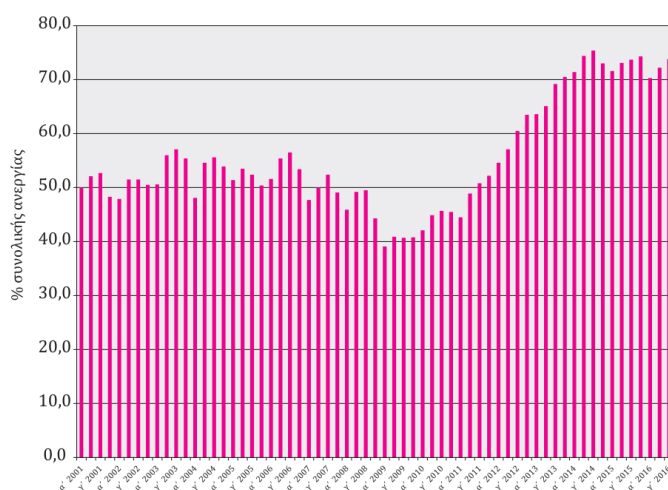
Α. ΠΙΝΑΚΕΣ

1. Εναλλακτικοί Δείκτες Ανεργίας στην Ελλάδα (α' τρίμηνο 2008 – γ' τρίμηνο 2016)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

2. Μακροχρόνια ανεργία στην Ελλάδα (α' τρίμηνο 2001 – γ' τρίμηνο 2016)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Έρευνα Εργατικού Δυναμικού

3. ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΥΣΧΕΤΙΣΜΕΝΑ ΜΕ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ

Επίπεδο εκπαίδευσης γονέων έως αρχές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης		
%	2007	2015
παιδιά > 6 ετών	49,5	78,5
παιδιά 6 - 11 ετών	53,2	67,8
παιδιά 12 - 17 ετών	47,6	73,4

ΣΥΝΟΛΙΚΑ (παιδιά κάτω των 18 ετών)	49,7	72,5
------------------------------------	------	------

Επίπεδο εκπαίδευσης γονέων έως και την Δευτεροβάθμια ή μετα-λυκειακή εκπαίδευση		
%	2007	2015
παιδιά > 6 ετών	21	37,1
παιδιά 6 - 11 ετών	29,1	47
παιδιά 12 - 17 ετών	37	50,1
ΣΥΝΟΛΙΚΑ (παιδιά κάτω των 18 ετών)	28,6	45,3

Επίπεδο εκπαίδευσης γονέων: Τριτοβάθμια εκπαίδευση		
%	2007	2015
παιδιά > 6 ετών	11,3	15,2
παιδιά 6 - 11 ετών	10,2	18,1
παιδιά 12 - 17 ετών	13,1	26,2
ΣΥΝΟΛΙΚΑ (παιδιά κάτω των 18 ετών)	11,5	19,3

Πηγή: EuroStat - Children at risk of poverty or social exclusion by educational attainment level of their parents (population aged 0 to 17 years).

4. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΕΡΓΩΝ ΜΚΟ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΦΟΡΕΑ	ΠΛΗΘΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΑΦΙΦΟΡΙΑ	38	18.9%
ΥΓΕΙΑ-ΠΡΟΝΟΙΑ	34	16.9%
ΝΕΟΛΑΙΑ-ΠΑΙΔΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ	31	15.4%
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	16	8.0%
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	14	7.0%
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ	13	6.5%
ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ	13	6.5%
ΕΡΕΥΝΑ-ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	12	6.0%
ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΕΣ-ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ-	11	5.5%
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΕΣ	8	4.0%
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΔΡΑΣΗ	6	3.0%
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ	5	2.5%
ΣΥΝΟΛΟ	201	100.0%

Πηγή: «Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας», επιμ. Ν.Γ. Γεωργαράκης& Ν. Δεμερτζής, εκδόσεις Gutenberg& Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015.

5. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΠΟΡΑ ΤΩΝ ΕΝΕΡΓΩΝ ΜΚΟ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	140	69,65%
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	30	14,93%
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	9	4,48%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	8	3,98%

ΚΡΗΤΗ	5	2,49%
ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ	3	1,49%
ΗΠΕΙΡΟΣ	1	0,50%
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	3	1,49%
ΘΡΑΚΗ	2	1,00%
ΣΥΝΟΛΟ	201	100,00%

Πηγή: «Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας», επιμ. Ν.Γ. Γεωργαράκης& Ν. Δεμερτζής, εκδόσεις Gutenberg& Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015.

6. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΦΟΡΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ (%)
ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	753	12
ΔΙΕΘΝΕΙΣ-ΑΝΑΠΤΥΞΗ	63	1
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ-ΕΡΕΥΝΑ	366	6
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ	387	6
ΟΜΑΔΕΣ-ΣΥΛΛΟΓΟΙ- ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ-ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ	1378	22
ΠΑΙΔΙΑ—ΝΕΟΛΑΙΑ	119	2
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ-ΑΕΙΦΟΡΙΑ	311	5
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ	86	1
ΣΠΟΡ	411	7
ΤΕΧΝΕΣ-ΜΟΥΣΕΙΑ- ΘΕΑΤΡΟ- ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ	1245	20
ΤΡΙΤΗ ΗΛΙΚΙΑ-ΑΤΟΜΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ	290	5
ΥΓΕΙΑ-ΠΡΟΝΟΙΑ	406	7
ΧΟΜΠΥ- ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ,ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ- ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ	402	6
ΣΥΝΟΛΟ	6217	100

Πηγή: «Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας», επιμ. Ν.Γ. Γεωργαράκης& Ν. Δεμερτζής, εκδόσεις Gutenberg& Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015.

7.ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΦΟΡΕΩΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΠΛΗΘΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ	ΠΟΣΟΣΤΟ
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	2670 (2364)	43%
ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	1522 (615)	25%
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	444	7%
ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ	353	6%
<u>ΚΡΗΤΗ</u>	<u>337</u>	<u>5%</u>
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	312	5%
ΘΡΑΚΗ	231	4%
ΗΠΕΙΡΟΣ	190	3%
ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ	109	2%
ΣΥΝΟΛΟ	6168	100%

Πηγή: «Το Πολιτικό Πορτραίτο της Ελλάδας», επιμ. Ν.Γ. Γεωργαράκης& Ν. Δεμερτζής, εκδόσεις Gutenberg& Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, 2015.

B. ΠΡΩΤΟΤΥΠΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

1) Συνέντευξη από τον Διευθυντή του Παιδικού Χωριού Κρήτης κ. Πέτρο Παπαδάκη

Πείτε μου λίγα λόγια για την δομή των παιδικών χωριών SOS Ελλάδας :

Είμαι ο Παπαδάκης Πέτρος και είμαι διευθυντής στις δομές των παιδικών χωριών Κρήτης. Αρχικά να ξεκαθαρίσουμε ότι τα παιδικά χωριά δεν είναι ίδρυμα. Λειτουργούμε με το πρότυπο της κανονικής οικογένειας. Τα παιδικά χωριά ξεκίνησαν την λειτουργία τους στην Ελλάδα το 1975 με μια ιδέα που έφερε η Κλόντια Κατσαρά, όπου είναι και η πρώτη πρόεδρος των παιδικών χωριών . Η κυρία αυτή ζούσε στο εξωτερικό είδε εκεί εφαρμοσμένη την λειτουργία των παιδικών χωριών και το πόσο σημαντικό ήταν στο κομμάτι της παιδικής προστασίας, ήρθε η γυναίκα στην Ελλάδα , βρήκε μια ομάδα ανθρώπων που σε εθελοντική βάση ήθελαν να προσφέρουν και έστησε την πρώτη ομάδα και σιγά σιγά αναπτύχθηκαν τα παιδικά χωριά. Το πρώτο παιδικό χωριό είναι το χωριό της Βάρης το οποίο ξεκίνησε την λειτουργία του το 1982, τώρα υπάρχουν παιδικά χωριά στο Ηράκλειο, στην Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη και στην Αλεξανδρούπολη. Επίσης υπάρχουν στέγες Νέων που είναι στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη και υπάρχουν και προγράμματα που αφορούν στην πρόληψη, κέντρα στήριξης όπως αυτό που βρισκόμαστε εδώ το οποίο είναι από το ηράκλειο μέχρι την Κομοτηνή, είναι σε όλη την Ελλάδα. Είναι στο Ηράκλειο στην Αθήνα, στην Κυψέλη στον Πειραιά και στο περιστερι στην Πάτρα στα Γιάννενα στην Θεσσαλονίκη στην Κομοτηνή στην Αλεξανδρούπολη καλύπτουν όλο το εύρος της Ελλάδος. Και επίσης έχουμε ένα ξενώνα για βρέφη, για μωρά, το οποίο είναι στο Μαρούσι, αφορά ηλικίες 0 έως 5- 5,5 ετών και είναι ένας θεραπευτικός ξενώνας που αφορά την κακοποίηση . τα παιδιά αυτά έχουν απομακρυνθεί με εισαγγελική παρέμβαση από τις οικογένειές τους . Στόχος είναι η δουλειά με το παιδί στο τραύμα και η αποκατάσταση. Επίσης τα χωριά από την αρχή έχουν εμπλακεί στο προσφυγικό και στο κομμάτι της αναδοχής, με το σκεπτικό ότι υποστηρίζουμε προγράμματα στον άγιο Ανδρέα και στην Πεντέλη με εξειδικευμένο προσωπικό με σκοπό την αποκατάσταση των βρεφών που παραμένουν στη δομή.

Πείτε μου λίγα λόγια για το Κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας της Κρήτης:

Το κέντρο στήριξης στο Ηράκλειο έχει ξεκινήσει τη λειτουργία του από το 2010, ξεκινήσαμε με ένα μικρό γραφείο ουσιαστικά ανιχνεύοντας την ανάγκη της τοπικής κοινωνίας για να δούμε τι χρειάζεται να κάνουμε για να μπορέσουμε να βοηθήσουμε. Ξεκινήσαμε το κέντρο στήριξης αρχικά στα Καμίνια που είναι έτσι μια ευάλωτη περιοχή, μια δύσκολη περιοχή, και στην συνέχεια ήρθαμε στο κέντρο για να μπορέσουμε να εξυπηρετήσουμε όλες τις οικογένειες σε όλο το Ηράκλειο και έτσι είμαστε στο κέντρο του Ηρακλείου. Στα Καμίνια ξεκίνησε το 2012, στο κέντρο είμαστε από το 2014. Στόχος λοιπόν είναι η υποστήριξη της οικογένειας που είναι σε κρίση, με συμβουλευτική στους γονείς και στα παιδιά, με ψυχολογική υποστήριξη στους γονείς και στα παιδιά, με μαθησιακή υποστήριξη με ειδικό παιδαγωγό που υποστηρίζει μαθησιακά τα παιδιά που έχουν πιο ιδιαίτερες δυσκολίες στο μαθησιακό κομμάτι, με λογοθεραπευτή για παιδιά που χρειάζονται λογοθεραπεία, με είδη ένδυσης, διατροφής και υπόδησης στο μέτρο που μπορούμε να διαθέσουμε, με στοχο όμως όχι να κανουμε τον κόσμο μέλος ενός προνοιακού συστήματος αλλά να τον βοηθήσουμε να ξανά «πάρει μπροστά». Και επίσης από το 2014 λειτουργεί στο Ηράκλειο σπίτι προσωρινής φιλοξενίας, το οποίο τώρα έχουμε και δεύτερο. Τι είναι αυτό; Ουσιαστικά βοηθάμε την οικογένεια η οποία είναι σε κρίση να μην χάσει το παιδί της. Οι οικογένειες που είναι σε μεγαλύτερες δυσκολίες, εμείς, με την σύμφωνη γνώμη τη δικιά τους μπορούμε να κρατήσουμε το παιδί σε εβδομαδιαία βάση 5-6 μέρες, να φεύγει κάθε ΣΚ να πηγαίνει σπίτι του, αυτό γίνεται για ένα ακαδημαϊκό έτος από Σεπτέμβριο μέχρι Ιούνιο μπορεί και παραπάνω, η στα μέσα της χρονιάς μπορεί να πάρουμε ένα παιδί με στόχο το να μπορέσουν αυτοί οι άνθρωποι, οι γονείς δηλαδή και το παιδί, να είναι καλά μαζί. δηλαδή έχουν οι γονείς συμβουλευτική καθοδήγηση από το κέντρο στήριξης, υποστηρίζουμε εμείς το παιδί, ξαναβρίσκονται μαζί, σιγά σιγά δυναμώνουν και ξανά είναι μαζί κοντά όλοι μια οικογένεια. Αυτό έχει 100% επιτυχία γιατί είναι πυλωτικό. Λειτουργεί μόνο στο Ηράκλειο ήδη 14 παιδιά έχουν έρθει και έχουν γυρίσει πίσω σπίτι τους και είναι καλά.

Πως απομακρύνεται το παιδί από την οικογένεια και έρχεται σε εσάς?

Τα παιδιά που έρχονται στα παιδικά χωριά, και μιλάω για τα προγράμματα μακροχρόνιας φιλοξενίας, βιώνουν ένα σοβαρό κοινωνικό αποκλεισμό, είναι σε κίνδυνο, για αυτό και είναι κοντά μας. Το προφίλ των γονιών είναι κατά βάση άνθρωποι που έχουν εμπλακεί με ουσίες στατιστικά είναι γύρω στο 80- 85%, μακροχρόνιες φυλακίσεις, παιδιά δηλαδή που βρίσκονται σε μέγιστο κίνδυνο για

αυτό και γίνονται παρεμβάσεις και αιτήματα είτε από τις κοινωνικές υπηρεσίες το οποίο το ποσοστό είναι το 85% των αιτημάτων είτε από την εισαγγελία ανηλίκων που έχει ένα ποσοστό αιτημάτων προς εμάς γύρω στο 10% είτε από την ευρύτερη οικογένεια που μπορεί να είναι ένας παππούς ένας θείος όπου είναι το υπόλοιπο ποσοστό των αιτημάτων. Όταν όμως έρθουν τα παιδιά κοντά μας τα παιδικά χωριά έχουν επιμέλεια, έχουν επιμέλεια γιατί πρέπει να κάνουν πράγματα για τα παιδιά από το πολύ απλό να το γράψουν στο σχολείο, να πάμε στο γιατρό να κάνουμε τα εμβόλια, δραστηριότητες, ότι ακριβώς κάνει ένας γονιός.

Πόσα παιδιά φιλοξενούνται στο Ηράκλειο;

Αυτή τη στιγμή λειτουργούν δύο σπίτια μέσα στο Ηράκλειο που έχουν 14 παιδιά, σε ενοικιασμένα σπίτια μέσα στο Ηράκλειο και τώρα φτιάχνουμε τη δομή που θα στεγάζεται στη Φοινικιά και η οποία θα φιλοξενήσει 25-30 παιδιά. Υπό κατασκευή είναι η κτηριακή δομή αλλά εμείς λειτουργούμε με ενοικιασμένα σπίτια. Έχουμε 6 μαμάδες sos, οι οποίες φροντίζουν τα παιδιά, έχουμε ένα παιδαγωγό, θα πάρουμε και ένα δεύτερο τώρα, κοινωνική υπηρεσία, διευθυντής κανονικά όπως τα παιδικά χωριά της υπόλοιπης Ελλάδας. Τα παιδιά είναι ενταγμένα στην κοινότητα, πάνε σε σχολεία της ευρύτερης περιοχής δεν πάνε σε ένα για να αποφύγουμε τον ιδρυματισμό, είναι με τους φίλους τους, τους καλούνε μας καλούνε όπως ακριβώς τα παιδιά μιας φυσιολογικής οικογένειας.

Το ποσοστό αγοριών και κοριτσιών;

Τα κορίτσια είναι 3 και τα αγόρια είναι 11. Εντάξει έτυχε στη Βάρη που ήμουν πολλά χρόνια διευθυντής ήταν μισά μισά .

Απορρίπτονται περιπτώσεις εισαγωγής παιδιών που πρέπει να εισαχθούν λόγω πληρότητας;

Για μας είναι ουσιαστικό και σημαντικό να μπορέσουμε και ποιοτικά να υποστηρίξουμε το κάθε παιδί. Είναι λογικό, ένα σύστημα που είναι για 25-30 παιδιά να μην μπορεί να φιλοξενήσει 60. Δεν είναι βάζω ένα ράντζο στο διάδρομο και κοιμάται ένα παιδί. Επίσης πρέπει να υπάρχει όλη η υποδομή, να υπάρχουν οι άνθρωποι που πρέπει να το υποστηρίξουν, δηλαδή να έχουμε μια μαμά που να έχει τη δυνατότητα, να υπάρχουν παιδιά στο σπίτι τα οποία έχουν συνηθίσει, δεν μπορείς συνέχεια να βάζεις παιδιά μέσα, γιατί τα παιδιά πρέπει να έχουν συνηθίσει να μην

βγάζουν δυσκολίες να μπορούν να υποδεχθούν ένα καινούργιο μέλος, δεν μπορείς να κάνεις εισαγωγές κάθε βδομάδα και ένα παιδί . Αυτό θέλει το χρόνο του, να ισορροπήσει η οικογένεια να βρουν τα πατήματά τους τα παιδιά να νοιώσουν καλά. Είναι παιδιά τα οποία ανοιγοκλείνουν τα μάτια τους βρίσκονται από το ένα περιβάλλον στο άλλο, δεν είναι και το πιο εύκολο πράγμα, είναι πολύ δύσκολο.

Ηλικίες;

Στα χωριά έρχονται παιδιά από πολύ μικρή ηλικία. Μπορεί να είναι από μηνών μέχρι την ηλικία των 8 ετών. Τώρα αν είναι φυσικά αδερφάκια και είναι το ένα 6 και το άλλο 8,5 οκ θα τα πάρουμε . Δεν θα πάρουμε ένα έφηβο όμως 15 χρονών είναι ήδη μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα. Τα παιδιά που έχουμε εδώ στο Ηράκλειο είναι από 2,5 μέχρι 11 το πιο μεγάλο.

Πείτε μου λίγα λόγια για τις στέγες νέων που μου αναφέρατε νωρίτερα;

Είναι στην Αθήνα και στην Θεσσαλονίκη, είναι στις πόλεις που τα χωριά δραστηριοποιούνται πολλά χρόνια, οπότε τα παιδιά έχουν μεγαλώσει . στη στέγη νέων πάνε τα παιδιά περίπου όταν τελειώνουν το γυμνάσιο στα 15-16 το πολύ 17. Τελειώνουν το λύκειο, μετά πανεπιστήμιο, αν κάνουν πανεπιστήμια δηλαδή κάποια πηγαίνουν σε ΙΕΚ για να μάθουν μια τέχνη βασικός στόχος είναι η κοινωνικοποίηση του παιδιού και η πλήρης ένταξη. Τα υποστηρίζουμε τουλάχιστον μέχρι την ενηλικίωση που σημαίνει ότι όταν είναι 18 ετών θα κάνουμε μια πολύ σοβαρή κουβέντα για να δούμε το μετά . ότι κάνει μια οικογένεια, θα κάτσουμε σε ένα τραπέζι θα δούμε τη σημαίνει εκπαίδευση μετά το λύκειο που θα πάει το παιδί, πως θα το υποστηρίζουμε εκεί , όταν ολοκληρωθεί και αυτό το κομμάτι θα έχει π.χφανταρικό το αγόρι, εκεί θα είμαστε . Το μετά τη στέγη είναι το ημιανεξάρτητο στάδιο, παιδιά τα οποία συναισθηματικά είναι καλά, έχουν τη δουλειά τους και μπορούν να την υποστηρίξουν ενοικιάζουμε ένα σπίτι εκτός προγράμματος το εξοπλίζουμε, για ένα με ενάμιση χρόνο είμαστε πολύ κοντά στο παιδί που σημαίνει υποστήριξη με ενοίκια, έχουμε παιδαγωγό, και όταν δούμε ότι μπορεί να πατήσει καλά στα πόδια του τότε αποτραβιόμαστε αφήνοντας το πια σε ένα ανεξάρτητο στάδιο που μπορεί να είναι και 25-26 χρονών. Πάντα βέβαια είμαστε εκεί και στην ανάγκη και στη χαρά η σχέση της οικογένειας έτσι κι αλλιώς δεν σταματάει ποτέ. Μπορούν να μας πουν ότι έχασαν τη δουλειά τους , να τους βοηθήσουμε να βρουνε

κάτι ή είμαι πολύ χαρούμενος γιατί πήρα προαγωγή κτλ όλα αυτά που είναι πολύ γλυκά και είναι πολύ όμορφα.

Εθελοντές;

Εδώ υπάρχει μια πλειάδα ανθρώπων όπως επίσης και σε κάθε πρόγραμμα των χωριών όπου υποστηρίζουν τις δομές. Μπορεί να υποστηρίζουν μαθησιακά τα παιδιά, μπορεί να είναι δάσκαλοι φοιτητές προπτυχιακοί μεταπτυχιακοί φοιτητές που βοηθούν τα παιδιά είτε στο κέντρο στήριξης που είναι παιδιά της κοινότητας είτε στο παιδικό χωριό στα παιδιά που φιλοξενούνται μακροχρόνια. Υπάρχουν επίσης άνθρωποι που μας βοηθάνε στα bazaar που κάνουμε, στις δράσεις που κάνουμε. Όλη η λειτουργία των παιδικών χωριών στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο σε δωρεές. Δεν υπάρχει κρατική χορηγία. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει 9μελές διοικητικό ... αυτά μπορείς να τα βρεις και στο διαδίκτυο. Στηρίζεται αποκλειστικά και μόνο στην βοήθεια που ένας ιδιώτης ή μια εταιρία ένας οργανισμός ένα ινστιτούτο μπορεί να παράσχει στα παιδικά χωριά που αυτό σημαίνει δηλαδή ότι πρέπει να γίνει και μια καλή διαχείριση για να υπάρχει και το μετά.

Παιδιά που δεν συνεργάζονται;

Ακούστε να δείτε, όλα τα παιδιά συνεργάζονται, όλα τα παιδιά είναι καλά. Δεν υπάρχει δεν συνεργάζομαι υπάρχει δυσκολεύομαι. Όλα τα παιδιά προέρχονται από πολυτραυματισμένα περιβάλλοντα όπου είναι τραυματισμένα τα ίδια, πολύ δύσκολα παιδιά, είναι πολύ δύσκολο για ένα 7χρονο 8χρονο ξαφνικά να ανοιγοκλείσει τα μάτια του και από τη Λάρισα να βρεθεί στην Κρήτη και να μεγαλώνει σε ένα χωριό, λέμε τώρα. Στην Αθήνα εγώ είχα παιδιά και από το Ηράκλειο και από τη Μυτιλήνη από την Εύβοια. Το χωριό στην Κρήτη στήνεται για να υποστηρίξει τα παιδιά που είναι εδώ αλλά αλίμονο αν υπάρχει ανάγκη και είναι ένα παιδί από πιο μακριά και υπάρχει μια θέση στο χωριό στο Ηράκλειο τι θα του πούμε ξέρεις κάτι είναι μακριά και στοπ; Τα παιδιά λοιπόν που έρχονται στο χωριό είναι πολύ δυσκολεμένα, αρχικά γιατί να σε εμπιστευτούν, γιατί να εμπιστευτούν ένα χ Παπαδάκη ή μια κυρία Μαρία που είναι η Μαμά τους για ποιο λόγο να το κάνουν αυτό; Πρέπει σιγά σιγά και εμείς να τους δείξουμε ότι μπορούμε ότι είμαστε εκεί σταθεροί και θα τα αγαπήσουμε και θα τα υποστηρίξουμε θα πρέπει το τραύμα του δεν είμαι με την οικογένεια μ να το δουλέψουμε για να μπορέσει το παιδί να εμπιστευτεί και να είναι καλά στο σπίτι του. Βέβαια και θα δυσκολέψει το παιδί, βέβαια και θα διεκδικήσει το να υπάρχει μια

ισορροπία στο σπίτι, βέβαια και θα διεκδικήσει το είναι σίγουρο ότι αυτός ο άνθρωπος θα είναι και αύριο κοντά μου η ξανά θα βρεθώ στο δρόμο;

Οι γονείς μπορούν να επισκεφτούν τα παιδιά το ΣΚ;

Όχι. Η κάθε οικογένεια το κάθε παιδί είναι ξεχωριστό. Εντάξει εγώ είχα οικογένειες που ήταν φυσικά αδερφάκια και 3 και 4 και 5 και 6 ανάλογα. Εμείς στήνουμε ένα επικοινωνιακό σχήμα μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας, με το οικογενειακό περιβάλλον το οποίο δεν είναι κτητικό ή προσβλητικό προς τα παιδιά. Αυτό μπορεί να έχει να κάνει με τηλεφωνική επικοινωνία, όσο αστείο και μηδαμινό και αν ακούγεται, είναι πολύ σημαντικό να το δομήσουμε σταθερά και με τέτοιο τρόπο τον οποίο δεν θα επιτίθεται προς το παιδί. Στην συνέχεια όταν αυτό πάει καλά κάνουμε συναντήσεις συγκεκριμένες μέρες κάθε μήνα που μπορεί να έρθει ο γονιός να δει το παιδί. Μπορεί οι γονείς να είναι χωρισμένοι να είναι με άλλους συντρόφους, οπότε να γίνει η συνάντηση σε διαφορετικές μέρες, μπορεί να υπάρξει ένα άλλο πρόσωπο στο περιβάλλον των παιδιών που να έχει μια καλή επικοινωνία μαζί του, ο παππούς ένας θείος, ο νονός. Όλα αυτά λοιπόν προσπαθούμε να τα στήσουμε έτσι ώστε να είναι βοηθητικά προς το παιδί. Δεν μπορεί κάθε μέρα να έχει μια επίσκεψη. Το μέσο όρο είναι μια φορά το μήνα μια επίσκεψη και τηλέφωνο αυτό μπορεί να διαφοροποιηθεί. Μόνο επίσκεψη όμως. Δεν μπορούν να τα πάρουν από το χωριό. Είναι παιδιά τα οποία το κράτος έχει παρέμβει έχει κάνει δικαστήριο και έχει κάνει άρση επιμέλειας, δεν είναι τόσο απλό. Για να εμπιστευτείς ένα γονιό να το πάρει δεν είναι παιδική χαρά. Το παιδικό χωριό έρχεται να υποκαταστήσει τους γονείς που αδυνατούν να φροντίσουν τα παιδιά τους. Είναι πολύ σοβαρή διαφοροποίηση στο πώς το φανταζόμαστε. Προσπαθούμε να φτιάξουμε όλους εκείνους τους τομείς που δεν θα δυσκολέψουν το παιδί. Πως ένας φορέας πχ θα εμπιστευτεί να δώσει σε ένα γονιό ο οποίος είναι χρήσιμος το παιδί του να το πάει βόλτα; Νομίζω ότι ο καθένας μπορεί να σκεφτεί πόσο επικίνδυνο είναι.

Τα παιδιά δηλαδή μεγαλώνουν μόνο αποκλειστικά με εσάς;

Τα παιδιά μεγαλώνουν μαζί μας είναι σε 24ωρη βάση εκεί η μαμά είναι επίσης σε 24ωρες το 24ωρο σπίτι, έχουν το δωμάτιο τους μέσα στο σπίτι. Προσπαθούμε να έχουμε ένα δεσμό με την οικογένεια για πολλούς και ευνόητους λόγους. Πρώτον επειδή πρέπει να ξέρουν τα παιδιά ότι εμείς δεν πήγαμε σε κανενός το σπίτι να τα πάρουμε. Αίτημα μας έγινε. Ζητάμε στις εισαγωγές των παιδιών να είναι παρών και

οι γονείς. Δηλαδή εμείς μπορεί να έχουμε ετοιμάσει το δωμάτιο , να έρθει ο γονιός να τοποθετήσει το παιδί να το βάλει στο δωμάτιο του να του αφήσει ένα κουκλάκι μια φωτογραφία, να φάμε όλοι μαζί να μας γνωρίσει να ξέρει με ποιους ανθρώπους θα μεγαλώσει το παιδί του, να ξέρει με ποιόν άνθρωπο θα επικοινωνήσει, που θα επικοινωνήσει, και με ποιο τρόπο θα γίνει αυτό για να ναι φροντηστικό για το παιδί του. Το παιδί επίσης ξέρει πότε θα μιλήσει με το μπαμπά με τη μαμά στο τηλέφωνο , πότε θα τους δει στο κέντρο στήριξης που γίνονται οι επισκέψεις ότι θα έχει μια ώρα μαζί η λίγο παραπάνω, προχθές έγινε κάτι πολύ ωραίο, ήρθαν εδώ και έφεραν φαγητό οι γονείς. Δεν το χάνουμε αυτό.

Υπάρχουν γονείς που αποκόβονται από τα παιδιά τους;

Ναι ναι ναι υπάρχουν. Υπάρχουν και τέτοιοι χαρακτήρες που πάντα βέβαια εμείς πάλι μέσω της κοινωνικής υπηρεσίας ή αυτούς λίγο συμβουλευτικά προσπαθούμε να τους επαναφέρουμε για να μπορέσουν να είναι κοντά ή θα βρούμε άλλα άτομα που θα είναι μαζί με το παιδί. Στόχος είναι να ξέρει το παιδί ότι υπάρχουν άνθρωποι που μ αγαπάνε και εμένα με θένε και εμένα είμαι αποδεκτός δεν φταίω εγώ γιατί συνήθως τα παιδιά αυτό κάνουν, βάζουν τον εαυτό τους στο ρόλο του φταίχτη. Εγώ φταίω και δεν είμαι στο σπίτι μου, εγώ φταίω και είναι η μαμά μου έγκυος και θα κρατήσει το άλλο παιδί εγώ, εγώ , εγώ , εγώ.

Σε ποια σχολεία πηγαίνουν;

Τα παιδιά πάνε σε σχολεία της ευρύτερης περιοχής, δεν πάνε σε ένα σχολείο όπως προανέφερα, πάμε σε πάρα πολλά αυτή τη στιγμή πάμε σε 5 δημοτικά και σε1,2,3,4 σε 5 παιδικούς.

Υπάρχει κοινωνικός αποκλεισμός στα σχολεία ;

Ένα παιδί που πάει σε ένα σχολείο , ένα είναι ένα παιδί μιας οικογένειας που έχει χωρίσει την πρώτη μέρα που θα πάει σχολείο θα πει είμαι παιδί χωρισμένων γονιών; Τα παιδιά είναι έντιμα με το σκεπτικό ότι δεν έχουν μάθει να ελίσσονται, αυτό που συμβαίνει αυτό θα πούνε. Ποτέ δεν μν έχει τύχει, εγώ είμαι στα παιδικά χωριά 17 χρόνια, παιδί να πάει να πει κακό για άλλο παιδί. Αυτό το οποίο μπορεί να δυσκολέψει τα πράγματα είναι ένας γονιός, για αυτό εμείς είμαστε σε συλλόγους ,οτιδήποτε έχει να κάνει για να προλάβουμε να μην ακουμπήσει το στίγμα ένα παιδί μας η οποιοδήποτε άλλο παιδί του κόσμου το κάνουμε.

Προβλήματα του κέντρου στήριξης;

Πάντα είμαστε σε μια αναζήτηση οικονομικής στήριξης γιατί για μας είναι πολύ σημαντικό και άρσιο ο Πέτρος ο Μανώλης η Αντωνία να έχει το σπίτι του. Όταν αναλαμβάνεις ένα παιδί θες το παιδί να μεγαλώσει, θέλεις το παιδί να μην ανησυχεί, θέλεις το παιδί να είναι σε ένα σταθερό περιβάλλον θέλεις να του προσφέρεις οπότε αυτό είναι μια διαρκής προσπάθεια στο να υπάρχει ένα καλό αποτέλεσμα για να γίνει.

Δράσεις;

Κάνουμε δράσεις εξωστρέφειας παντού. Είτε λέγεται δράσεις με την κοινότητα είτε λέγεται δράσεις με τα σχολεία είτε με δράσεις με το πανεπιστήμιο για μας είναι πολύ σημαντικό να υποστηρίξουμε την κοινότητα που μας υποστηρίζει. Ξαναλέω οτιδήποτε έχει να κάνει με εκπαίδευση συνανθρώπων μας είτε αυριανών επαγγελματιών εκεί είμαστε, παζάρια, οτιδήποτε, καλοκαιρινές δράσεις για στήριξη του χωριού.

Πόσα παιδιά υιοθετούνται ετησίως;

Δεν υιοθετείται κανένα παιδί. Τα παιδιά που θα έρθουν στα παιδικά χωριά μεγαλώνουν εκεί. Η υιοθεσία γίνεται μέσα από επίσημους φορείς, κρατικούς. Τα παιδικά χωριά έχουν την επιμέλεια των παιδιών αλλά δεν υιοθετούν παιδιά σε γονείς.

Εγκαταλελειμμένα παιδιά;

Ανάλογα αν ο εισαγγελέας ή οι κοινωνικές υπηρεσίες κάνουν αίτημα σε εμάς τότε έρχονται τα παιδιά σε εμάς. Εμείς δεν πάμε στο νοσοκομείο και λέμε ξέρεις κάτι πόσα παιδιά έχεις να τα πάρω, αυτά γίνονται μέσω των αρχών.

Με ποιον τρόπο τοποθετούνται τα παιδιά, ανά πόσα υπάρχει μα μητέρα;

Μία οικογένεια μπορεί να έχει μέχρι και 8 παιδιά. Βλέπεις ποιες είναι οι αντοχές της οικογένειας, δηλαδή η μαμά, τα παιδιά τα οποία είναι μέσα στο σπίτι, μια μαμά ας πούμε που είναι 55-56 χρονών και οδεύει σιγά σιγά προς την σύνταξη δεν θα δώσεις ένα μωρό γιατί το μωρό σε 2,3 χρόνια θα έχει ένα αποχωρισμό στη ζωή πολύ σοβαρό. Η κυρία θα βγει στη σύνταξη. Οπότε πρέπει να προβλέψεις ότι αυτός ο άνθρωπος θα είναι σε μια μακροχρόνια σχέση μαζί του, μετά βλέπεις τα παιδιά που είναι στην οικογένεια, εάν δεν έχουν συνηθίσει εάν δυσκολεύονται, εάν έχει γίνει μια εισαγωγή

σχετικά κοντά πριν ένα μήνα πριν δυο μήνες πριν τρεις μήνες ε δεν πας να βάλεις εκεί ακόμα ένα παιδί η δύο παιδιά.

Πόσες μητέρες υπάρχουν στο παιδικό χωριό στο Ηράκλειο;

Στο ηράκλειο υπάρχουν 6 μητέρες SOS. Αυτή τη στιγμή μάλιστα έχουμε και μία προκήρυξη για να προσλάβουμε προσωπικό. Ανάλογα και με τα αιτήματα θα κάνουμε ένα εκπαιδευτικό training για υποψήφιας μητέρες. Οι υποψήφια μητέρα έχει ηλικία 33-45 , δεν έχει άμεσες οικογενειακές υποχρεώσεις π.χ Μικρά παιδιά . Δεν είναι σκοπός μας να χαλάσουμε μια άλλη οικογένεια για να στήσουμε μια άλλη. Ακόμα και αν είναι ενήλικα τα παιδιά εμείς τα ρωτάμε ξέρεις κάτι πως το σκέφτεσαι η μαμά σου θα έρθει τώρα στο παιδικό χωριό γιατί ζει στο παιδικό χωριό. Μια μαμά ζει στο παιδικό χωριό σε 24ωρη βάση 22 μέρες κάθε μήνα. Έχει 8 μέρες ρεπό το μήνα συν την άδεια που προκύπτει από το νόμο. Τις ημέρες των ρεπό η της άδειας αναλαμβάνουν οι Θείες SOS οι οποίες είναι εν δυνάμει μητέρες , μετά από ένα χρονικό διάστημα που και εκείνες θέλουν και εμείς δεχόμαστε θα αναλάβουν μια οικογένεια.

Το πατρικό πρότυπο;

Στα χωριά υπάρχουν παιδαγωγοί. Άντρες. Στις στέγες υπάρχουν και άντρες και γυναίκες, Γιατί τα παιδιά είναι πια μεγάλα, είναι έφηβοι, νέοι ενήλικες, υπάρχουν και οι δυο ρόλοι εκεί. Εμείς έχοντας ήδη την μητέρα, το γυναικείο φύλο στο χωριό έχουμε άντρες παιδαγωγούς. Ο άντρας παιδαγωγός υποστηρίζει την μητέρα στην καθημερινότητα του σπιτιού υποστηρίζει κοινωνικά τα παιδιά επαφές με σχολεία με δραστηριότητες με εξωσχολικά , να μιλήσει με τα παιδιά να πάμε σε ένα πάρτι να δούμε λίγο τη σημαίνει το εκπαιδευτικό των παιδιών δεν είναι ο φροντιστής που θα κάτσει δίπλα και θα του λύσει τις ασκήσεις των μαθηματικών η τα αρχαία, είναι ο άνθρωπος όμως που θα του δείξει ένα τρόπο μελέτης έχει άμεση συνεργασία με τον διευθυντή ο οποίος είναι μια πατρική φιγούρα για τα παιδιά. Τα παιδιά μας εμπιστεύονται μας μιλούν, είμαστε οι άνθρωποί τους.

Παιδιά με αναπηρία;

Τα παιδικά χωριά δεν παίρνουν παιδιά με σοβαρές ψυχοσωματικές δυσκολίες. Δηλαδή ένα σύνδρομο down η ένας αυτισμός θέλει μια εξειδικευμένη γνώση και υποστήριξη οπότε θα πρέπει να στραφεί και σε μια πιο εξειδικευμένη φροντίδα.

Επίσης παιδιά με ψυχικές ασθένειες φανταστείτε ότι ζουν όλα μαζί σε ένα σπίτι θα είναι επικίνδυνο για τα υπόλοιπα παιδιά.

2) Συνέντευξη από την Μαμά SOS κ. Βάσω Ιωάννου

Πείτε μου λίγα λόγια για εσάς;

Είμαι η Βάσω Ιωάννη και στα παιδικά χωριά είμαι 4 χρόνια. Ήμουν 3,5 χρόνια στη Βάρη και από τον Αύγουστο έχω ξεκινήσει στο δεύτερο σπίτι στο Μασταμπά, στο Ηράκλειο Κρήτης.

Οικογενειακή κατάσταση;

Όχι, Δεν έχω κάνει γάμο και παιδιά όμως είχα την επιθυμία και την διάθεση να μεγαλώσω παιδιά και για αυτό και κατέληξα με κάποιον τρόπο, μετά από μια αγγελία του παιδικού χωριού να μπορώ να βρω αυτή την δουλειά η οποία πραγματικά με ενδιέφερε και επειδή υπήρχε οικονομικό κίνητρο αλλά πάνω από όλα συναισθηματικό κίνητρο του τύπου να μεγαλώσω ένα παιδί να δω πως είναι όλη αυτή η κατάσταση

Αρμοδιότητες μέσα στο σπίτι;

Μέσα στο σπίτι είναι οι αρμοδιότητες που έχει μια μαμά για κάθε παιδί. Δηλαδή είναι η φροντίδα στο φαγητό στον ύπνο στην υγιεινή στο μπάνιο πως δηλαδή να μάθουμε στα παιδιά να κάνουν το μπάνιο τους, πως θα πρέπει τρώνε τι θα πρέπει να τρώνε ποιες είναι οι ώρες η ασφάλεια τους πάνω από όλα, τρυφερότητα, αγάπη, γιατί αυτό το πράγμα όπως καταλαβαίνεις το χρειάζονται πάρα πολύ τα παιδιά και ιδιαίτερα όταν είναι από μια οικογένεια στην οποία ήταν λίγο παραμελημένα, εκεί που ήτανε. Χρειάζονται πάρα πολύ αυτό. Ασφάλεια και αγάπη.

Διαδικασία για να γίνει κάποια κυρία μαμά sos;

Υπάρχει μια αρκετά μεγάλη διαδικασία για να μπει στο παιδικό χωριό. Αρχικά η πρώτη συνέντευξη είναι αυτή στην οποία σου εξηγούν ακριβώς τι είναι και τι ζητούν και από σένα θέλουν να μάθουν για ποιο λόγο εσύ ενδιαφέρεσαι για αυτή τη δουλειά και ποιο είναι το κίνητρό σου για να ξεκινήσεις. Μετά υπάρχει μια δεύτερη πάλι συνέντευξη στην οποία βρίσκεσαι σε ένα πλαίσιο ομάδας πια που έχουν επιλεγεί και από κει πάλι ξαναγίνονται κάποια διαδραστικά και μετά από αυτό πάλι περιμένεις να

δεις αν θα επιλεγείς. Υπάρχει Τρίτη πάλι συνέντευξη που και εκεί πάλι (...) δηλαδή πας σε τρία στάδια ώστε να σε ξεκινήσουν να πεις ότι τώρα ναι ξεκινάω και κάνω εκπαίδευση. Μετά είναι το στάδιο της εκπαίδευσης το οποίο διαρκεί 7 μέρες. Μετά το στάδιο της εκπαίδευσης υπάρχουν τα ψυχογραφήματα. Περνάς από κάποιους ψυχολόγους και μετά σου λένε τελικά αν θα μπεις ή δεν θα μπεις. Σε όλες αυτές τις φάσεις όμως πάντοτε υπάρχει το στάδιο της διακοπής, δηλαδή κάπου μπορεί να μην τους κάνεις και να απορριφθείς. Εγώ θεωρώ ότι πέρασα όλα αυτά τα στάδια. Και στο τέλος σε καλούν, κάνεις και την πρακτική σου, γιατί κάνεις μια πρακτική ενός μήνα και μετά από αυτό πια μπαίνεις στην διαδικασία ότι ναι γίνεσαι υπάλληλος. Ορίζεται η σύμβαση σου.

Και μόλις ξεκινάς αρχίζεις σαν μητέρα η σαν βοήθεια σε ήδη υπάρχουσα μητέρα;

Όχι δεν ξεκινάς σαν μητέρα. Ξεκινάς σαν θεία. Η θεία βασικά στην ουσία επειδή είμαστε εργαζόμενες αντικαθιστά τη μαμά. Δηλαδή όταν η μαμά θα είναι στο ρεπό η θεία παίρνει το ρόλο της μαμάς, και δεν μπορούν να λέγονται όλες μαμάδες πρέπει να έχουν έναν άλλο τίτλο. Αυτή είναι η διαφορά. Στην ουσία τα ίδια κάνουμε και οι μαμάδες και οι θείες. Ως εργαζόμενες όμως θα πρέπει κάπως να διαχωριστεί αυτό. Εγώ λοιπόν υπήρξα για αρκετά χρόνια, για 3,5 χρόνια ήμουν θεία και μετά πέρασα στο στάδιο της μαμάς.

Πόσα παιδιά έχετε υπό την προστασία σας;

Σαν θεία τα έχεις όλα, όσο δηλαδή ήμουν στην Βάρη. Σαν μαμά αυτή τη στιγμή έχω 4 παιδιά. 2 αγόρια και 2 κορίτσια. Οι ηλικίες των αγοριών είναι στα 5 και τα κορίτσια είναι το ένα είναι 7 και το άλλο 9.

Στο κάθε σπίτι είναι μια οικογένεια;

Δεν μένουμε όλοι μαζί. Μια οικογένεια είναι σε κάθε σπίτι.

Μπορεί να αντικατασταθεί η ζωή σε μια οικογένεια με την ζωή στο παιδικό χωριό;

Έχει διαπιστωθεί ότι όταν τα παιδιά έρχονται στο παιδικό χωριό εκεί καταβαίνουν τη σημαίνει οικογένεια. Πριν δεν το είχαν ορίσει, δηλαδή μπορεί να ξέρουν ποιος είναι η μαμά τους και ο μπαμπάς τους ακόμα και σήμερα αλλά τη μορφή της οικογένειας με

όλα αυτά που συμβαίνουν στην καθημερινότητα δεν τα ξέρουν. Τα μαθαίνουν τώρα με εμάς. Και τους φαίνεται πάρα πού εντυπωσιακό αυτό τους αρέσει πάρα πολύ αυτό.

Τα παιδιά έχουν ξεκαθαρίσει την διαφορά φυσικής μαμάς με μαμάς sos;

Απόλυτα. Ξέρουν τα πάντα. Είναι ξεκάθαρό αυτό. Ακόμα και σε εμάς πολλές φορές μας μιλάνε για την μαμά τους όπως και στη μαμά τους μιλάνε για εμάς. Είναι πολύ ξεκάθαρο το τι είναι η μαμά τους και ο μπαμπάς τους και το ποιοι είμαστε εμείς. Πότε βέβαια εμείς δεν θα πούμε τίποτα για τους γονείς. Δεν υπάρχει διαμάχη. Ίσα ίσα εμείς μεγαλώνουμε τα παιδιά τους και αυτοί χαίρονται γιατί βλέπουν και την εξέλιξη τους.

Η ζωή στο χωριό σαν υπάλληλος;

Το σταθερό είναι το εξής. Εμείς ως εργαζόμενοι δικαιούμαστε 8 μέρες ρεπό το μήνα. Αυτές είναι οι μέρες που βγαίνουμε έξω. Τώρα κάποιες μέρες άδειας μπορούμε να τις ενσωματώσουμε εφόσον τις έχουμε. Επιπλέον τώρα κάποια στιγμή αν νοιώθεις πίεση, μπορείς να ζητήσεις κάποιες ώρες ξεκούρασης, ελάχιστες ώρες για να βγεις έξω, αν θεωρείς ότι εσύ το χρειάζεσαι, γιατί όταν βρίσκεσαι με παιδιά κάποια στιγμή μπορεί να συμβεί αυτό. Υπάρχει αυτή η δυνατότητα.

Δεσμοί με τα παιδιά;

Εντάξει Αυτό είναι ένα θέμα το οποίο το βλέπεις στην πορεία. Υπάρχει αυτό, και αναπτύσσεται μεγάλος δεσμός και από μας προς τα παιδιά και από τα παιδιά προς εμάς. Αυτό προσπαθείς και το δουλεύεις συνεχώς όμως. Όσο είσαι στο χωριό αυτό το πράγμα το δουλεύεις. Αν δεν το έχεις δουλέψει θα το βρεις μπροστά σου κάποια στιγμή. Δηλαδή θα είναι πολύ δύσκολο να κάνεις «αποσύνδεση» με τα παιδιά. Οπότε προσπαθείς συνεχώς αυτό να το δουλεύεις.

Βασικά στοιχεία για μια επιτυχημένη μαμά;

Να αντιλαμβάνεται τα παιδιά. Το πιο βασικό είναι να ακούει τα παιδιά. Και να αντιλαμβάνεται αυτά που της λένε τα παιδιά. Που μπορεί να μην της λένε ακριβώς αυτό που θέλουν να της λένε κάτι άλλο αλλά να εννοούν άλλο. Τα παιδιά λίγο πρέπει να τα ακούς να τα αντιλαμβάνεσαι και να δημιουργείς σχέσεις μαζί τους. Από κει και μετά σε εμπιστεύονται και αφού σε εμπιστεύονται όλα κυλούν ομαλά. Αυτό είναι το μυστικό κατ' εμέ. Δηλαδή να μπορέσεις να ακούσεις τα παιδιά και να σε

εμπιστευτούν για να μπορεί από κει και πέρα τα πράγματα (...) δεν σημαίνει ότι δεν έχεις συγκρούσεις. Το βασικό σου μιλάω όταν ας πούμε αυτά σε μια δύσκολη στιγμή τους εάν έχεις κάνει σχέση μαζί τους σίγουρα θα έρθουν να στο πούνε όπως θα το έλεγαν στη μαμά τους. Αυτό είναι επιτυχία αν το χεις καταφέρει για μένα.

Υπάρχουν παιδιά που δεν συνεργάζονται στην αρχή;

Στην Βάρη ας πούμε που είχαμε πάρα πολλά παιδιά υπήρχαν παιδιά τέτοια, που περνούσε πολύ μεγάλο διάστημα για να προσαρμοστούν, δεν ξέρουμε πάντα τι είχαν βιώσει αυτά τα παιδιά πριν έρθουν στο χωριό, όμως εκείνα βρίσκονται πάντα σε ένα διχασμό. Πως είναι έξω και πως είναι μέσα, και μέσα πολλές φορές κάποια παιδιά μπορεί να το βλέπουν και σαν φυλακή, το ότι είναι κλεισμένα το ότι δεν είναι με τους γονείς τους κάποια τέτοια πράγματα αυτά τα διαισθάνονται, δεν ξέρω το φαντάζομαι. Αυτά δυσκολεύονται να προσαρμοστούν και να ενσωματωθούν μέσα στην ομάδα. Εκεί, σ αυτά τα παιδιά υπάρχουν δυσκολίες, έχεις βοήθεια όμως είτε από τους ψυχολόγους του χωριού τον παιδαγωγό ο οποίος βρίσκεται πάντα μέσα στο σπίτι, τον διευθυντή πάντα υπάρχει βοήθεια, άπειρη βοήθεια δηλαδή μέσα στο χώρο για τέτοια θέματα.

Πως φαντάζεστε μελλοντικά τη σχέση με τα παιδιά;

Εμένα τουλάχιστον προσωπικά επιθυμία μου είναι να καταφέρω γιατί δεν το ξέρεις αυτό πότε θα κουραστείς και θα φτάσεις σε οριακό σημείο, επιθυμία μου είναι να βγάλω τα παιδιά που έχω να τα βγάλω δηλαδή σημαίνει να φύγουν από το σπίτι να ενηλικιωθούν. Και νομίζω κάθε στόχος κάθε μαμάς, γιατί έχω συζητήσει με πολλές μαμάδες στο χώρο είναι αυτό να καταφέρουν να βγάλουν τα παιδιά που έχουν.

Η σχέση όμως δεν θα σταματήσει ποτέ...;

Και όταν φεύγεις, όλες οι μαμάδες θα το πουν ότι συμβαίνει, ιδιαίτερα στην αρχή έχεις πολύ πιο συχνή επικοινωνία και όταν ακόμη αυτά τα παιδιά μεγαλώσουν, σπουδάσουν, κάνουν οικογένεια επαφή με την μαμά τους κρατάνε. Γιατί αυτή είναι η μαμά τους. Πέρα από τη φυσική τους μαμά είναι και αυτή μαμά τους, γιατί αυτή τα μεγάλωσε. Υπάρχει αυτή η σχέση δηλαδή.

Μαμά SOS και διαδικασία λήψης αποφάσεων για τα παιδιά;

Εμείς επειδή ζούμε τα παιδιά και είμαστε μέσα στο χώρο μπορούμε να κάνουμε προτάσεις. Αφού θα προτείνουμε κάποια πράγματα γιατί εμείς βλέπουμε τι ακριβώς γίνεται και φανταζόμαστε τι χρειάζονται αυτοί μετά οι οποίοι είναι ειδικοί και ο παιδαγωγός που έχει μια περισσότερη γνώση και άλλα τμήματα τα οποία όλοι μαζί αποφασίζουν τι θα κάνουν κάποιες φορές στα δύσκολα. Στα εύκολα αποφασίζουμε εμείς δηλαδή στην καθημερινότητα μας όσον αφορά στο φαγητό, όσον αφορά κάποια βόλτα στο πάρκο, στον παιδότοπο. Αυτά τα απλά πράγματα μπορούμε να τα αποφασίζουμε εμείς μόνες μας. Πιο δύσκολα πράγματα όμως έχουμε σίγουρα την βοήθεια και την συμβουλή ειδικών.

Διαδικασίες αξιολόγησης στις μητέρες SOS;

Ναι βέβαια. Υπάρχουν κριτήρια αξιολόγησης. Είναι ένα τεστ που γίνεται κάθε χρόνο σε όλο το προσωπικό και μας τα κάνει ο διευθυντής μας.

Στέγες νέων και σχέση εφήβων πλέον με τις μητέρες SOS;

Αυτό που θα σου πω είναι η εμπειρία μου από την Βάρη. Γιατί αυτό δεν ισχύει ακόμα εδώ. Εκεί λοιπόν τα παιδιά όταν πάνε στη στέγη απομακρύνονται λίγο από την οικογένεια αλλά στην καθημερινότητα. Γιορτές όπως Χριστούγεννα, Πάσχα κάποιες άλλες φορές που τα παιδιά έχουν επιθυμία και θέλουν να μουν στην οικογένεια τους, γιατί πίσω είναι η οικογένειά τους αυτή που άφησαν, πηγαίνουν. Κάποια Σάββατα, κάποιες Κυριακές τους καλεί η μαμά να τους κάνει το τραπέζι κάποιες φορές μπορεί να τύχει και η μαμά αν υπάρχει δυνατότητα, γιατί πολλές φορές δεν υπάρχει δυνατότητα γιατί στο σπίτι πίσω υπάρχουν άλλα παιδιά που είναι άλλες ηλικίες και έχουν άλλες υποχρεώσεις, μπορεί να κάνει και η μαμά επίσκεψη στη στέγη. Αλλά πιο πολύ έρχεται το παιδί. Ιδιαίτερα όμως Χριστούγεννα και Πάσχα πάντοτε το παιδί θα τα περάσει στο σπίτι του.

Τα παιδιά σας φωνάζουν Μαμά;

Ναι ! Πάντα τα παιδιά σε φωνάζουν μαμά και έχουν ανάγκη να το φωνάξουν αυτό. Η λέξη αυτή για τα παιδιά αυτά είναι ανάγκη και την λένε, μπορεί εκείνη τη στιγμή να αισθάνονται και την μαμά τους την ώρα που το λένε, αλλά σημασία έχει ότι χρειάζονται να το λένε. Τους αρέσει.

Περιστατικό που να σας έχει χαραχθεί στο μυαλό;

Πολλά, πάρα πολλά. Τώρα τι να επιλέξω. Δεν ξέρω ας πούμε. Τι να επιλέξω τώρα. Αααα ναι αυτό για είχε αρρωστήσει ένα παιδί. Η μεγάλη κάποια στιγμή λοιπόν έτυχε, και μάλιστα ήταν στην αρχή όταν είχε πρωτοέρθει, εκεί που παίζανε τη χτύπησε μια μπάλα και άρχισε να ζαλίζεται. Λοιπόν αυτό όμως είχε συνέπεια γιατί ζαλιζόταν αρκετές ώρες, την πήγαμε λοιπόν στο νοσοκομείο διαπιστώσαμε ότι δεν έχει κάτι μας είτε όμως ο γιατρός ότι θα πρέπει να την παρακολουθήσουμε 24 ώρες και επειδή πλησίαζε βράδυ, ήδη είχε βραδιάσει, θα έπρεπε να είμαστε ξύπνιες για να δούμε τελικά μήπως έχει συμβεί κάποια μικρή διασισση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να κοιμηθούμε η μια δίπλα στην άλλη στο καναπέ, και αυτή πονούσε όμως σε όλη τη διάρκεια της νύχτας εγώ πότε νύσταζα πότε δεν νύσταζα, ξυπνούσα, έλεγα παιδί μου, την αγκάλιαζα την φιλούσα της έλεγα θα περάσει και μου έλεγε «αχ Θεία μου που σε ταλαιπωρώ και εσένα σε κουράζω», γιατί το παιδί δεν είχε εξοικειωθεί ακόμα μαζί μας. Μην στεναχωριέσαι της έλεγα θα το περάσουμε μαζί αυτό είναι κάτι το οποίο μπορεί να συμβεί και συμβαίνει και μπορεί να συμβεί πάλι μην στεναχωριέσαι πάντως να ξέρεις ότι εγώ είμαι πάντα για σένα εδώ. Αυτό λοιπόν το γεγονός που όταν ξημερώσαμε και το παιδί ηρέμησε και τελείωσε και δεν ήταν κάτι της έμεινε. Το θυμάται πολλές φορές. «θυμάσαι θεία», μου λέει ακόμη και τώρα, «τι έχεις κάνει εσύ για μένα». έχει τύχει κι άλλες φορές στον πυρετό τους επάνω να ξενυχτήσουμε και έχουν την ένια ότι σε ταλαιπωρούν και λένε «τι σου κάνω και εγώ θεία εσένα». Αυτό λοιπό όταν το ακούς από ένα παιδί, όπως καταλαβαίνεις είναι πολύ σπουδαίο, πάρα πολύ σπουδαίο.

Έχουν το φόβο της απώλειας τα παιδιά; Επειδή ήδη έχουν φύγει μια φορά από την οικογένειά τους;

Το έχουμε συζητήσει αυτό. Θα σου πω το εξής απλό. Γιατί με αυτά τα παιδιά έχουμε έρθει μαζί Αθήνα. Όταν ξεκινήσαμε λοιπόν από την Αθήνα με ρωτούσαν «γιατί θα κατέβω εγώ στην Κρήτη», γιατί εγώ είμαι από την Αθήνα δεν είμαι από δω, τους είχα πει ότι θα κατέβω στην Κρήτη για να σας μεγαλώσω «μμμμ μου είπανε και άμα μας μεγαλώσεις τι θα κάνεις, που θα πας» και λέω θα ξαναγυρίσω και εγώ στην Αθήνα, λέει «και που θα πας όταν θα γυρίσεις στην Αθήνα», λέω θα πάω και εγώ στη μαμά μου όπως και εσείς μετά (...). Αυτό ήταν μια αγωνία τους, φαντάσου τους πρώτους 4 μήνες και εφόσον λοιπόν ξεκινάμε και ερχόμαστε εδώ, πολλές φορές με ρωτάνε «άμα θεία θα μεγαλώσουμε θα έρχεσαι να μας βλέπεις;» δηλαδή αυτά δεν το ξέρουνε

παρόλα αυτά τα διαβεβαιώνω ότι όντως έτσι θα είναι , θα βλεπόμαστε, θα μιλάμε δηλαδή θα υπάρχει επικοινωνία μεταξύ μας με κάποιον τρόπο.

Το «σπίτι» σας είναι προσβάσιμο για άλλα παιδιά;

Αυτό γίνεται με επιλογή. Δηλαδή να έρθει κάποιο παιδί στο σπίτι μας δεν έχουμε αντίρρηση εμείς. Αλλά θα πρέπει να υπάρχει κάποιος πολύ σημαντικός λόγος. Δηλαδή τα παιδιά να έχουν πολύ καλή σχέση, να παίζουνε δηλαδή να είναι φίλοι και να έχει δημιουργηθεί δηλαδή μια σχέση και εμείς να την ενισχύσουμε. Αν αυτό συμβαίνει, που συμβαίνει γιατί τα παιδιά δημιουργούν φιλίες μέσα από το σχολείο εμείς να καλέσουμε τα παιδιά ή και αντίστοιχα άμα τα καλέσουν τα παιδιά μας σε πάρτι και εμείς μπορούμε να τα πάμε και να τα συνοδεύσουμε όπως θα γινόταν σε ένα σπίτι κανονικό.

Η αντιμετώπιση των παιδιών στο σχολείο;

Στο σχολείο καταρχάς δεν ξέρουν ότι τα παιδιά είναι από το παιδικό χωριό. Και φυσικά στο σχολείο τα παιδιά γνωρίζουν ότι εγώ είμαι η μαμά τους. Εγώ τα παίρνω. Οπότε τα παιδιά δεν στιγματίζονται στο σχολείο. Ξέρουν πολύ καλά ποιά είναι και τι είναι. Όχι ξέρουν πολύ καλά. Είναι μια φυσιολογική ζωή στο σχολείο. Δεν υπάρχει κάτι ότι αυτοί είναι κάποιιο άλλοι είναι ότι είναι και τα άλλα παιδιά. Ο διευθυντής και οι δάσκαλοι το ξέρουν. Αλλά δεν κάνουν καμία διάκριση και αυτό είναι το σημαντικό. Εμείς δεν θέλουμε να γίνεται διάκριση στα παιδιά. Γιατί τα παιδιά μετά θα αρχίσουν και εκείνα να νοιώθουν κάπως διαφορετικά και να μην αισθάνονται καλά πιθανότατα. Αλλά αυτή τη στιγμή αυτό που ισχύει είναι αυτό που λέω ότι τα παιδιά δεν ξεχωρίζουν μέσα στο σχολείο είναι σαν τα άλλα παιδιά.

Τα παιδιά που μεγαλώνετε εσείς είναι από διαφορετικές οικογένειες;

Ναι εδώ είμαι λίγο τυχερή εγώ γιατί έχω 3 αδέρφια, είναι σημαντικό που είναι τρία αδέρφια μαζί, και ένα που δεν είναι αδερφάκι αλλά ενσωματώθηκε πολύ εύκολα και πάρα πολύ ωραία και το καινούργιο παιδί στο χώρο γιατί ήταν ίδια ηλικία με το μικρό και αγοράκι οπότε ταίριαζαν μια χαρά.

Τα συναισθήματα σας;

Τα συναισθήματα κοίταξε, συνεχώς αλλάζουν και γίνονται όλο και πιο βαθιά είναι αυτό όμως που σου είπα ότι και εγώ βλέπω τον εαυτό μου απέναντι σε αυτό το

κομμάτι, δεν είναι(...) και δεν μπορώ να το μοιράσω κιόλας εγώ δηλαδή. Δεν υπάρχει η σχέση του ότι εγώ είχα παιδιά και μεγαλώνω παιδιά οπότε μοιράζω τη σχέση. Εγώ ίσα-ίσα αυτή τη στιγμή μπορώ να σου πω ότι δίνονται πάρα πολύ σε αυτά τα παιδιά που έχουμε, όμως από την άλλη πάλι δηλαδή ξέρω ότι δεν είναι δικά μου κρατάω και την απόστασή μου. Αυτή είναι η διαφορά με εμένα από άλλες μαμάδες στο χώρο που έχουν παιδιά.

Είναι πιο εύκολο να έχεις ήδη μεγαλώσει δικά σου παιδιά;

Όχι, όχι, όχι. Είναι διαφορετικός ο τρόπος που μεγαλώνεις τα παιδιά στο χωριό, γιατί εκπαιδεύεσαι για αυτό. Δηλαδή υπάρχει κάποιος άλλος τρόπος που πρέπει, όχι ότι δεν είναι καλό να έχεις μεγαλώσει παιδιά γιατί σίγουρα ξέρεις κάτι παραπάνω, όμως είναι διαφορετικός ο τρόπος που μεγαλώνεις τα παιδιά εδώ, υπάρχουν κάποιιοι κανόνες που πρέπει να τους εφαρμόζεις και να τους τηρείς, όπου εκεί υπάρχει μια διαδικασία γιατί υπάρχουν και πολλοί άλλοι άνθρωποι οι οποίοι επεμβαίνουν στο χώρο. Εννοώ ο ψυχολόγος ο παιδαγωγός, ο κοινωνικός λειτουργός.

Αυτό που λένε ότι αν δεν είναι δικό σου το παιδί δεν το «πονάζς» το ίδιο. Ισχύει;

Είναι για όλους το ίδιο. Παιδί είναι. Άμα αγαπάς τα παιδιά σε κάνουν τα παιδιά καθημερινά σου κάνουν, σου δίνουν τέτοιες εκπλήξεις που δένεσαι αναγκαστικά δηλαδή δεν μπορείς να το φανταστείς αυτό. Τα παιδιά όλου του κόσμου είναι παιδιά μας. Και αυτό που λένε τα παιδιά και τα σκυλιά δεν ανήκουν κανενός εγώ πλέον το πιστεύω. Τα παιδιά και τα σκυλιά δεν ανήκουν κανενός όλοι πρέπει να τα φροντίσουμε. Τα παιδιά πραγματικά τα νοιώθεις σαν δικά σου κάποια στιγμή, πραγματικά σαν δικά σου. Γιατί είσαι 24 ώρες κάθε μέρα, φαντάσου ότι εμείς ζούμε στις 30 μέρες στο μήνα 22 μέρες μέσα σε ένα σπίτι με αυτά τα παιδιά. Η ζωή μας η περισσότερη δηλαδή με αυτά τα παιδιά είναι. Δεν είναι καν με τους συγγενείς μας με τους φίλους μας είναι με αυτά τα παιδιά. Οπότε είναι λογικό να αναπτύσσετε μια τέτοια σχέση έντονη μεταξύ μας.

Το πρωί που τα παιδιά πάνε σχολείο εσείς έχετε προσωπική ζωή;

Θεία: Ναι δίνουμε συνεντεύξεις

Μαμά: Μπορούμε, μπορούμε. Την ώρα που πάνε τα παιδιά στο σχολείο και δεν έχουμε υποχρεώσεις, αλλά εμείς έχουμε τακτοποιήσει το φαγητό μας και τις

καθημερινές δουλειές τις πρωινές μπορείς να κάνεις ότι θέλεις, να πας για καφέ με τις φίλες σου, να κάνεις κάτι για την προσωπική σου ζωή.

Υπάρχει κάποια ιδιαίτερη συμπάθεια σε κάποιο παιδάκι το οποίο σας εκφράζει και αυτό πολύ έντονα τα συναισθήματά του;

Παιδαγωγός: Επιλογή του παιδιού είναι αυτό

Μαμά: Υπάρχει ναι. Επιλογή του παιδιού όπως το είπε και ο κ. Βαλεντίνος. Μπορεί να σε συμβεί. Και μπορώ να σου πω ότι σε όλες τις περιπτώσεις φαίνεται. Κάποιες φορές είναι έντονη και η έλξη της μαμάς ας πούμε η της θείας γιατί μπορεί να συμβεί και στη θεία αυτό έτσι, και έντονη του παιδιού. Αυτό όμως το ισορροπείς στην πορεία. Όσο μεγαλώνει. Δηλαδή προσπαθείς ας πούμε όταν είναι μικρό το αφήνεις λίγο γιατί είναι μικρό και θα πρέπει κάπου να είσαι ανεκτικός. Όσο μεγαλώνει όμως προσπαθείς να το ισορροπήσεις. Κατάλαβες; Ισχύει όμως. Συμβαίνει όπως συμβαίνει σε κάθε οικογένεια.

Θεωρείται ότι τα παιδιά παίρνουν όλα τα απαραίτητα εφόδια μεγαλώνοντας στο παιδικό χωριό από ότι στη φυσική τους οικογένεια;

Παιδαγωγός: Στην φυσική τους οικογένεια δεν θα τα έπαιρναν.

Μαμά: Παραπάνω παίρνουν. Παραπάνω γιατί υπάρχει επιστημονικό προσωπικό που ενισχύει σε όλα τα επίπεδα. Πολύ παραπάνω, στο λέω εγώ γιατί υπάρχουν πολλοί φίλοι και γνωστοί μας που ζηλεύουν την κατάσταση αυτή ακούγοντας πράγματα που συμβαίνουν σε εμάς. Πολύ παραπάνω γιατί εμείς προσπαθούμε να τους ενισχύσουμε όσο γίνεται περισσότερο.

Παιδαγωγός: Θέλει να πει ότι εάν ένα παιδί χρειαστεί ειδική παιδαγωγό, η ψυχολόγο, η εργοθεραπεία η μια δραστηριότητα, μια τυπική οικογένεια

Μαμά: Θέλει να πει ότι δεν θα είναι οικονομικό το θέμα να μην το κάνουμε. Ενώ σε μια οικογένεια μπορεί να υπάρχει κάποιος λόγος που δεν θα μπορεί να το κάνει. Ενώ σε εμάς θα το κάνουμε. Οπωσδήποτε θα το κάνουμε. Γιατί το παιδί το έχει ανάγκη και το έχουμε εντοπίσει.

Υπάρχει κάποιο πρόγραμμα που τηρείται καθημερινά;

Βέβαια. Όλη μέρα. Από το πρωί μέχρι το βράδυ υπάρχει πρόγραμμα στο τι θα κάνουμε.

Και τα Σαββατοκύριακα που τα παιδιά δεν έχουν σχολείο;

Παιδαγωγός: Ας πούμε για αυτό το Σαββατοκύριακο τι έχουμε προγραμματίσει.

Μαμά: Ναι έχουμε ένα τριήμερο πολύ ωραίο και πολύ γεμάτο. Λοιπόν την Παρασκευή το βράδυ συνήθως τα παιδιά βλέπουν ταινία στην τηλεόραση με ποπ-κόρν ή με γαριδάκια ανάλογα. Αυτή είναι η μέρα που είναι λίγο ελεύθερη. Και θα κοιμηθούνε και λίγο αργότερα. Οπότε αυτό είναι η χαρά τους γιατί κάθε φορά έχει συγκεκριμένη ώρα που πάνε για ύπνο. Το Σάββατο το απόγευμα θα πάνε παιδότοπο. Αρκετές ώρες. Την Κυριακή το πρωί έχουμε σχεδιάσει να τους πάμε μια, να κάνουμε πικνικ, να φάμε κάπου έξω στη φύση και την Δευτέρα θα πάμε κινηματογράφο. Αυτό είναι το πρόγραμμά μας το τριήμερο. Το χουμε στήσει.

Είναι δηλαδή πάντα στάνταρ αυτά που θα κάνετε;

Όχι πάντα. Μιλάμε τώρα για ένα τριήμερο. Αυτό σου λέω γιατί αυτό το έχουμε σχεδιάσει και το ξέρουμε. Το άλλο θα είναι κάτι άλλο.

Προτείνουν τα παιδιά δραστηριότητες;

Ναι ναι βέβαια. Πολλές φορές μας λένε εμείς θέλουμε να πάμε πχ παιδότοπο. Και έτσι προκύπτουν σχέδια. Μπορεί να ζητήσουν να πάμε στο πάρκο να παίξουν, να πάμε στις κούνιες να παίξουν να βγούμε στον κήπο. Δηλαδή αυτά τα παιδιά ζητάνε κάτι και εμείς αποφασίζουμε αν θα μπορούμε να πάμε ή αν δεν μπορούμε ανάλογα το πώς είναι τα πράγματα εκείνη τη στιγμή.

Παιδαγωγός: Σινεμά δεν θα πηγαίναμε αν δεν τους άρεσε απλά επειδή έχουμε 5 εισιτήρια, θα πάμε επειδή τους αρέσει.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Και εγώ ευχαριστώ!

3) Συνέντευξη από την Θεία SOS κ. Κυριακή

Πείτε μου λίγα λόγια για εσάς;

Ονομάζομαι Κυριακή και είμαι 6 μήνες στο παιδικό χωριό. Εγώ είμαι στο σπίτι στον Άγιο Μηνά.

Σαν θεία λειτουργείτε σαν βοήθεια στο σπίτι;

Όχι. Κάνω ακριβώς ότι κάνουν όλες οι άλλες θείες. Στο σπίτι που είμαι υπάρχει μια υπεύθυνη σπιτιού, δεν ξέρω αν η ίδια θα θεωρούσε τον εαυτό της μητέρα η απλά υπεύθυνη θεία αλλά κάνουμε ακριβώς τα ίδια. Ότι κάνει η μία κάνει και η άλλη. Όπως ακριβώς μπορεί να κάνει και μια μαμά το ίδιο ακριβώς κάνει και μια θεία.

Εσείς έχετε δική σας οικογένεια;

Όχι.

Πως αποφασίσατε να μείετε στο χωριό;

Το ήθελα πάρα πολύ καιρό. Πολύ πριν σκεφτώ να κάνω την αίτηση. Αλλά επειδή δεν είχε στην Κρήτη δεν το έκανα. Όταν είδα στο ιντερνέτ ότι υπάρχει αυτή η δυνατότητα ήρθα και έκανα την αίτηση.

Πόσα παιδιά έχετε στο σπίτι;

Έχουμε 6 παιδιά. 5 αγόρια και 1 κορίτσι. Από 3 χρονών μέχρι και 10.

Ποιος είναι ο ρόλος σας σαν θεία στο σπίτι;

Καταρχήν εργαζόμαστε δυο-δυο γιατί τα παιδιά είναι πολλά. Είμαστε 3 στο σπίτι στον Άγιο μηνά. Όταν φεύγει η μια κυρία για ρεπό μένουν οι άλλες δύο. Οπότε έχουμε την επιμέλεια των 6 παιδιών. Με 6 παιδιά ή 7 που θα είμαστε σε λίγο δεν γίνεται να είναι μια μόνο κυρία στο σπίτι.

Ποιες είναι οι αρμοδιότητές σας στο σπίτι;

Τι κάνει η μαμά σου ; Ακριβώς τα ίδια κάνουμε και εμείς. Δεν υπάρχει διαχωρισμός θείας και μαμάς. Αν υπάρχει ένας τίτλος Α ένας τίτλος Β δεν υπάρχει σημασία. Δεν κάνουμε βοήθεια είναι μια εργασία συγκεκριμένη, που ότι θα κάνει η μαμά θα κάνουμε και εμείς. Στην αρχή όταν μπήκα πρώτη φορά θεωρώ ότι ίσως έκανα περισσότερο σαν βοήθεια μέχρι να προσαρμοστώ στο σπίτι μέσα, στις δραστηριότητες, στο ρυθμό, μπορώ να πω για ένα μήνα κάπως βοηθούσα, δεν έκανα ακριβώς ότι κάνανε οι άλλες θείες αλλά αμέσως μετά αναλαμβάνεις όλες τις

δραστηριότητες. Και είναι και ένας εξελικτικός παράγοντας για εμάς που μπαίνουμε στα χωριά SOS είναι πολύ μεγάλη εμπειρία για εμένα τουλάχιστον που δεν έχω κάνει παιδιά θεωρώ ότι είναι μια μεγάλη εμπειρία. Υπάρχει εξελικτικότητα σε σχέση με τη δική μου προσωπικότητα και υπάρχει και μια αυτή η σχέση με τα παιδιά σου δίνει άλλου είδους δυνατότητα σκέψης και ανάπτυξης και μέσα από αυτό μπορείς να βοηθήσεις τα παιδιά να δουν διαφορετικά τα πράγματα στη ζωή και μέσα στο χωριό και γενικά στη ζωή τους. Αντιλαμβάνομαι ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο για αυτά να είναι μακριά από τους γονείς τους όμως θεωρώ ότι θα πρέπει κάποια στιγμή με κάποιο τρόπο να συνειδητοποιήσουν ότι είναι τυχερά. Τυχερά μέσα σε αυτή την κατάσταση που ζούνε και να προσπαθήσουμε να τους δώσουμε να το καταλάβουν ούτως ώστε να πάρουν αυτά που πρέπει να πάρουν από το χωριό, γιατί θα βγουν ευνοημένα αν το καταλάβουν μέσα από αυτό το χώρο αυτή είναι η δική μου προσέγγιση. Αντιλαμβάνομαι αυτό το κενό το συναισθηματικό, ο καθένας μας το καταλαβαίνει πέρα από αυτό όμως θα πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά να καταλάβουν ότι τώρα είστε εδώ ζήστε το όσο καλύτερα γίνεται και πάρτε ότι καλύτερο μπορείτε για να έχετε εφόδια στη ζωή σας να μπορέσετε να βοηθήσετε τους εαυτούς σας τα αδέρφια σας τους γονείς σας. Έτσι το βλέπω.

Μεταξύ τους νοιώθουν σαν αδέρφια εφόσον μεγαλώνουν όλα μαζί;

Εμείς έχουμε τρία και τρία αδέρφια. Δεν θα το έλεγα ότι όλα μεταξύ τους νοιώθουν αδερφάκια. Φίλοι είναι. Φίλοι νοιώθουν. Με τα επακόλουθα των παιδιών. Να τσακωθούνε να αγαπηθούνε. Αυτό. Φίλοι είναι. Τα αδερφάκια μεταξύ τους νοιώθουν ότι είναι αδερφάκια αλλά τα υπόλοιπα όχι είναι φίλοι.

Πως φαντάζεστε τη σχέση σας με τα παιδιά αργότερα όταν μεγαλώσουν;

Είναι αυτό που είπε και η Βάσω. Θα θελα να τα δω να μεγαλώνουν και να φεύγουν, θα θελα. Δεν ξέρω, να είμαστε καλά μέχρι τότε, έτσι. Θα το θελα όμως. Έχω έτσι μια αγωνία πως θα μεγαλώσουν, πως θα αναπτυχθούνε, τι θα κάνουνε. Θα θελα να τα δω. Δεν ξέρω πως θα είμαι, δεν μπορώ από τώρα να προκαθορίσω ούτε τα δικά μου συναισθήματα ούτε τη ζωή μου την ίδια αλλά ούτε τη ζωή των παιδιών. Δεν ξέρω το αύριο είναι λίγο άγνωστο.

Δουλειά για σας αλλά και θεία για τα παιδιά;

Ναι αυτό ήταν κάτι που με δυσκόλεψε στην αρχή να το προσαρμόσω, δουλειά και θεία. Ναι αυτό τώρα μεγαλώνεις ένα παιδί γιατί υπάρχουν αυτοί οι κανόνες που είπαμε και στην αρχή ένοιωθα λίγο περίεργα στο να προσαρμόσω τους κανόνες με το συναίσθημα έπρεπε δηλαδή να κοντρολάρω το δικό μου το συναίσθημα, τις δικές μου τις κινήσεις, να προσπαθήσω να εφαρμόσω τους κανόνες, να υπάρχει μια ισορροπία ούτως ώστε ούτε εγώ να φορτίζομαι ιδιαίτερα ούτε και τα παιδιά να θεωρούν ότι είσαι δικιά μας ας πούμε και θα σε κάνουμε ότι θέλουμε όπως κάνουν τη μαμά τους όπως κάνουν τη θεία τους. Αυτό. Εκεί είχα ένα μικρό προβληματάκι στην αρχή μέχρι να ισορροπήσω εεεε πιστεύω τώρα ότι εντάξει το χω δει και λίγο επαγγελματικά και λίγο συναισθηματικά δεν ξέρω τώρα κατά πόσο δεν μπορώ να πω ποσοστιαία άλλα εντάξει.

Συεννοείτε με την άλλη κυρία που είστε μαζί υπεύθυνες για τα παιδιά;

Ναι απαραίτητα. Δεν γίνεται αλλιώς. Διότι όταν είσαι με έναν άνθρωπο 24 ώρες οφείλεις, οφείλεις εκ των πραγμάτων να βρεις τρόπους συνεννόησης.

Σας έχει στιγματίσει κάτι όσο καιρό είστε στο χωριό;

Εεεε δεν νομίζω τώρα να έχω τόσο μεγάλη εμπειρία στους 6 μήνες που είμαι στο χωριό. Δεν έχω φοβηθεί ακόμα κάτι, το μόνο που έζησα κάποια στιγμή επειδή δεν έχω μεγαλώσει παιδιά ήταν κάποιες φορές όταν αρρωσταίνανε τα παιδιά και έπρεπε όλη νύχτα να έχουμε στο μυαλό μας μην βήξει μην κάνει εμετό μην κάνει το ένα, αυτό, αυτό δεν το χα ζήσει, γιατί καλά είναι να παίζεις με τα παιδάκια ή να φροντίζεις να πηγαίνουνε στο σχολείο να τα διαβάζεις ή να τα παίζεις αλλά αυτές οι στιγμές είναι λόγο έτσι πιο υπεύθυνες.

Οι δικοί σας άνθρωποι πως αντιμετώπισαν την επιλογή σας να έθετε στο παιδικό χωριό;

Όλοι χαρήκανε γιατί ξέρανε τη σχέση μου με τα παιδιά κανείς δεν μου είπε γιατί το κάνεις αυτό. Κάποιοι μου λέγανε «μα είναι 24 ώρες» αλλά έλεγα δεν με νοιάζει. Ήταν κάτι που το θελα και όχι μόνο τώρα πολλά χρόνια. Απλά δεν ήθελα να φύγω εκτός Κρήτης.

Οι δεσμοί σας με τα παιδιά;

Ναι καλά είναι. Καλά είναι. Μπορεί να τσακωνόμαστε καμιά φορά αλλά είμαστε αγαπημένοι αλήθεια. Δηλαδή όταν βλέπω ας πούμε το παιδάκι και του λέω εγώ θα πάω τα άλλα παιδιά σήμερα σχολείο δεν θα πάω εσάς και βάζουν τα κλάματα εεε δηλαδή εκεί συγκινήσε δεν μπορείς να μην συγκινηθείς. Είναι όντως ισχυροί οι δεσμοί με τα παιδιά, τα παιδιά είναι απίστευτα έχουν μια λογική φοβερή, αν κάτσεις να παρακολουθήσεις τη λογική των παιδιών είναι ένας άλλος κόσμος.

Σας εμπιστεύονται τα παιδιά;

Ναι. Στην αρχή αυτά τα καινούργια που έχουμε που ήρθαν την ίδια περίοδο με εμένα ήταν πολύ κλειστά παιδιά, δηλαδή δεν (...) ειδικά ο ένας. Εάν τα δείτε τώρα το πώς εμπιστεύονται την κάθε τους κίνηση θα εκπλαγείτε. Βλέπουμε ας πούμε τώρα πως κινούνται απέναντι σε εμάς, απέναντι στο σπίτι, απέναντι στα άλλα παιδιά και λες εντάξει έχει γίνει κάτι. Έχουν συνειδητοποιήσει πια ότι εκεί μένουν, εκεί είναι το σπίτι τους, εκεί τα φροντίζουν, εκεί τα προσέχουν, τα αγαπάνε το βλέπουν το νοιώθουν γιατί τα παιδιά νοιώθουνε.

Είναι δύσκολη η εισαγωγή ενός παιδιού στο χωριό μιας και εσείς μπήκατε παράλληλα με τα τρία παιδιά και είδατε την εισαγωγή τους;

Ναι ναι στην αρχή είχαμε τέτοια κρούσματα. Και ξυπνούσανε και κλαίγανε. Τα συγκεκριμένα παιδιά ήρθαν από μια άλλη δομή. Συγκρίνανε τι είναι η ζωή τους, γιατί λέγανε εκεί έκανα αυτό, τώρα κάνω αυτό. Τώρα έχει πάψει, δεν υπάρχει. Τώρα είναι εδώ. Τώρα ας πούμε πάμε και τα παίρνουμε από το σχολείο και λένε πάμε σπίτι μας, πάμε σπίτι μας.

Έχετε κάτι άλλο να μου πείτε;

Εμείς ευελπιστούμε να συνεχίσουμε καλά και να πάνε καλά όλα τα παιδάκια, να μεγαλώσουν με υγεία, και να βγούνε καλά έξω στη ζωή, να έχουν σταθερές πίσω τους, αυτό δηλαδή να βγουν καλά τα παιδιά. Για αυτό φροντίζουμε για να έχουμε και ανθρώπους στην κοινωνία που να έχουν μια άλφα υπόσταση. Να σταθούν στα πόδια τους τα παιδάκια.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Σας ευχαριστώ και εγώ.

4) Συνέντευξη από τον Παιδαγωγό του Παιδικού Χωριού SOS Κρήτης κ. Τσαγκαράκη Βαλεντίνο

Πείτε μου λίγα λόγια για εσάς και τον ρόλο σας μέσα στο παιδικό χωριό;

Λέγομαι Τσαγκαράκης Βαλεντίνος. Ο ρόλος μου είναι το κομμάτι του παιδαγωγού στα σπίτια και στον Άγιο Μηνά και στο σπίτι στο Μασταμπά. Εγώ ως παιδαγωγός έχω τον ρόλο της πλαισίωσης του παιδιού παιδαγωγικά, ψυχο-εκπαιδευτικά και βάζουμε κάποιους στόχους γνωστικούς, συναισθηματικούς και γενικότερα συντονίζουμε το πρόγραμμα το εβδομαδιαίο, το μηνιαίο, το εξάμηνο του παιδιού. Ποιες είναι δηλαδή οι δραστηριότητες του, τι ανάγκες έχει και ποιους στόχους, ποιες είναι οι δυνατότητες του όλο αυτό το πακέτο, συνεργαζόμαστε με τις θείες, συνεργαζόμαστε με τις μαμάδες, συνεργαζόμαστε με τη διεύθυνση και εδώ το κέντρο στήριξης παιδιού και οικογένειας, γιατί εδώ το κέντρο στήριξης παρέχει ψυχολόγο, παρέχει λογοθεραπεία κι άλλες ομάδες με αποτέλεσμα, μήνα-μήνα, εξάμηνο-εξάμηνο να βλέπουμε μια πρόοδο στο παιδί αναπτυξιακή και εξελικτική. Και μέσα σε όλο αυτό το κομμάτι ο παιδαγωγός έχει και το ρόλο και το πρότυπο του μπαμπά. Δηλαδή πολλές φορές στα μάτια του παιδιού μπορεί ο παιδαγωγός να συμβολίζει το μπαμπά η να το εκφράζει η να το αισθάνεται. Άρα μέσα στην οικογενειακή ζωή μέσα στο σπίτι φιλοξενίας υπάρχει η μαμά η θεία και ο παιδαγωγός. Δεν μένω μέσα στο σπίτι άλλα έχω συνεχή παρουσία καθημερινή στα σπίτια. 8 με 10 ώρες ημερησίως στα σπίτια.

Είστε ο μόνος παιδαγωγός στο κέντρο;

Ναι. Σε λίγο καιρό θα υπάρχει άλλος ένας παιδαγωγός. Οπότε ο ένας παιδαγωγός θα είναι στον Άγιο Μηνά ο άλλος παιδαγωγός θα είναι στο Μασταμπά και θα είναι περισσότερες ώρες μέσα στα σπίτια για να μπορεί να υποστηρίξει τις ανάγκες των παιδιών.

Το παιδικό χωριό πότε θα είναι έτοιμο για να εγκατασταθούν τα παιδιά;

Περίπου Αύγουστο αρχές Σεπτεμβρίου θα μεταφερθούν και τα δύο σπίτια εκεί του Μασταμπά και του Αγίου Μηνά δηλαδή τα παιδιά και το προσωπικό και εκεί θα έχουμε περισσότερες δυνατότητες, δηλαδή άλλους χώρους άλλες εγκαταστάσεις γήπεδο μπάσκετ γήπεδο ποδοσφαίρου οπότε θα υπάρχει ένας άλλος τρόπος το παιδί να εκτονωθεί να εκφράσει να βρει τα χόμπι του τα ενδιαφέροντα του. Θα είναι ένας χώρος όπου τα δύο σπίτια θα είναι κοντά. Δεν θα είναι κοινόβιο. Όχι ίδρυμα. Ένα

σπίτι θα είναι εκεί που είναι ο Άγιος Μηνάς, εντάξει, με τα παιδιά τα 6 σε λίγο καιρό 7 , σε άλλο σπίτι του Μασταμπά που τώρα είναι 4 σε λίγο θα είναι 5-6 παιδιά. Διακριτά σπίτια. Συνολικά θα είναι τρία σπίτια. Όχι κοινόβιο, όχι ίδρυμα Οικογένειες και μια γειτονιά, ένα μικρό χωριό που βγαίνουμε έξω και παίζουμε όλοι μαζί τα αδέρφια μας οι φίλοι μας το πρόσωπο της μαμάς το πρόσωπο του μπαμπά.

Το παιδικό χωριό φιλοξενεί Ελληνάκια;

Πρώτα από όλα τα παιδικά χωριά SOS παίρνουν τα παιδιά τα οποία είναι σε κίνδυνο. Κατά κύριο λόγο τυγχάνει να είναι Ελληνάκια αλλά αυτό δεν έχει καμία σημασία δηλαδή δεν θα αποκλειστεί ένα παιδί το οποίο μπορεί να είναι από γειτονική χώρα η άλλης εθνικότητας και βρίσκεται σε κίνδυνο. Είναι παιδί. Πρώτα από όλα είναι παιδί και μετά έχει κάποια χ,ψ προέλευση. Το ζητούμενο είναι να μπει σε ένα περιβάλλον προστασίας, φροντίδας και να ξεδιπλώσει τις δυνατότητές του σε βάθος χρόνου και να διαχειριστεί τα τραύμα του, το παρελθόν του.

Συνεργασία παιδαγωγού και μαμάς SOS;

Όλοι μαζί καθόμαστε σε ένα τραπέζι όπως πρέπει να κάνει μια οικογένεια που μπορεί να μην το κάνει, εμείς το κάνουμε. Η μαμά, η θεία και ο παιδαγωγός. Και μέσα εκεί βγάζουν και οι θείες, οι μαμάδες, σκέψεις προβληματισμούς και όλο αυτό μαζί το οργανώνουμε, μαζί το στήνουμε, μαζί αποφασίζουμε τι είναι καλύτερο για το παιδί. Είμαστε τρεις ενήλικες, ο καθένας έχει είτε εμπειρία είτε κατάρτιση είτε καθαρή σκέψη και μαζί φτιάχνουμε την καθημερινότητα του κάθε παιδιού. Δεν θα πάνε όλα μπάσκει επειδή μας βολεύει. Θα πάει μπάσκει αυτό που το αγαπάει. Θα πάει ποδόσφαιρο, η χορό το κορίτσι. Κάθε παιδί κάτι διαφορετικό βάση των δυνατοτήτων του. Αλλά όλοι μαζί αποφασίζουμε, όλοι μαζί.

Επειδή σαν παιδαγωγός συνεισφέρεις και στην επιλογή των προσωπικών στόχων των παιδιών, τα παιδιά μοιράζονται μαζί σας τους προβληματισμούς τους;

Σίγουρα το παιδί εγώ θα το δω είτε ατομικά, όπου σε μια ατομική συνάντηση μπορεί να μου βγάλει ανησυχίες, προβληματισμούς, κάποια προσωπικά συναισθήματα και σκέψεις, μπορεί να δω το παιδί μαζί με άλλα παιδιά σε επίπεδο ομάδας γιατί τσακώθηκαν γιατί το ένα χτύπησε το άλλο και όλοι μαζί θα κάνουμε κάποιες δραστηριότητες. Άρα είναι το ατομικό, είναι οι μικρές ομάδες ή οι μεγάλες ομάδες. Και σε κάθε κομμάτι δουλεύουμε κάτι διαφορετικό.

Δύσκολα παιδιά υπάρχουν ή τα κάνει δύσκολα το παρελθόν τους;

Όταν υπάρχουν δυσκολίες, ένα τραυματικό γεγονός, ο αποχωρισμός που από μόνος του είναι ψυχοτραυματικός, προφανώς το παιδί θα βγάλει και δυσάρεστα συναισθήματα ή δυσάρεστες συμπεριφορές. Εμείς είμαστε εκεί να υποδεχθούμε και πρώτα από όλα η μαμά και η θεία να υποδεχθεί αυτό το δυσάρεστο συναίσθημα, να υποδεχθεί ένα ξέσπασμα γιατί όταν έχει χ, ψ προσδοκίες και αυτές δεν επαληθεύονται από την βιολογική οικογένεια απογοητεύεται, βιώνει ματαιώση θα το βγάλει στο σπίτι του. Ποιο είναι το σπίτι του; Το παιδικό χωριό SOS, το σπίτι φροντίδας και φιλοξενίας. Εκεί θα το βγάλει στη μαμά. Εμείς θα διαχειριστούμε τα αρνητικά συναισθήματα, θα επιτρέψουμε στο παιδί να βγάλει ξέσπασμα και μετά θα προσπαθήσουμε να το διαχειριστούμε.

Σχέση παιδαγωγού και φυσικής οικογένειας;

Εγώ δεν έχω επαφή με την φυσική οικογένεια. Αυτό το κομμάτι το αναλαμβάνει η κοινωνική λειτουργός που είναι εδώ στο κέντρο στήριξης και έχει τις επαφές με τη βιολογική οικογένεια. Εμείς στα σπίτια είμαστε ένα άλλο κομμάτι. Αναλαμβάνουμε τα παιδιά. Το κέντρο στήριξης αναλαμβάνει την οικογένεια, να φτιάξει έναν επικοινωνιακό δεσμό, τότε τους βλέπουν, τότε έχουν τηλεφωνικές επικοινωνίες όλο αυτό.

Υπάρχουν εθελοντές που βοηθάνε στο παιδικό χωριό;

Με την ευρεία έννοια του όρου υπάρχει ένα μεγάλο κομμάτι εθελοντών οι οποίοι είναι γιατροί, διάφορα τμήματα δραστηριοτήτων μπάσκετ, ποδόσφαιρο οι οποίοι δέχονται δωρεάν τα παιδιά στα τμήματά τους. Δωρεάν παιδιατρικές εξετάσεις, όλα αυτά. Αυτοί θεωρούνται εθελοντές, δωρητές όλο αυτό το κομμάτι. Στα σπίτια δεν μπαίνει ένας εθελοντής γιατί θέλουμε σταθερά πρόσωπα φροντίδας. Ο εθελοντής θα παρέχει τις υπηρεσίες του μια βδομάδα, ένα μήνα μετά θα αποχωρήσει. Εμείς θέλουμε σταθερά πρόσωπα φροντίδας όπως ακριβώς συμβαίνει σε μια οικογένεια. Δεν αλλάζει η μαμά, δεν αλλάζει ο μπαμπάς, δεν αλλάζει η θεία είμαστε σταθερά πρόσωπα φροντίδας. Οι εθελοντές είναι πιο πολύ εδώ στο κέντρο στήριξης, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων και διαφόρων άλλων δράσεων που υλοποιεί το κέντρο. Αλλά στα σπίτια είναι σε μικρότερο βαθμό το κομμάτι του εθελοντισμού. Στο χωριό όταν θα πάμε σε λίγους μήνες θα υπάρχει ένα εργαστήριο πληροφορικής, ένα

εργαστήριο ζωγραφικής, ένα εργαστήριο γλυπτικής όλα αυτά που θα μπορεί να τα κάνει ένας εθελοντής εκτός σπιτιών.

Εσείς σαν παιδαγωγός κρατάτε στοιχεία της εκπαιδευτικής επίδοσης των παιδιών;

Ναι. Καταρχήν έχουμε ένα φάκελο του παιδιού που εκεί καταγράφουμε το πώς ήρθε το παιδί, ποια ήταν η γνωστική του επίδοση, ποια ήταν η συναισθηματική του κατάσταση όλο αυτό. Και ανά εξάμηνο ή ανά τρίμηνο προσθέτουμε πράγματα για να δούμε την αναπτυξιακή πορεία, γιατί όταν μιλάμε για συμπεριφορές ή για επιδόσεις αυτές δεν αλλάζουν από μέρα σε μέρα. Αλλάζουν σε βάθος χρόνου. Άρα μετά από ένα χρόνο, βλέπαμε ένα παιδί το οποίο ήταν φοβισμένο να φοβάται το σκοτάδι την αστυνομία όλα αυτά πλέον να διαχειρίζεται αυτούς τους φόβους του. Μετά από ένα χρόνο τα κατάφερε. Άλλο παιδί μπορεί να θέλει 6 μήνες. Άρα όλο αυτό το βλέπουμε σε βάθος χρόνου. Στα σχολεία θα πάει η μαμά θα συνοδεύσει το παιδί, θα πάω κι εγώ στις αξιολογήσεις της τρίμηνης της εξάμηνης. Αλλά είμαστε όλοι μαζί, είμαστε όλοι μαζί στο σχολείο. Πάμε όλοι. Μπορεί τη μια μέρα να πάει η μαμά, την άλλη η θεία την άλλη εγώ.

Με το διάβασμα των παιδιών ποιος ασχολείται;

Εμείς προσπαθούμε να δημιουργήσουμε παιδιά αυτόνομα. Γιατί στα 18 εάν επιλέξουν να ζήσουν μόνα τους δεν θα έχουν από πίσω οικογενειακά δεκανίκια να τους υποστηρίζουν. Κάποια παιδιά είναι σε θέση να διαβάζουν μόνα τους. Άρα όταν δυσκολευτούν έρχονται σε εμάς μας λένε «εδώ τι κάνουμε;». Βοηθάμε τα παιδιά που χρειάζονται βοήθεια, που είναι πρώτη, δευτέρα. Εκεί θα υποστηρίξει είτε ο παιδαγωγός είτε η μαμά ή η θεία, εάν χρειάζεται κάτι ποιο ειδικευμένο, αν έχουμε δηλαδή μια μαθησιακή δυσκολία θα κάνει μαθήματα εκτός σπιτιού για να ενισχύσουμε και το κοινωνικό κομμάτι. Είτε σε φροντιστήριο είτε εδώ στο κέντρο στήριξης από εθελοντές. Το παιδί δεν κλείνεται στο σπίτι. Το παιδί πάρα πολλές ώρες είναι εκτός σπιτιού ημερησίως και πέρα από το σχολείο.

Η συμμετοχή του παιδαγωγού δηλαδή στο σπίτι είναι σαν ένας μπαμπάς που θα συμβουλέψει το παιδί θα το βοηθήσει σε ότι θέλει θα έρθει σε συνεννόηση με την μαμά για την καθημερινότητα, να σου μιλήσει να σου πει τις ανησυχίες του....

Η μαμά πάντα γνωρίζει τις ανάγκες. Ξέρει ότι αυτή την περίοδο το χ παιδί έχει αυτούς τους προβληματισμούς ή τον απασχολεί κάτι που βίωσε στο σχολείο ή μέσα στο σπίτι. Οπότε αυτό διαχειριζόμαστε , βλέπουμε ποιες είναι οι ανάγκες του παιδιού ποιο είναι το συναισθηματικό του κομμάτι και διαχειριζόμαστε αυτό. Είτε ατομικά είτε σε επίπεδο ομάδας. Τώρα αν χρειάζεται κάποια ψυχολογική υποστήριξη θα απευθυνθούμε σε ψυχολόγο όπως δηλαδή θα έκανε μια τυπική οικογένεια θα πήγαινε το παιδί σε ψυχολόγο. Εάν χρειάζεται εργοθεραπευτή θα πήγαινε το παιδί σε εργοθεραπευτή. Όλα αυτά τα κάνουμε. Δηλαδή βρίσκουμε τις δυσκολίες και δεν τιμωρούμε το παιδί που είναι αδύναμο κάπου το βοηθούμε πάνω στην αδυναμία να χτίσει μια δυναμική. Γιατί ένα παιδί που μπορεί τώρα εργοθεραπευτικά να υστερεί μετά μπορεί να αναπτύξει δεξιότητες πάνω σε αυτό.

Πόσα χρόνια είστε στο παιδικό χωριό;

Είμαι περίπου 2 χρόνια και κάτι. 2,5 χρόνια.

Ήθελες να ασχοληθείς με αυτό το κομμάτι των παιδιών;

Το μεταπτυχιακό μου είναι πάνω στην αναπτυξιακή ψυχολογία, παιδική και εφηβική ηλικία οπότε είναι κάτι το οποίο ταιριάζει πάρα πολύ στην ειδικότητά μου. Και είναι ένας χώρος που επιμορφώνεσαι. Και αυτό που είπε η κυρία Κυριακή μέσα από αυτό το χώρο, εξελίσσεσαι δεν μένεις στάσιμος. Ποτέ ένα παιδί δεν είναι ίδιο με ένα άλλο και ποτέ το ίδιο παιδί δεν είναι το ίδιο την επόμενη μέρα. Άρα συνεχώς έχεις μια καινούργια μέρα, συνεχώς έχεις μια καινούργια κατάσταση, δεν βαριέσαι, δεν υπάρχει ρουτίνα και βιώνεις έντονα τα συναισθήματα των παιδιών. Την επιτυχία, την αποτυχία, τον προβληματισμό. Είναι μια πρόκληση έτσι όπως το περιέγραψαν και τα πρόσωπα φροντίδας. Και νοιώθω τυχερός φυσικά που είμαι σε αυτό εδώ το χώρο και ευχαριστώ και που με επέλεξαν. Γενικά γίνεται μια, αυτό που είπαν και οι μαμάδες και οι θείες, μια αυστηρή επιλογή.

Τι σκέφτεστε μελλοντικά όταν συναναστρέφεστε με τα παιδιά?

Θεια: Θα γίνει ένας τέλειος μπαμπάς

Παιδαγωγός: Ντάξει το μελλοντικό. Σίγουρα η πρόκληση είναι να δεις τα παιδιά να μεγαλώνουν και να επιτυγχάνουν είτε ακαδημαϊκά είτε επαγγελματικά. Οπότε όλοι αυτό περιμένουμε. Φεύγοντας ένα παιδί 18 χρονών να έχει όλα τα εφόδια που είπαν

τα πρόσωπα φροντίδας. Να είναι αυτόνομο να μπορεί να φροντίζει το δωμάτιό του ή το σπίτι του και μετά να δεις τη δουλειά που εσύ έκανες.

Τα έξοδα του κάθε σπιτιού;

Μαμά: Τα φροντίζει η δομή. Το Παιδικό Χωριό SOS.

Παιδαγωγός: Υπάρχουν δωρητές οι οποίοι καλύπτουν τα λειτουργικά έξοδα κάθε σπιτιού. Πολλά που κάνουμε είναι δωρεάν. Όπως σου είπα θα πάμε στη γιατρό θα κάνουμε κάποιες δραστηριότητες, πάρα μα πάρα πολλά είναι δωρεάν. Γιατί υπάρχει ένα δίκτυο εθελοντών και δωρητών. Άρα τα έξοδα είναι κάπως περιορισμένα, και συνήθως υπάρχει ένας δωρητής ο οποίος καλύπτει τα έξοδα της οικογένειας. Άλλα ακόμα και όταν υπάρχει άνεση να κάνουμε κάποια πράγματα προσπαθούμε να είμαστε σε φυσιολογικούς ρυθμούς. Δηλαδή πόσα θα ξόδευε μια οικογένεια όταν θα έβγαινε έξω; Τόσα. Τόσα θα ξοδέψουμε και εμείς.

Αυτό είναι η λεγόμενη αναδοχή που γράφει στο site του Παιδικού χωριού;

Ο νονός; Ο νονός τι κάνει; Έχει ένα παιδί, για παράδειγμα λέγεται Μαρία και του βάζει 300€ το χρόνο 1€ περίπου την ημέρα και αυτά μπαίνουν στον προσωπικό λογαριασμό του παιδιού, όχι του φορέα. Δεν εκταμιεύονται από τον φορέα, είναι του παιδιού, και είναι το εφόδιο όταν θα φτάσει 18 χρονών για τις σπουδές του ή για τις επαγγελματικές επιλογές του.

Και στις μέρες μας υπάρχει κόσμος που να βοηθάει με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά;

Υπάρχει. Αυτό το χειρίζεται ο διευθυντής, αλλά από όσο γνωρίζω υπάρχει κόσμος. Δηλαδή το κάθε παιδί στόχος είναι να έχει ένα νονό. Και ο νονός ενημερώνεται. Μπορεί και περισσότερους. Και δύο. Το κάνουμε αυτό στην Κρήτη, σε μια τυπική οικογένεια συμβαίνει και στα SOS μπορεί να έχει δυο νονούς και ο νονός ενημερώνεται για την πρόοδο του παιδιού.

Ο νονός έρχεται σε επαφή με το παιδί;

Αυτό εξαρτάται. Αλλά αυτό το θέμα το χειρίζεται καλύτερα ο διευθυντής. Δεν είναι κομμάτι που το διαχειριζόμαστε εμείς. Αυτό συνήθως δεν συμβαίνει και με τον νονό σε μια τυπική οικογένεια. Δηλαδή σπάνια ο νονός και σε μια τυπική οικογένεια έχει

τόσο δυνατή σχέση που θα το πάρει σπίτι του. Υπό έλεγχο και υπό συνθήκες κατάλληλες. Αυτό είναι κάτι το οποίο χτίζεται. Ξέρει πιο παιδί είναι. Αλλά το κομμάτι του νονού ξανά λέω το χειρίζεται ο διευθυντής. Και η αναδοχή είναι άλλο κομμάτι. Αυτό είναι ανάδοχος νονός.

Έχεις να μου πεις κάτι άλλο;

Είναι ένας χώρος ένα εργασιακό περιβάλλον οργανωμένο που υποστηρίζει όλα τα μέλη, όλο το προσωπικό είτε είναι η θεία, είτε είναι η μαμά, είτε ο παιδαγωγός για αυτό έχουμε και συχνές συναντήσεις μεταξύ μας. Δεν γίνεται μια μαμά να έχει ένα προβληματισμό και να το χει μόνη της. Το μοιράζεται και μαζί το διαχειριζόμαστε. Άρα όλα γίνονται ομαδικά από κοινού για αυτό και έχουμε, θέλω να πιστεύω, ένα καλό αποτέλεσμα. Δεν λειτουργούμε ατομικά. Και αυτό είναι η οικογένεια. Το να κάτσουμε όλοι μαζί το μεσημέρι να φάμε, να κάτσουμε όλοι μαζί να συζητήσουμε.

Μαμά: Το οποίο γίνεται έτσι. Γιατί εμείς κάθε μεσημέρι τρώμε όλοι μαζί. Πάντα. Και ο παιδαγωγός μαζί μας

Παιδαγωγός: Πάντως με μια φράση ότι συμβαίνει σε μια οικογένεια τυπική συμβαίνει και εδώ. Όπως και στα σπίτια αν περάσεις δεν θα δεις κάτι διαφορετικό. Όπως είναι το δίπλα σπίτι έτσι είναι και το δικό μας. Καμία διαφοροποίηση. Ότι κάνει μια οικογένεια κάνουμε και εμείς. Με ένα πιο οργανωμένο ένα πιο σωστό τρόπο, με εποπτεία και με πλαισίωση. Και άλλο ένα βασικό. Το παιδί έχει χρόνο να μοιραστεί όλα αυτά που είπαμε με τη μαμά. Που σε μια τυπική οικογένεια η μαμά μπορεί να δουλεύει, μπορεί να κάνει και δεύτερη δουλειά, μπορεί να έχει και χ, ψ άλλες υποχρεώσεις. Εδώ η μαμά είναι για το παιδί και να το υποστηρίξει. Είναι μέσα στο σπίτι. Δεν λείπει. Και να λείπει θα ναι μια άλλη. Θα ναι η θεία. Ποτέ τα παιδιά δεν μένουν μόνα τους.

Στις δραστηριότητες τα Σαββατοκύριακα ακολουθείτε τα παιδιά;

Κάποιες φορές ναι. Γιατί Σαββατοκύριακο εγώ δεν εργάζομαι αλλά αν χρειαστεί αν κάνουμε κάτι πιο δυνατό να πάμε κάπου πιο μακριά να πάμε θάλασσα ναι.

Μαμά: Εάν δεν έρθει ο παιδαγωγός μπορεί να είμαστε και οι δυο. Μαμά και θεία μαζί. έχει τύχει και αυτό γιατί θάλασσα ας πούμε θέλει δύο δεν μπορείς να έχεις 4 παιδιά ένα άτομο γιατί είναι υπερβολικό και επικίνδυνο.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Ευχαριστώ.